

Årsredovisning 2007

Foto: Ulla-Carin Ekblom (föreläsning), Carina Remröd (taxi, landsbygd) och Mats Grimfoot (fisktärnor).

Innehåll

Sammanfattning av verksamhetsåret 2007	2
Övergripande redovisning av verksamhetskostnader 2007	5
VO Kunskapsuppbyggnad, samordnings- och sektorsövergripande arbete	14
Verksamhetsgren Utåtriktat sektorsövergripande arbete	14
Verksamhetsgren Regional utveckling	23
Verksamhetsgren Miljömålsarbete	31
VO Tillsyn och vägledning	43
Verksamhetsgren Social tillsyn	44
Verksamhetsgren Miljötillsyn	52
Verksamhetsgren Djur- och livsmedelskontroll	58
Verksamhetsgren Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar, tillsyn över plan- och byggnadsväsendet samt övrig tillsyn	60
VO Ärendehandläggning	63
Verksamhetsgren Omställning av energisystemet	65
Verksamhetsgren EU-stöd	66
Verksamhetsgren Trafikärenden samt övrig ärendehandläggning	68
Övriga mål och återrapporteringskrav	73
Organisationsstyrning inom Politikområde Regional samhällsorganisation	73
Personaluppgifter	74
Sjukfrånvaro	77
Uppdrag	78
Sammanställning över väsentliga uppgifter	84
Finansiell redovisning	86

Mål: Länen skall utvecklas på ett sådant sätt att de nationella målen får genomslag samtidigt som hänsyn tas till olika regionala förhållanden och förutsättningar.

Sammanfattning av verksamhetsåret 2007

Produktionen på Länsstyrelsen i Örebro län har i allt väsentligt gått bra under 2007. Vi har t.ex. under 2007 skapat fler naturreservat än någon gång tidigare. Om man jämför med samtliga län i Sverige hamnar vi på första plats i genomförandet av miljömålet "Levande skogar".

Post- och telestyrelsen har i en sammanställning över bredbandsutbyggnaden i Sverige ansett att Örebro län intar första platsen. Dessutom har vi byggt en robust struktur. Detta har bidragit till att vi i slutet av året har kunnat sluta ett "letter of intent" med Telia Sonera där företaget kommer med erbjudande till samtliga hushåll i orter med 200 eller fler invånare om fiberdragning till bostaden (stadsnätsorter undantagna). Om detta faller väl ut kommer Örebro län att ha en ledande infrastruktur för bredband i Europa inom de närmaste åren. Länsstyrelsen samordnar länets bredbandsutbyggnad, men är samtidigt också engagerad i den nationella samordningen.

Genom att rationalisera och effektivisera vill länsstyrelserna utveckla verksamheten och skapa bättre service för våra kunder. Våra medarbetare har varit särskilt engagerade i 24-timmarsutvecklingen, där vi bl.a. haft delprojektledare. I utvecklingen inom EA-området leder en av våra medarbetare styrgruppens arbete. Andra medarbetare fungerar som huvudprojektledare och delprojektledare för ett av projekten. Inom den gemensamma Webbutvecklingen har vi också varit drivande. Målet med dess engagemang är att minska kostnader för produktion, skapa mer likformighet i handläggning mellan länsstyrelserna och därmed stärka rättssäkerheten. Projekten har också som syfte att öka tillgänglighet och service för medborgarna.

I linje med vårt kundfokus har samtliga länsstyrelser kommit överens om att skapa en nationell kundtjänst för e-support och körkortsfrågor med placering vid Länsstyrelsen i Örebro. I syfte att öka kundservicen och samtidigt effektivisera verksamheten både ur ett kvalitets- och rationaliseringsperspektiv har kundtjänsten till uppgift att per telefon besvara allmänna körkortsfrågor på ett nationellt plan. Kundtjänsten har också att vägleda personer som får problem vid användandet av länsstyrelsernas gemensamma e-tjänster. Kundtjänsten är kompletterad med olika automatiska tjänster, bland annat blankettbeställning, som ger länsstyrelsernas kunder service dygnet alla timmar.

Av våra produktionsområden är tillsynen mest expansiv. Mycket av tillsynen riktar sig till kommunerna där vi också fått skarpare instrument. Det gör att vi mer tydligt kan hävda att kommunerna ska fullgöra sina skyldigheter enligt den nationella lagstiftningen och därmed öka rättssäkerheten för den enskilde. Av företagstillsynen dominerar miljöområdet där vi under året bl.a. har slutfört ett energieffektiviseringsprojekt. Regeringen har också aviserat att vi ska ta över ansvaret för djurtillsynen 2009 och om förstärkt tillsyn inom PBL-området.

Ett orosmoln är att anslagen minskar varje år och inte ger täckning för kostnadsökningarna. I tjänsteproduktion, som är arbetskraftsintensiv, är rationaliseringspotentialen mindre än i varuproduktion. Samtidigt får länsstyrelserna i regleringsbrev ytterligare uppdrag utan kostnadstäckning. För att ha en budget i balans 2008 kommer vi att tvingas minska antalet anställda med ca 8 personer och detta får självklart konsekvenser. Vi har beslutat följande generella prioritering: ärenden från sökande i första hand, uppdrag med den kvalité som tiden medger samt initiativ av strategisk karaktär.

En annan konsekvens av bristande täckning för kostnadsökningar är att den offentliga sektorn får ett allt större lönegap till den privata. Jag vill uppmärksamma regeringen på att det i detta ligger en risk i att vi kommer att ha svårt att rekrytera medarbetare med hög kompetens och

arbetslivserfarenhet och också unga medarbetare som väljer andra arbetsområden vid en god arbetsmarknad.

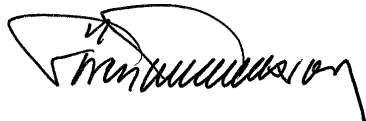
Ett annat orosmoln ligger i den brist på sammantagen syn på hur den statliga organisationen ska utvecklas. Nu gör varje departement sina lösningar oavsett kostnader och konsekvenser för andra delar och mönstret blir för medborgare och också för oss komplicerat och överskådligt och måste nog anses som mindre kostnadseffektivt. En kostnadseffektiv offentlig förvaltning är en del av Sveriges konkurrenskraft. Förvaltningspolitiska riktlinjer för hela statsförvaltningen är något som ligger i min nyårsönskan för 2008 och inte mer av den djungelns lag som nu gäller.

När jag ser på länets utveckling under 2007 har den ekonomiska utvecklingen varit stark. Lantbrukarna har haft ett bra år, företagen investerar och bostadsbyggandet ligger på en hög nivå. Som exempel kan bl.a. nämnas att Outokumpu gör miljardinvesteringar i Degerfors för att stärka sin position på världsmarknaden.

Av den offentliga sektorns investeringar vill jag särskilt lyfta fram hur universitetssjukhuset byggt upp kompetens för att få en fullskalig läkarutbildning. Jag räknar med att regeringen kommer att ge Örebro universitet det uppdraget under 2008. Universitetets beslutade samarbete med Mälardalens högskola kommer också att bidra till att vårt område stärker sin kapacitet i utbildning och forskning.

Själv har jag under året varit ordförande i Robotdalen, en av Vinnovas s.k. vinnare. Jag har här påtagligt sett hur fruktbart ett samarbete i konkreta frågor är när forskare, företag och samhälle går samman. Jag räknar med att det nya strukturfondsprogrammet för Östra Mellansverige, som är mer tillväxtorienterat än tidigare, ska hitta fler samarbeten med näringslivet som stärker vår internationella konkurrenskraft.

Örebro den 18 februari

Sören Gunnarsson
Landshövding

Organisation

Länsstyrelsen i Örebro läns organisationsindelning under år 2007.

Styrelse och Länsledning						
Regional utveckling	Lantbruk	Miljöskydd	Staben	Förvaltning	IT och Ekonomi	Natur Kultur och Fiske
Utveckling och stöd	Lantbrukets EU-stöd	Miljötillsyn	Personal	Körkort	IT	Naturvård
Processer och program	Kompetensutveckling för landsbygdsföretagare	Tillståndsprovning	Information	Sociala frågor	Ekonomi	Kulturmiljö
Samhällsplanering		Förorenade områden	Skydd och säkerhet	Veterinära frågor	GIS	Fiske
		Miljöanalys	Sekretariat, slott och chaufför	Yrkesmässig trafik	Intern service	Viltförvaltning
		Vattenförvaltning		Juridik		Miljöövervakning
		Miljömåls-samordning		Diarie och arkiv		Miljömålsuppföljning
				Allmänna val		

Övergripande redovisning av verksamhetskostnader 2007

Tabell A - Verksamhetskostnader 2007

Verksamhetsområden och verksamhetsgrenar samt myndighetsövergripande verksamhet	Kostnader exkl OH		Kostnader inkl OH	
	Tkr	%	Tkr	%
VO Kunskapsuppbyggnad, samordnings- och sektorsövergripande arbete	48 057	36,1	68 206	51,5
VG Utåtriktat sektorsövergripande arbete	21 646	16,3	30 722	23,2
VG Regional utveckling	3 588	2,7	5 092	3,8
VG Miljömålsarbete	22 823	17,1	32 392	24,5
VO Tillsyn och vägledning	19 462	14,6	27 621	20,8
VG Social tillsyn	3 892	2,9	5 524	4,2
VG Miljötillsyn	10 989	8,3	15 596	11,8
VG Djur- och livsmedelskontroll	1 860	1,4	2 640	2,0
VG Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar, tillsyn över plan- och byggväsendet samt övrig tillsyn	2 721	2,0	3 861	2,9
VO Ärendehandläggning	25 804	19,3	36 623	27,7
VG Omställning av energisystemet	724	0,5	1 028	0,8
VG EG/EU-stöd	13 601	10,2	19 303	14,6
VG Trafikärenden samt övrig ärendehandläggning	11 479	8,6	16 292	12,3
SUMMA PRODUKTION	93 323	70,0	132 450	100,0
Myndighetsövergripande verksamhet (10) samt Administration och intern service (11)	39 773	30,0		
SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	133 096	100,0	132 450	100,0
Resurssamverkan ¹⁾	1 540		2 186	
Totalsumma verksamhetens kostnader enl resultaträkningen	134 636		134 636	
Myndighetsövergripande verksamhet, uppdelat på:				
Nivå 1 (113-115)	22 405	29,9		
Nivå 2 (110-112, 116-119)	8 004	10,7		
Nivå 3 (100-109)	9 364	12,5		
Personalkostnad, produktion (kkl 4, verksamhetskod 2-8)	74 977	53,0		

1. E-support och körkortstelefonti.

Under mars startades e-supportverksamheten upp på Länsstyrelsen Örebro. E-supporten är en del i det nationella regeringsuppdraget; 24-timmars myndighet. Verksamheten tillhör förvaltningsenheten och bestod till en början av personal från trafikgruppen. I maj ersattes de av nyanställd personal som rekryterats för att arbeta med telefoni.

Arbetsuppgifterna består i att ge stöd och hjälp till de medborgare/kunder som väljer att använda Länsstyrelsens e-tjänster. Antal resurser för e-supporten är 2007 beräknat till 2,5 årsarbetskrafter. 1 oktober 2007 startade Länsstyrelsernas gemensamma körkortskundtjänst upp i Örebro. Kundtjänsten är en del i det nationella regeringsuppdraget Telefoniprojektet. Förberedelserna inför starten 1 oktober fortlöpte under hela 2007, men intensifierades från maj och framåt. Genomförda förberedelser är bland annat rekrytering samt utbildning av personal. Installation och tester av teknisk utrustning samt information och förberedelser till samtliga 21 län som skall ingå i tjänsten. Syfte med körkortskundtjänsten i Örebro är att öka tillgängligheten för medborgare/kunder som vill komma i kontakt med sin Länsstyrelse för information gällande körkort. Kundtjänstens syfte är att ge kunden snabb och bra service. Kundtjänsten skall också avlasta och med det effektivisera körkortsenheterna ute på länen. Under 2007 är bemanningen 4 årsarbetskrafter samt en kundtjänstledare.

Tabell B - Verksamhetskostnader 2005-2007

Myndighetsövergripande verksamhet särredovisad

Kostnader per VO och VG	2007	2006	2005
VO Kunskapsuppbyggnad, samordnings- och sektorsövergripande arbete	48 057	48 614	45 251
VG Utåtriktat sektorsövergripande arbete	21 646	23 564	21 566
VG Regional utveckling	3 588	5 175	7 116
VG Miljömålsarbete	22 823	19 875	16 569
VO Tillsyn och vägledning	19 462	16 964	13 708
VG Social tillsyn	3 892	3 323	2 508
VG Miljötillsyn	10 989	9 441	7 295
VG Djur- och livsmedelskontroll	1 860	1 723	1 279
VG Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar, tillsyn över plan- och byggväsendet samt övrig tillsyn	2 721	2 477	2 626
VO Ärendehandläggning	25 804	25 960	27 378
VG Trafikärenden (avser regleringsbrev 2005)			4 800
VG Övrig ärendehandläggning (avser regleringsbrev 2005)			4 951
VG Omställning av energisystemet	724	581	
VG EG/EU-stöd	13 601	18 601	17 627
VG Trafikärenden samt övrig ärendehandläggning	11 479	9 778	
Resurssamverkan ¹	1 540	73	0
Myndighetsövergripande kostnader (10 + 11)	39 773	42 269	35 401
Totala kostnader (inkl. OH)²	134 636	136 880	121 738

1. Resurssamverkan. Avser nationell kundtjänst för körkort och e-support, samt engagemang i 24-timmarsprojektet.

Tabell B.1 Kostnader för representation (tkr)

	2007	2006	2005
Intern representation (undergrupp 496 i baskontoplanen)	553	213	279
Extern representation (undergrupp 552 i baskontoplanen)	637	598	352

Tabell B.2 Lokaler¹

	2007	2006	2005
Lokalkostnader residens (tkr) 103	1 179	1 163	1 037
Lokalyta residens (m2)	1232	1232	1232
Lokalkostnad per m2 i residenset	957	944	842
Lokalkostnad exkl. residenset 113	10 086	10 004	9574
varav lokalkostnader för kontorslokaler inkl. biytor	9 827	9 745	9305
Lokalyta exkl. residens (m2)	6 699	6 814	6462
varav lokalyta för kontorslokaler inkl. biytor	5 705	5 820	5468
Lokalkostnad per m2 exkl. residens	1 506	1468	1482
Lokalkostnad per m2 för kontorslokaler inkl. biytor	1 723	1674	1702
Lokalkostnad per årsarbetskraft exkl. residenset (tkr) **	56	53	54
Lokalkostnad per årsarbetskraft för kontorslokaler inkl. biytor	55	52	53
Lokalyta per årsarbetskraft (m2) för kontorslokaler inkl biytor	32	31	31

1 Uppgifterna om lokalyta avser förhållandena den 31 december respektive år.

** För beräkning av årsarbetskrafter hänvisas till FÅB (2000:605), ESV:s allmänna råd till 2 kap. 4 §.

Kostnaden för lokalvården uppgick till 643 tkr. Lokalvårdstjänsterna upphandlas externt.

Kostnaderna för larm och bevakning uppgick till 145 tkr. I Läns huset finns automatiskt brandlarm samt ett inbrottslarm kopplat till en bemannad larmcentral (skalskydd). Dessutom finns avtal om ronderande vakt. Kontinuerligt sker översyn av brandskyddsutrustning. Motsvarande säkerhetsåtgärder finns i Örebro slott, residenset. Dessutom finns där kamerabevakning.

Under året har gjorts investeringar med 165 tkr avseende förbättringar på annans fastighet.

För närvarande finns inga planer på större lokalförändringar, däremot planerar vi för en ombyggnad av receptionen och telefonväxel.

Tabell C - Årsarbetskrafter per sakområde m.m.

Årsarbetskrafter	2007	2006	2005
Myndighetsövergripande verksamhet (10)	9,8	9,8	8,9
Administration och intern service (11)	19,0	19,9	18,0
Övrig förvaltning (20)	4,8	3,7	1) ¹⁾
Övrig förvaltning (21)	3,3	2,5	6,4
Kommunikationer (24) <u>Yrkesmässig trafik</u>	1,3	1,2	1) ¹⁾
Kommunikationer (25) <u>Körkort och trafikföreskrifter</u>	11,0	11,4	15,7
Kommunikationer (34) <u>Infrastrukturplanering</u>	1,8	1,9	
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	2,7	2,8	2,2
Regional utvecklingspolitik och konkurrens (30)	14,8	26,1	27,9
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	4,5	3,5	1) ¹⁾
Stöd till boende (41)	2,6	2,0	4,5
Omställning av energisystemet (42)	0,2	0,1	
Kulturmiljö (43)	6,9	6,3	5,9
Krishantering, skydd mot olyckor och civilt försvar (45)	3,7	5,1	5,2
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	16,0	15,6	12,9
Skydd av områden och arter, förvaltning, skötsel av skyddsområden (51)	13,8	12,1	11,1
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	3,2	2,7	2,4
Vattenverksamhet (53)	5,0	3,6	1,8
Mineral och torvfyndigheter (54)	0,3	0,3	0,9
Miljöfarlig verksamhet (55)	5,9	6,9	5,3
Övrigt miljö- och hälsoskydd (56)	0,2	0,2	0,3
Förorenade områden, efterbehandling (57)	4,3	3,5	3,2
Restaurering (58)	1,4	1,7	1,1
Lantbruk (60)	25,6	26,4	25,0
Fiske (62)	1,0	1,0	1,0
Social omvårdnad (70)	8,7	8,0	5,8
Jämställdhet (80)	1,7	2,8	2,3
Integration (85)	0,6	0,1	0,2
Resurssamverkan ²	3,4	0,2	0,0
Summa	177,5	181,4	168,0

1 Tabellen har ändrats fr.o.m. 2006 därför är 2005 summan av flera koder.

2 Resurssamverkan. Avser nationell kundtjänst för körkort och e-support, samt engagemang i 24-timmarsprojektet.

Tabell C.1 – Kostnader per sakområde m.m.

	2007	2006
Myndighetsövergripande verksamhet (10)	9 364	13 609
Administration och intern service (11)	30 409	28 660
Övrig förvaltning (20)	2 857	2 492
Övrig förvaltning (21)	2 504	1 883
Yrkesmässigtrafik (24)	481	505
Körkort och trafikföreskrifter (25)	4 927	4 731
Infrastrukturplanering (34)	1 418	1 566
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	2 031	1 930
Regional utvecklingspolitik och konkurrens (30)	8 773	14 860
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	2 535	2 063
Stöd till boende (41)	1 223	837
Omställning av energisystemet (42)	99	41
Kulturmiljö (43)	4 472	3 857
		4 133
Krishantering, skydd mot olyckor och civilt försvar (45)	3 245	
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	10 475	10 756
Skydd av områden och arter, förvaltn, skötsel av skydd omr (51)	14 210	12 013
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	1 551	1 173
Vattenverksamhet (53)	2 905	1 781
Mineral och torvfyndigheter (54)	129	147
Miljöfarlig verksamhet (55)	3 188	3 411
Övrigt miljö- och hälsskydd (56)	96	122
Förorenade områden, efterbehandling (57)	3 299	2 650
Restaurering (58)	912	682
Lantbruk (60)	14 211	14 866
Fiske (62)	921	864
Social omvårdnad (70)	4 925	4 541
Jämställdhet (80)	1 523	2 545
Integration (85)	413	89
Resurssamverkan ¹	1 540	73
Summa	134 636	136 880

¹ Resurssamverkan. Avser nationell kundtjänst för körkort och e-support, samt engagemang i 24-timmarsprojektet.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Sakområde och del av sakområde	Ing. balans	Antal ink. ärenden (exkl. initiativärenden)	Antal initiativärenden	Antal beslutade ärenden	Utg. balans (F=B+C+D-E)	Antal överklagade ärenden	Antal överklagade ärendensom avgjorts i högre instans	varav antal ändrade	Genomsnittlig genomströmningstid (dagar)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år.
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	145	719	6	723	147	47	36	3	68	19
Stöd till boende (41)	966	1215	1	1760	422	2	2	1	170	0
Omställning av energisystemet (42)	1	1	2	2	2	0	0	0		0
Kulturmiljö (43)	137	961	78	962	214	1	0	0		14
Krishantering, skydd mot olyckor och civilt försvar (45)	13	54	39	87	19	0	0	0		2
varav tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	0	3	0	0	3	0	0	0	0	0
Naturvård och miljöskydd (50)	96	94	72	141	121	9	7	0		31
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	95	57	106	131	127	0	0	0		43
varav tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	56	426	21	437	66	6	2	1		4
Vattenverksamhet (53)	65	156	53	226	48	5	2	1		2
varav tillsyn av vattenverksamheten (535)	51	130	43	184	40	5	2	1	147	1
Mineral- och torvfyndigheter (54)	15	22	1	8	30	0	1	0		0
Miljöfarlig verksamhet (55)	116	299	99	390	124	4	5	0		10
varav tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	73	207	88	289	79	1	0	0	96	7
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	27	193	11	185	46	0	0	0		3
Förorenade områden, efterbehandling (57)	24	27	21	37	35	0	0	0		3
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	12	16	12	24	16	0	0	0	147	1

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Sakområde och del av sakområde	Ing. balans	Antal ink. ärenden (exkl. initiativärenden)	Antal initiativärenden	Antal beslutade ärenden	Utg. balans (F=B+C+D+E)	Antal överklagade ärenden	Antal överklagade ärendensom avgjorts i högre instans	varav antal ändrade	Genomsnittlig genomströmningstid (dagar)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år.
Restaurering (58)	26	29	6	33	28	0	0	0		17
Lantbruk (60)6	886	10529	186	10662	939	19	32	2		4
varav stöd till jordbruket enligt EG's förordningar (601)	9	45	54	104	4	19	31	2	12	0
Fiske (62)	46	308	26	355	25	1	2	0		0
Skogsbruk (64)	0	0	0	0	0	0	0	0		0
Social omvårdnad (70)	311	801	106	866	352	0	0	0		0
varav tillsyn och rådgivning (701)	287	657	79	698	325	0	0	0	158	0
Jämställdhet mellan kvinnor och män (80)	1	4	5	7	3	0	0	0		0
Integration (85)	0	31	6	21	16	0	0	0		0
Summa	6276	30089	1393	32185	5573	301	308	22		260
Varav Vattenmyndighetens ärenden	3	15	10	23	5	0	0	0	45	1
Varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	28	39	0	46	21	3	5	0	229	0

Tabell D.1 – Redovisning av vissa ärenden uppdelat på kvinnor, män och juridiska personer

A	B			C			D		
	Antal inkomna ärenden under 2007			Antal beslutade ärenden under 2007			Antal överklagade ärenden under 2007		
Sakområde och del av sakområde	Kvinnor	Män	Jur. pers.	Kvinnor	Män	Jur. pers.	Kvinnor	Män	Jur. pers.
Kommunikationer (24-25, 34), exklusive s.k. gröna ärenden	3188	9105	336	3271	9541	351	23	152	8
Regional utvecklingspolitik och konkurrens (30)	3	5	129	1	2	84	0	0	1

VO Kunskapsuppbyggnad, samordnings- och sektorsövergripande arbete

Mål: Ett långsiktigt hållbart förverkligande av den nationella politiken genom samordning och hänsynstagande till olika sakintressen.

Verksamhetsgren Utåtriktat sektorsövergripande arbete

Tabell 1.1 - Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter 2007 för verksamhetsgren Utåtriktat sektorsövergripande arbete

Verksamhetskostnader för VG Utåtriktat sektorsövergripande arbete	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader VG Utåtriktat sektorsövergripande arbete exkl. OH)	21 646	32,2
<i>varav</i> Övrig förvaltning (200, 201)	1 992	2,9
<i>varav</i> Trafik (240, 250)	601	1,1
<i>varav</i> Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor. (280, 289)	172	0,2
	2 248	3,4
<i>varav</i> Regional utvecklingspolitik och konkurrens (300)		
<i>varav</i> Infrastruktur (34)	1 418	1,8
	1 369	2,6
<i>varav</i> Hållbar samhällsplanering och boende (400-402)		
<i>varav</i> Energiomställning (420, 421, 422)	98	0,2
<i>varav</i> Kulturmiljö (430)	750	1,4
<i>varav</i> Krishantering, skydd mot olyckor och civilt försvar (450, 451-455, 459)	3 211	3,6
<i>varav</i> Naturvård och miljöskydd (500)	4 428	7,0
<i>varav</i> Lantbruk (600)	2 257	3,9
<i>varav</i> Rennäring (610)	0	0,0
<i>varav</i> Fiske (620)	133	0,2
<i>varav</i> Social omvårdnad (700)	1 033	1,6
<i>varav</i> Jämställdhet (80)	1 523	1,7
<i>varav</i> Integration (85)	413	0,6
Verksamhetsgrenens andel av myndighetsövergripande kostnader (10 + 11)	9 076	6,6
Totala kostnader VG Utåtriktat sektorsövergripande arbete (inkl. OH)	30 722	38,8

Tabell 1.1.2 – För sakområdet jämställdhet

Kostnader/intäkter för sakområde Jämställdhet	2007	2006	2005
Verksamhetskostnader inkl. OH1 (tkr)	2 161	3 684	2 926
varav ramanslag 32:1, netto (tkr)	938	1 066	923
varav övrig finansiering (tkr)	1 223	2 618	2 003
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	1,6%	2,7%	2,4%
Verksamhetsintäkter	527	713	434

Mål 1: Länsstyrelserna skall stärka det sektorsövergripande arbetet och samordningen av de olika sakområdena för att uppnå effektiva lösningar och bidra till en hållbar utveckling i länen

Framgångsfaktorer som bidragit till att stärka det sektorsövergripande arbetet för en hållbar utveckling

Länsstyrelsen har under året organiserat ett antal arenor eller åtta råd för samverkan mellan olika aktörer i länet för att medverka till att den nationella politiken får genomslag i regionen.

Ett par gånger om året bjuder landshövdingen in företrädare för länets kommuner, regionförbundet, statliga myndigheter, näringslivsorganisationer och andra organisationer till ett Landshövdingemöte. Landshövdingemötet fungerar som länets rådslag med information om och diskussion kring frågor som är av stor vikt för länets utveckling. Landshövdingemötet är ett forum för dialog och samverkan mellan den nationella nivån och den regionala. Genom rådets breda sammansättning får hela den statliga sektorn i länet möjlighet att informera och diskutera med ett brett spektrum av utvecklingsaktörer.

Ett annat råd är Råd för statlig samordning vars syfte är att Länsstyrelsen utifrån ett statligt helhetsperspektiv ska samordna olika samhällsintressen. I Rådet för statlig samordning ingår chefer för alla statliga myndigheter i länet. Målet för rådets arbete är en tydligare och effektivare statlig förvaltning på den regionala nivån. Rådet samlas två till tre gånger per år.

Enheten regional utveckling har under verksamhetsåret genomfört verksamhetsövergripande kommunbesök till hälften av länets kommuner. Dessa samtal har, förutom en positiv personlig kontakt, skapat gränsöverskridande diskussioner som behandlar tillväxtfrågan, integration och jämställdhet, en långsiktigt hållbar samhällsplanering och hinder och möjligheter för den kommunala verksamheten i förhållande till de statliga intressena.

Framgångsfaktorerna inom naturvården har bestått i samverkan mellan Länsstyrelsen, WWF, Örebro kommun och markägarna. Arbetet har skett inom projektet naturbetesmarker i Närke, vilket bl.a. redovisats i en broschyr. Projektet arbetar med aspekterna ekonomi och miljö. Den sociala dimensionen av HUT (Hållbar utveckling) kommer in i tillgängliggörande av markerna, information och guidning. Samverkan sker kring ekonomiska frågor, skötsel av betesmarkerna och information.

Länsstyrelsen har under året tagit aktiv del i det arbete som lagts ned inom vattenmyndigheten för Norra Östersjöns avrinningsområde. Samarbetet har inneburit samordning mellan tre sakområden (naturvård/miljöskydd, kulturmiljö och fiske) inom fem länsstyrelser och nämnda vattenmyndighet. Arbetet har hittills resulterat i en samordnad prioritering av åtgärder för att uppnå miljömålen med bäring på vattenmiljöer.

I syfte att hitta effektiva övervaknings- och uppföljningsmetoder för kulturmiljövården har Länsstyrelsen deltagit i två projekt med utgångspunkt från det nationella övervakningssystemet NILS (Nationell Inventering av Landskapet i Sverige) – Det ena av dem har fokus på kulturmiljöer

som bebyggelse på landsbygden, fornlämningar m.m. och det drivs i samarbete mellan Riksantikvarieämbetet och Sveriges lantbruksuniversitet. Länsstyrelsen har deltagit i den referensgrupp som tillsatts för att diskutera metodfrågor. Det andra syftar till att utarbeta en regional NILS-applikation för övervakning av småbiotoper, vilka är av stor betydelse för såväl naturvärden som kulturmiljövärden i landskapet.

Länsstyrelsen har under året arbetat fram strategier för användningen av anslaget 28:25 Bidrag till kulturmiljövård samt för Länsstyrelsens arbete med skydd av bebyggelse enligt Kulturminneslagens 3:e kapitel (byggnadsminnen). Båda dessa verktyg är av avgörande betydelse för Länsstyrelsens arbete för en hållbar utveckling. Strategierna tydliggör såväl kulturmiljövårdens funktion i arbetet med miljömålen som de möjligheter som finns att arbeta med Kulturmiljöanslaget i den regionala utvecklingen.

Under 2007 har länsstyrelserna i Västmanland, Dalarna, Värmland, Gävleborg och Örebro län i samverkan med Intresseföreningen Bergslaget (25 kommuner, 2 landsting och 3 regioner), Riksantikvarieämbetet och KTH arbetat med satsningen BERGSLAGEN - Historia och framtid. Samverkan för utveckling. Målet för satsningen är att - med utgångspunkt i Bergslagens industriarv - bidra till ökat besöksantal i Bergslagen och främja regionens sysselsättning och tillväxt. Satsningen syftar till en långsiktigt hållbar förvaltning av kulturarvet i Bergslagen.

Under 2007 har ett framgångsrikt arbete bedrivits i samverkan mellan sakområdena naturvård och kulturmiljövård kring vård av och information om natur- och kulturvärden i landskapet, framför allt i anslutning till naturreservat och fornlämningar. Genom denna samverkan har länsstyrelsen kunnat förmedla en bättre helhetssyn på landskapet.

I syfte att öka kunskapen om förutsättningarna för att tillgängliggöra kulturmiljöer för människor med annan kulturell bakgrund än den svenska har under hösten ett samarbete inletts mellan Länsstyrelsen och Hallsbergs kommun. En förstudie som belyser frågor om hur kulturmiljöer kan vara en del i integrationsarbetet och hur nya svenskar i Hallsberg mer generellt ser på mångkulturell delaktighet i det "svenska" kulturarvet har genomförts med utgångspunkt från byggnadsminnet Bergöoska huset.

Svårigheter och hinder för att arbeta sektorsövergripande på ett effektivt sätt

Länsstyrelsen arbetar på uppdrag av regeringen och utför uppgifter åt andra statliga myndigheter. Ett hinder för ett effektiv sektorsövergripande arbete är att regeringens departement och de centrala verken sällan agerar samordnat när man ger nya uppdrag och uppgifter till Länsstyrelsen eller till statliga sektorsmyndigheter. Detta innebär att det i det vardagliga arbetet på Länsstyrelsen krävs mycket av särskilda tvärsektorieella insatser för ett lyckosamt arbete för hållbar utveckling.

Regeringen har inte heller, så som påtalades i länsstyrelsernas svar på regeringens samordningsuppdrag, konsekvent beskrivit länsstyrelsens uppdrag att ansvara för samordningen av de statliga myndigheternas insatser i det regionala utvecklingsarbetet i uppdragen till alla de myndigheter som berörs av detta.

Resursbrist inom kulturmiljöområdet gör att det är svårt att i tillräcklig utsträckning väga in kulturmiljöaspekterna i till exempel arbetet med skydd av natur och i miljömålsarbetet, som båda just nu drivs i ett högt tempo. När stora resurser under senare år tillförts naturvärden för arbetet med att genomföra formellt skydd av skog, har något motsvarande inte kommit kulturmiljövärden till del, vare sig genom anslaget 28:25 eller genom riktade förändringar i länsstyrelsernas ramanslag. Därför har angeläget arbete med de kulturhistoriska aspekterna i skogsreservaten inte kunnat genomföras, till exempel inventeringar av kulturlämningar, historiska markanvändningsanalyser, utformning av skötselplaner och information. Samma förhållande gäller för arbetet med miljömålen Myllrande våtmarker, God bebyggd miljö och Levande sjöar och vattendrag. Bristen på aktuella kunskapsunderlag rörande kulturmiljöer innebär också ett hinder för effektiv samverkan med andra sakområden.

Behov av kunskapsstöd eller annat stöd för att vidareutveckla integrationsperspektivet i Länsstyrelsens verksamhet

Uppdraget behöver förtydligas och konkretiseras. Det är t.ex. inte tydligt om det är de integrationspolitiska målen eller är det diskrimineringsgrunderna som vi ska ha kunskap om. För att kunna vidareutveckla integrationsperspektivet inom Länsstyrelsens verksamhet behövs resursförstärkning, så som Länsstyrelsen gjort inom jämställdhetsintegreringen.

Länsstyrelsen har idag som enda uppdrag inom integration att göra överenskommelser om kommunernas flyktingmottagande och förmedla dem till Migrationsverket, vidare att samordna utvecklandet av introduktionen i länet. Det innebär samverkan mellan flera olika sektorer och är sektorsövergripande. Det finns också ett behov av samordnad och tvärspektoriell kunskapsuppbyggnad inom Länsstyrelsen kring detta perspektiv, kanske i form av erfarenhetsåterföring av goda exempel.

Begreppet hållbar utveckling är svårt att konkretisera och svårt att omsätta i den löpande verksamheten. Det finns därför ett stort behov av utbildning, vägledning, goda exempel och annat stöd för arbetet. Naturvårdsverket har under året tillhandahållit en del, men ytterligare åtgärder behövs för att stimulera ett effektivt hållbarhetsarbete.

Ur ett mångfaldsperspektiv representerar myndighetens handläggare endast ett fåtal aspekter av den mångfald av kulturer som vårt samhälle idag består av. Insatser behövs för att vidga perspektiven och öka möjligheten att nå de uppsatta målen om allas förståelse och delaktighet.

Mål 2: Länsstyrelsen skall ha förmåga att vid räddningstjänst eller vid en kris som berör länet snabbt kunna upprätta en ledningsfunktion avseende bl.a. samordning och information. Funktionen skall vara utbildad och övad för sådana händelser.

Under året har utbildning inom områden för kriskommunikation, signalskydd, civil-militär samverkan, sanering efter kärnteknisk olycka, farliga ämnen, höga flöden och stabsmetodik genomförts.

Länsstyrelsen krishanteringsorganisationen har haft mindre interna övningar där delar av organisationen varit berörda. En startövning har genomförts där vakthavande beslutsfattare och krisledningsgruppen övades i samband med att en samverkansövning genomfördes på Örebro flygplats. De personer som bemannar VB (vakthavande beslutsfattare) har genomgått utbildning i strålskydd.

Länsstyrelsen har inte aktiverat sin krisledningsgrupp för någon händelse under 2007. Under året har informations- och analys/lägesfunktionerna startat omvärldsbevakning vid flertal tillfällen samt kontakter har tagits med berörda aktörer för avstämning. Erfarenheterna är att samverkan och uppstart av omvärldsbevakning underlättas genom ett tidigt larm till Länsstyrelsens vakthavande beslutsfattare.

Mål 3: Verksamheten skall bedrivas så att samhällets grundläggande behov av samordning, samverkan och information på regional nivå säkerställs vid olyckor och kriser i samhället. Länsstyrelserna skall såväl före som under och efter en kris stödja inblandade parter, såsom kommuner, myndigheter och organisationer, i syfte att få till stånd samordning och en gemensam inriktning för de åtgärder som behöver vidtas. I händelse av ett krisläge skall länsstyrelserna på en sektorsövergripande nivå kunna informera samhällsaktörer och allmänhet om förlopp, konsekvenser och de åtgärder som planeras av ansvariga aktörer

Länsstyrelsens krishanteringsorganisation fortsätter att utvecklas och utgår ifrån ansvars- och likhetsprinciperna. Vaktstående beslutsfattare finns tillgänglig dygnet runt och samtlig personal på Länsstyrelsen står till krishanteringsorganisationens förfogande.

Under året har två möten med Regionala rådet för skydd mot olyckor och krisberedskap hållits. Vid mötet i december var risk- och sårbarhetsanalyser i fokus och utöver rådets medlemmar deltog både tjänstemän och politiker från länets kommuner samt tjänstemän från andra samverkande aktörer.

Länsstyrelsen har lämnat stöd till kommuner och landsting vid framtagande av risk- och sårbarhetsanalyser. Resultatet av risk- och sårbarhetsarbetet redovisades vid ett stort "Säkerhetskalas" där Försvarsminister Sten Tolgfors medverkade tillsammans med föreläsare från Arboga kommun och Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har tagit fram en rapport med kartläggning och identifiering av verksamheter som är samhällsviktiga vid en influensapandemi. Omkring 100 samhällsviktiga verksamheter har identifierats i Örebro län och dessa har ombetts besvara en enkät. Enkätsvaren har sammanställts och rapporten är inskickad till Krisberedskapsmyndigheten och Socialstyrelsen.

Ett krisinformationsnätverk har bildats under året med samverkande aktörer i länet. Målsättningen är att träffas vid två tillfällen varje år för kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Mål 4: Länsstyrelsen skall bidra till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen i länet. Särskilt fokus skall under året läggas på Regional utveckling, Landsbygdsutveckling, Social tillsyn, Kommunikationer. Samverkan skall ske med strategiska statliga myndigheter och andra viktiga aktörer i länet.

Jämställdhetspolitiska målen i länet

Regional utveckling

Inom sakområde Regional utveckling tas jämställdhetsaspekten alltid upp i beredningen av ansökningar om företagsstöd och projektmedel. Vid beredning av regionala projektmedel bedömer Länsstyrelsen om projektet integrerat jämställdhetsperspektivet. Projektägaren och Länsstyrelsens handläggare har en checklista att utgå ifrån. Om projektägaren arbetar aktivt med jämställdhetsperspektivet skrivs det in i beslutet.

I beredningen av företagsstödsansökningar kräver Länsstyrelsen alltid in en kopia av jämställdhetsplanen från företag som var 10 årsarbetskrafter vid senaste årsskiftet eller som förväntas bli det under den aktuella investeringsperioden. Även företag med färre än 10 anställda får redogöra för sina insatser inom jämställdhetsområdet. Jämställdhetsplanen och beskrivningen av jämställdhetsarbetet i ansökan ligger sedan till grund för bedömningen av hur företaget bidrar till att uppfylla de jämställdhetspolitiska målen. Någon uppföljning eller analys av huruvida Länsstyrelsens arbete bidragit till konkreta positiva effekter ute på företagen har inte gjorts. Handläggarnas uppfattning är dock att företagen i grunden är positivt inställda till mixade arbetsplatser, men att det inom många branscher är svårt att hitta kompetent personal av båda könen. Ibland efterfrågar också företagen mer stöd när det gäller den praktiska utformningen av jämställdhetsplaner än vad Länsstyrelsen i Örebro län kan erbjuda. Handläggarna upplever dock att de har större möjligheter att stötta företagen och även att ställa krav på utformningen av jämställdhetsplaner efter att de under 2006 deltagit i ett seminarium som behandlade jämställdhetsplaner.

Landsbygdsutveckling

EU:s landsbygdsprogram stöttar företagande på landsbygden. I Länsstyrelsens genomförandestrategi är kvinnors företagande prioriterat i de fall vi har brist på medel. I det

prioriteringsdokument som tagits fram för 2007 och 2008 har vi vinnlagt oss om ett språkbruk som ska lyfta fram kvinnors företagande. Liksom tidigare år är det oftast män som söker de olika stödåtgärderna, men företaget har ofta en man och en kvinna i verksamheten även om det är mannen som står för ansökan.

Inom vår kursverksamhet inom Landsbygdsprogrammet ser vi att kvinnor och män ofta väljer olika ämnen att kompetensutveckla sig inom. På kurser som handlar om skötsel och hälsa för lantbruksdjuren så är en majoritet av deltagarna kvinnor, medan det är betydligt fler män som går på kurser om växtodling, i synnerhet när det handlar om lantbruksmaskiner. Kvinnliga företagare är oftare intresserade av småskalig förädling. Kvinnor går på nybörjarkurser om ekologisk grönsaksodling, medan det är män som kommer när det handlar om storskalig grönsaksodling. Länsstyrelsen satsar därför på att ha ett kursutbud som attraherar både kvinnor och män.

Social tillsyn

Länsstyrelsen ingår tillsammans med ett flertal andra länsstyrelser samt Socialstyrelsen i en arbetsgrupp som har tagit fram en enkät om jämställdhet och jämställdhetsintegrering inom äldreomsorgen som ska besvaras av kommunerna under november 2007. Kartläggningen genomförs nationellt. Enkätundersökningen kommer att ingå som en del i en rapport till regeringen under våren 2008.

Under hösten genomförde åtta av länsstyrelserna i arbetsgruppen intervjuer med personal vid sina tillsynsbesök för att belysa och medvetengöra personalen inom äldreomsorgen om jämställdhetsintegrering.

Länsstyrelsen har även tagit fram en informationsbroschyr som berättar om jämställdhet och jämställdhetsintegrering.

Länsstyrelsen har inom ramen för uppdrag 8 i 2007 års regleringsbrev i tillsynen särskilt uppmärksammat jämställdhetsperspektivet i socialnämndens arbete med flickor och pojkar samt mellan mammor och pappor.

Genom kunskapsuppbyggnad i vår tillsyn, vägledning och ärendehandläggning gentemot våra tillsynsobjekt bidrar vi till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen i länet. I de tillsyner som gjorts under året har jämställdhetsperspektivet lyfts fram i intervjufrågor och genom hänvisning till Socialstyrelsens skrift om jämställd socialtjänst.

Kommunikationer

En ökad ärendeingång och omprioritering av arbetsuppgifter har medfört att jämställdhetsarbetet inte genomförts efter tidigare beslutade handlingsplaner.

Insatser för att stödja viktiga aktörer i länet inom jämställdhetsintegrering

Länsstyrelsen har under 2007 bjudit in viktiga aktörer till ett Jämställdhetsråd, där representanter från statliga myndigheter, regionförbund, kommuner, landsting, intresseorganisationer och näringsliv ingår. Rådet träffas 6 gånger om året och har till uppgift att initiera och bevaka jämställdhetsutvecklingen i länet. Rådet kommer under 2008 arbeta fram en regional strategi kring de jämställdhetspolitiska målen.

Länsstyrelsen har under året haft en avslutnings- och spridningskonferens s.k. rikskonferens för projekt Verka Jämställt. Resultatet av projektet är mycket positivt, det finns bl.a. en egen hemsida, och en engelsk översättning för att kunna sprida metoderna i EU. Projektet var ett led i länsstyrelsens stöd av viktiga aktörer. Fortsättningsvis träffas ett statligt nätverk i länet. Länsstyrelsen bjuder även in länets genuspedagoger och försöker stötta utvecklingen inom den sektorn genom att samordna dessa träffar.

Det finns ett mycket stort behov och intresse i länet för att utveckla samarbete med länsstyrelsen kring jämställdhetsfrågor, främst jämställdhetsintegrering. En svårighet och begränsning är Länsstyrelsens avsaknad av resurser för att kunna möta detta stora behov av stöd. Idag går alltför mycket tid för länsstyrelsens särskilt sakkunnig i jämställdhetsfrågor till att leta finansieringsmöjligheter för att kunna möta behovet av stöd till aktörer i länet.

Samverkan med Boverket

Länsstyrelsen har samverkat med Boverket med att utveckla jämställdhetsperspektivet i den fysiska planeringen genom att redovisa vilka insatser som behövs för att övergripande stödja viktiga aktörer i länet inom den fysiska planeringen. En ökad ärendeingång och omprioritering av arbetsuppgifter har dock medfört att jämställdhetsarbetet inte genomförts efter tidigare beslutade handlingsplaner inom verksamhetsområdet samhällsplanering. De jämställdhetspolitiska målen följs kontinuerligt upp i samband med samråd enligt PBL för kommunernas fysiska planer.

Vi har sedan några år utarbetat en checklista för jämställdhet i den fysiska planeringen till hjälp för kommunerna i deras handläggning inom fysisk planering. Någon uppföljning av denna checklista har inte kunnat prioriteras i år.

Förslag som kan stödja arbetet med att integrera jämställdhetsarbetet i den fysiska planeringen har lämnats till Boverket. Det finns ett mycket stort behov och intresse i länet för att utveckla samarbetet med länsstyrelsen kring jämställdhetsfrågor, främst jämställdhetsintegrering. En svårighet och begränsning är Länsstyrelsens avsaknad av resurser för att kunna möta detta stora behov av stöd.

Checklistor och liknande har de flesta kommuner tillgång till. Generellt är motivationen och den konkreta planeringssituationen en osäkerhetsfaktor för att arbeta mer aktivt med frågan. Om Boverket kan initiera en sammanställning av goda exempel kan det vara ett steg i rätt riktning.

Mål 5: Aktuell och samordnat underlag om hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt skall finnas tillgängligt och på ett samlat sätt användas i länsstyrelsernas verksamhet inom olika sakområden. Länsstyrelserna skall genom tidiga kontakter och samråd verka för att de nationella och regionala perspektiven får genomslag i kommunernas fysiska planering enligt plan- och bygglagen (1987:10, PBL) och att planeringen samordnas så att den främjar en hållbar utveckling i länet och regionen.

Redovisas separat till Boverket med kopia till regeringen (Miljödepartementet) 2007-11-30.

Rapport: ”Rapportering av Mål 5 Planeringsunderlag (1.1.1.1), enligt Länsstyrelsernas regleringsbrev 2007”.

Dnr: 409-18415-07.

Mål 6: Länsstyrelserna skall tillsammans med andra aktörer verka för att samhället blir tillgängligare för alla.

Redovisas separat till Regeringen (Socialdepartementet) senast 2007-10-15.

Rapport: ”Redovisning hur Länsstyrelsen i Örebro län verkar för att samhället blir tillgängligare för alla, RB 2007 uppdrag 1.1.1.1, Mål 6”.

Dnr: 409-16969-2007.

Mål 7: Länsstyrelserna skall verka för att främjande av energiomställning integreras i relevanta sektorer. Länsstyrelserna skall därvidlag verka för att andelen förnybar energi ökar och bidra med insatser för att uppnå det nationella planeringsmålet för vindkraft samt främja energihushållning (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17, rskr. 2001/02:317).

Regional strategi för klimat och energi

Länsstyrelsen har i samarbete med Regionförbundet utarbetat en regional strategi för klimat och energi med tillhörande handlingsplan. Strategidokumentet ger vägledning för det fortsatta arbetet med energiomställning på regional nivå. Vi har valt två övergripande strategier för arbetet. Den första fokuserar på energieffektivisering med effektivare transporter, elanvändning och uppvärmning/kylning. Den andra handlar om satsning på förnybara bränslen som förnybara drivmedel, vindkraft, solenergi och bibränslebaserad kraftvärmeproduktion. En övergripande vision har formulerats för 2030:

Klimatpåverkan från Örebroregionen är begränsad. Vi är oberoende av fossila bränslen och energianvändningen är i huvudsak baserad på förnybara energikällor. Energianvändningen är effektiv i samhällets alla delar. Energiomställningen skapar en hållbar tillväxt i regionen.

Tillsynskampanj kring energieffektivisering

Länsstyrelsen har tillsammans med kommunernas miljökontor inlett en gemensam tillsynskampanj kring energieffektivisering inom industrin. Tillsynsmyndigheterna har ställt krav på att ca 110 företag, med en energianvändning av betydelse, ska genomföra en energikartläggning och ta fram en plan för energibesparande åtgärder.

Insatser för att främja förnybara energikällor

Vindkraft

Länsstyrelsen har samrått med såväl kommunerna som andra länsstyrelser kring förslagen till riksintresseområden för vindbruk. Remisshantering av förslagen till riksintresseområden vindbruk, har tillsammans med ett ökande exploateringsstryck och planeringsbidrag lyft vindkraftsfrågan och behovet av bättre planeringsunderlag.

Länsstyrelsen har vid flera möten diskuterat riksintresseområden och vindkraftsplanering med kommunernas planerare. Vi har både vid dessa tillfällen och i samband med yttranden angående planeringsbidrag hänvisat till Länsstyrelsens Vindkraftspolicy (antagen 2004) som är ett viktigt underlag i arbetet. Länsstyrelsen har även deltagit vid ett informationsmöte om vindkraft för olika intressenter i östernärke, en del av Örebro kommun.

Förutsättningar för vindkraft finns i nästan alla kommuner men av länets 12 kommuner har sex kommuner större områden som har föreslagits som riksintresseområden för vindbruk. Tre av dessa kommuner har sökt planeringsbidrag för vindkraftsplanering; Askersund, Laxå och Örebro kommun. Laxå kommun har även remissbehandlat ett förslag till vindkraftspolicy men den är ännu inte antagen.

Det ökande intresset för vindkraft har avspeglats i antalet prövningsärenden. Flera företag har sökt frivillig prövning enligt miljöbalken. Prövningen innebär en reglerad samrådsprocess och en långsiktig trygghet i hur verksamheten får bedrivas. Ändringen i miljöbalken med den stora höjningen av gränsen för tillståndsplikt har därför inte i någon betydande grad förenklat processen. Det finns istället en risk för att anmälningsförfarandet tar längre tid än en prövning enligt miljöbalken. Det beror på att beslut om föreläggande enligt miljöbalken, som ofta meddelas som svar på en anmälan, kan överklagas i fler instanser än den prövning som görs hos Länsstyrelsernas

miljöprövningsdelegation. Det slutliga beslutet om föreläggande hindrar inte att verksamheten kan bli föremål för nya tillsynsåtgärder i framtiden.

Drivmedel och hållbara transporter

Länsstyrelsen samordnar tillsammans med Regionförbundet ett nätverk för Hållbara transporter. Nätverket har under året inlett arbetet med en åtgärdsplan för att minska trafikens miljöpåverkan. Planen beräknas bli färdig under nästa år. I mitten av november arrangerade nätverket ett seminarium kring miljöfordon och förnybara drivmedel.

Länsstyrelsen arrangerade i samarbete med Naturvårdsverket en regional Klimatkonferens med transporttema för kommunerna i Östergötlands, Värmlands och Örebro län. På konferensen presenterades exempel på transportåtgärder och information om bidragen för klimatinvesteringsprogram(KLIMP) och tankställen.

Bioenergi

Två av länsstyrelsens handläggare, en från miljöskydd och en från lantbruksenheten, deltar i ett nätverk för aktörer i länet som verkar för en ökad användning och produktion av bioenergi. Inom Landsbygdsprogrammet har vi genomfört en studieresa för lantbrukare om förnybar energi.

Energistöd och Klimatinformation

Länsstyrelsen har vid flera utåtriktade insatser informerat om de energistöd vi förvaltar, genom deltagande i regionala mässor och Villaägarföreningens informationsträffar. Vidare har vi genom annonsering i Villabladet informerat om aktuella stöd. Stor vikt har lagts vid att kontinuerligt hålla vår webbplats uppdaterad med nyheter och förändringar som rör stöden. Vi har dessutom skrivit om stöden i vårt digitala nyhetsbrev. I samarbete med Studieförbundet och Naturskyddsföreningen har vi arrangerat ett seminarium om Klimatfrågan och vad man som enskild kan göra.

Organisation för arbetet med energiomställning

Länsstyrelsens miljömålssamordnare fungerar som samordnare för Länsstyrelsens uppdrag att främja energiomställningen. En intern energigrupp med företrädare från Länsstyrelsens mest berörda sakområden har bildats. Gruppen har inventerat myndighetens uppdrag på energiområdet. Energigruppen konstaterar mot bakgrund av inventeringen att det behövs en intern samordning av energifrågorna och arbetar vidare för att uppnå detta för att:

- olika uppdrag inte ska falla mellan stolar.
- öka utbytet av erfarenheter, kunskap och information,
- undvika dubbelarbete
- kunna följa upp och utvärdera energiarbetet
- samordna svar på olika regeringsuppdrag

Gruppen arbetar för närvarande med att kartlägga berörda produktionsgruppers möjligheter att arbeta med energifrågorna och vilka handläggare och rutiner som de behöver.

Kompetensutveckling

Hela personalen har fått en översiktlig energiutbildning inom ramen för vårt miljöledningsarbete. Vi har även köpt in grenuttag med strömbrytare till alla arbetsplatser för att minska standbyförluster från datorer m.m. Energisamordnaren har deltagit i ett seminarium om miljöfordon och förnybara bränslen samt samverkansträffar med andra län och centrala myndigheter angående såväl vindkraftsplanering som energisamordning. Länsstyrelsen har även yttrat sig över energirelaterade remisser inom ramen för fördjupad utvärdering samt förslag till vindkraftshandböcker från Energimyndigheten respektive Boverket.

Verksamhetsgren Regional utveckling

Tabell 1.2 - Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter 2007 för verksamhetsgren Regional utveckling

Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter 2007 för verksamhetsgren Regional utveckling	Kostnader	Årsarbetskrafter
Totala kostnader VG Regional utveckling (exkl. OH)	3 588	6,5
varav Tillväxtprogram m.m. (301, 309)	681	1,1
varav Företagsstöd (302)	875	1,8
varav Regional projektverksamhet (303)	897	1,5
varav Uppföljning och utvärdering av regionala stöd (305)	467	1,0
varav Gränsregionalt samarbete (306)	78	0,1
varav Konkurrensfrågor (307)	12	0,0
varav Utveckling av jordbruksnäringen och landsbygden (604)	578	1,0
Verksamhetsgrenens andel av myndighetsövergripande kostnader 10 -11)	1 504	1,1
Totala kostnader VG Regional utveckling (inkl. OH)	5 092	7,6

Tabell 1.2.1 Åtgärder inom regional utvecklingspolitik

Fördelning av beslut fattade mot bemyndigande (tkr)	2007	2006	2007		
			Kvinnor	Män	Juridiska personer
1. Regionalt investeringsstöd	0	0	-	-	0
2. Regionalt bidrag till företagsutveckling (exkl. stöd till kommersiell service)	1 890	19 056	-	-	12
varav Regionalt bidrag till företagsutveckling (exkl. konsultcheckar)	1 840	17 926	-	-	11
varav konsultcheckar	50	1 130	-	-	1
3. Stöd till kommersiell service	704	2 070	-	-	8
4. Sysselsättningsbidrag	0	0	-	-	0
5. Såddfinansiering	60	0	-	-	2
6. Regional projektverksamhet	2 035	14 090	-	-	8
Totalt	4 689	35 216	-	-	30
7. Företagsstöd 2007 mot bemyndigande (ändamål 1-5 ovan) som avser medfinansiera EG:s strukturfondsprogram (tkr)	606		-	-	7
8. Regional projektverksamhet 2007 mot bemyndigande som medfinansierar EG:s strukturfondsprogram (tkr)	648	4 342	-	-	3
9. Beslut år 2007 mot bemyndigande som avser medfinansiering av regionala tillväxtprogram (tkr) exklusive ändamål 7	4 288	34 414	-	-	29
varav medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram	605		-	-	7

Kommentar: På grund av att en stor del av årets anslag var in-tecknat redan vid 2007 års ingång har beslutsutrymmet varit starkt begränsat.

Tabell 1.2.2 Åtgärder inom regional utvecklingspolitik

Fördelning av beslut fattade mot bemyndigande avseende stöd till ekonomiska föreningar (t.ex. kooperativ verksamhet) (tkr)	2007	2006
Företagsstöd	0	0
Regional projektverksamhet	0	480
Totalt	0	480

Kommentar: De ekonomiska föreningarna är inte vanligt förekommande bland dem som söker stöd hos Länsstyrelsen.

Tabell 1.2.3 Åtgärder inom regional utvecklingspolitik

Fördelning av beslut fattade mot bemyndigande avseende stöd till lokala och regionala resurscentra för kvinnor (tkr)	2007
Lokala och regionala resurscentra för kvinnor	0

Kommentar: På grund av att en stor del av årets anslag var in-tecknat redan vid 2007 års ingång har beslutsutrymmet varit starkt begränsat, därav har nya medel för länets resursverksamhet inte kunnat beviljas av Länsstyrelsen under året.

Mål 1b: Länsstyrelserna skall medverka till en samordning av det regionala utvecklingsarbetet som bidrar till en hållbar regional utveckling genom effektiv samverkan och lokal och regional förankring.

Genomförandet av den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013

I och med att ett samverkansorgan bildades i Örebro län under 2006 har ansvaret för RTP, RUP och delar av länets regionala utvecklingsmedel (33:1-anslaget) överförts till Regionförbundet Örebro. Omställning till följd av detta präglade Länsstyrelsens verksamhet under första halvåret 2007.

Under våren pågick arbetet med att ta fram en policy för Länsstyrelsens framtida prioriteringar av utvecklingsmedlen. Den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007-2013 med prioritering av ”Innovation och förnyelse” samt regleringsbrevet har utgjort grunden för detta.

Under hösten har Länsstyrelsen även fortsättningsvis varit en aktiv part i länets arbete med genomförande av RTP och RUP. Regionförbundet Örebro har även tagit initiativ till nytt RTP och startat processen med en RUP, kallad RUS (Regional utvecklingsstrategi) där Länsstyrelsen medverkar. I detta utgör den nationella strategin utgångspunkten. Här har Länsstyrelsen olika omvärldsarenor (se även nästa punkt) en betydande roll och inte minst Rådet för statlig samordning där dialog och samverkan sker med de statliga myndigheter som finns representerade i länet.

Länsstyrelsen har under 2007 fortsatt engagerat sig i programskrivning, remissprocessen samt medverkat i olika arbetsgrupper eller referensgrupper vad gäller det transnationella Östersjöprogrammet, de gränsregionala programmen Central Baltic, Sverige-Norge, Öresund-Kattegatt-Skagerack samt det interregionala Interreg IV C. Detta arbete har i huvudsak skett i samverkan med länsstyrelser och samverkansorgan i aktuella geografiska områden. Utgångspunkt för arbetet har varit samtliga prioriteringar i den nationella strategin.

Den nationella strategin har också legat till grund för Länsstyrelsens arbete med framtagandet av stukturfondsprogrammet för Östra Mellansverige som slutfördes under 2007. I samband med detta har dialog och samordning skett med Nutek, ESF-rådet, Vinnova, ITPS, ISA, Almi och Örebro universitet. Till partnerskapet har härutöver inbjudits Länsstyrelserna, Länsarbetsnämnderna, Almi, universitet/högskola och ESF-råden i de övriga fyra länen inom programområdet Östra Mellansverige.

Gemensamma insatser med andra myndigheter

Länsstyrelsen har två gånger per år möten med de 33 statliga myndigheter som finns representerade i länet, det s.k. Rådet för statlig samordning. Under våren 2007 har detta arbete organiserats inom ramen för Länsstyrelsens arbete med omvärldsarenor – Rådslag för ett bättre Örebro län – som även innefattar Landshövdingemötet, Integrationsråd, Jämställdhetsråd, Företagsråd, Miljömålsråd, Råd för landsbygdsutveckling, Krishanteringsråd och Råd för social utveckling. Under året har två möten med Rådet för statlig samordning ägt rum. Vid mötet i maj var temat samverkan i integrationsfrågor som har en tydlig koppling till den nationella strategins prioritering ”Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud”. Det andra mötet ägde rum i oktober och där behandlades områdena Mediafrågor, Kompetensförsörjning samt att Regionförbundet informerade om processen med den kommande Regionala utvecklingsstrategin.

Organiseringen av Rådslag för ett bättre Örebro län (www.t.lst.se/radslag) innebär en effektivare samordning och samverkan mellan Länsstyrelsens olika uppdrag såväl internt som externt.

Inom ramen för genomförandet av stukturfondsprogrammet för Östra Mellansverige sker samverkan med i första hand Nutek.

Främja statlig finansiering av de regionala tillväxtprogrammen

Beträffande finansiering tar olika aktörer sällan ställning till medfinansiering av regionala utvecklingsaktiviteter i ett tidigt skede utan först när projekten är så konkreta att faktiska kostnader och tidsplaner finns framtagna. Länsstyrelsen kan i sådana fall i dialog och med kunskapsunderlag bidra till att olika insatser görs en positiv utveckling i länet.

Länsstyrelsensmedverkan till lokal och regional förankring

Genom Länsstyrelsens arenaorganisation som sammantaget samlar över 100 aktörer (kommuner, landsting, regionförbund, myndigheter, intresseorganisationer, företagsorganisationer, företag) har Länsstyrelsen bidragit till en bred lokal och regional förankring av det regionala utvecklingsarbetet. Som en del i det regionala förankringsarbetet gör Länsstyrelsen regelbundna besök i länets tolv kommuner. Under året har Ljusnarsberg, Laxå, Lekeberg, Hallsberg och Hällefors besökts.

Länsstyrelsen har under året fullföljt ansvaret för RTP, som överförs till Regionförbundet Örebro 2007-01-01, genom uppföljningsrapporten Tredje året med tillväxtprogrammet (publ nr 2007:43).

Länsstyrelsen har under året haft sekreteraransvaret för Handlingsprogramsgruppen Avancerad tillverkningsindustri som är en aktiv grupp för genomförande av delar i RTP. Gruppen har under året tagit initiativ till bildandet av ett branschråd, Företagsrådet, med syfte att stärka en av de viktigaste näringsgrenarna i länet. Företagsrådet utgör en mötesplats för ömsesidigt informationsutbyte, omvärldsbevakning och dialog mellan näringslivet, utbildningssektorn och övriga samhället. Genom Företagsrådet får vi en bättre näringslivsförankring av det regionala utvecklingsarbetet. Företagsrådet består av ca 35 företagare från små och stora företag, olika branscher och samtliga kommuner i länet. Dessutom ingår företrädare för företagsorganisationer, Örebro universitet, Almi och Forum för småföretagsforskning. Det första mötet ägde rum 10 september där förutsättningar och former för rådet samt branschrådet för Avancerad tillverkningsindustri diskuterades.

Samordning av det regionala utvecklingsarbetet och miljömålsarbetet samt hur kommunernas översiktliga planering har beaktats

8 av länets 12 kommuner är i startgroparna för att revidera eller utföra Översiktsplaner. I samrådsförfarandet kring denna verksamhet har Länsstyrelsen påtalat vikten att samordna kunskapsunderlag från det regionala tillväxtprogrammet och tagna regionala miljömål. En återföring av kommunernas fysiska planering till det regionala utvecklingsarbetet har inte utförts. Detta på grund av att huvudmannskapet för det regionala utvecklingsarbetet har övergått från länsstyrelsen till regionförbundet i januari i år och att ingen mottagare formerats ännu. Planer finns att skapa kanaler för denna återföring under kommande verksamhetsår.

Lokala och regionala resurscentra för kvinnor

Örebro län har valt modellen att enbart ha ett resurscentrum i länet, Regionalt Resurscentrum Örebro län, vilket samordnas av Länsstyrelsen. Projektsamordnaren för länets regionala resurscentrum är placerad på Länsstyrelsen. Verksamheten har bidragit till att förbättra kvinnors förutsättningar genom att skapa mötesplatser mellan kvinnoföretagare och bland annat kommunernas näringslivschefer och olika partnerskap. För unga kvinnor i ledande positioner har ett nätverk och mötesplatser skapats. Arbetslösa kvinnor med invandrabakgrund har genom mentorskap erbjudits nya förutsättningar.

Ett kvinnligt utvecklingsråd – Örebro läns Kvinnolobby – är kopplat till det regionala utvecklingsarbetet. Kvinnolobbyns nätverk berör tusentals kvinnor i Örebro län. Kvinnolobbyn har naturligt verkats som en länk mellan länets kvinnor och arbetet med det regionala utveckling och tillväxtprogrammen.

Länsstyrelsen stödjer det regionala resurscentrat genom nära samarbete och gemensamma aktiviteter. Ett mobiliseringsprojekt har genomförts under 2007 i syfte att mobilisera och stärka kvinnors deltagande i den regionala utvecklingen. Medvetenheten om jämställdhetsperspektivet

och en ökad medverkan av andelen kvinnor har förändrats märkbart till det bättre denna programperiod.

Mål 2: En tillväxt i stödföretagen som bidrar till en hållbar regional utveckling. (Målet gäller ej Länsstyrelserna i Kalmar, Gotlands, Skåne och Västra Götalands län.)

De regionala företagsstöden integrering med de regionala tillväxtprogramsprocesserna

Företagsstöden skall som en del av flera regionalpolitiska insatser medverka till att uppfylla målen i det regionala tillväxtprogrammet. Besluten om stöd baseras på en PM som beskriver och förtydligar kopplingen mellan stöden och RTP. Framtida uppföljningar och utvärderingar kan visa på hur företagsstöden bidragit till att främja investeringar och tillväxt i företag som ligger i linje med det som RTP lyfter fram. Detta är också en del av kvalitetssäkringssystemet.

I de tio handlingsprogrammen finns flera kopplingar till verksamheter där Länsstyrelsens företagsstöd kan bli aktuella. Särskilt gäller detta handlingsprogrammen Entreprenörskap, Avancerad tillverkningsindustri, Företagsklimat och Nya dynamiska miljöer.

En marknads- och utvecklingsplan har utarbetats som beskriver vilka informationsåtgärder och aktörer som Länsstyrelsen skall jobba med i respektive kommun för att effektivisera arbetet med företagsstöden. Ett antal aktiviteter har genomförts under 2007. Information om företagsstöden och hur stöden är relaterade till RTP har spridits till företag, företagarföreningar, kommuner, finansiärer och andra representanter från näringslivet. Möten har hållits med ett flertal av dessa intressenter i kommunerna.

Kvalitetssäkringssystemet för de regionala företagsstöden

Länsstyrelsen jobbar i stort enligt de principer som ligger till grund för kvalitetssäkringssystemet. Redan under 2004 implementerades delar av kvalitetssäkringssystemet, vilka sedan dess har förstärkts och utvecklats ytterligare. Det gäller framför allt avsnitten om de horisontella målen, strategi och uppföljning/utvärdering.

I ansökan om företagsstöd får företaget redogöra för sitt jämställdhetsarbete och i samband med besök på företaget ställer Länsstyrelsen kompletterande frågor om vilka åtgärder/aktiviteter som gjorts eller planeras för att främja jämställdheten i verksamheten. Företag med minst 10 anställda måste lämna in en jämställdhetsplan i enlighet med de krav som jämställdhetslagen föreskriver för att få stödet utbetalat.

Miljön beaktas på samma sätt där beskrivningen i ansökan kan kompletteras med frågor om investeringens miljöpåverkan. I samtliga ärenden där företaget är anmälnings- eller tillståndspliktigt inhämtas ett utlåtande från Länsstyrelsens miljöenhet eller kommunens miljöförvaltning.

Integrationsaspekten är svårare att bedöma, men Länsstyrelsen låter företaget redogöra för vilka insatser som genomförts/planeras för att underlätta för människor med annat etniskt ursprung att få anställning, exempelvis hur platsannonser utformas. Samverkan sker med IFS och ALMI kring både befintliga och nystartade företag som drivs av människor med utländsk bakgrund, det kan exempelvis röra sig om rådgivning och information angående affärsutveckling och finansieringsfrågor kopplade till en företagsstödsansökan. Länsstyrelsen har inte kommit lika långt med målet integration jämfört med de övriga horisontella målen.

Samverkan med NUTEK har stannat av då NUTEK som samordningsansvarig inte sammankallat till några träffar, vilket föranlett att något komplett styrdokument inte finns och används i beredningen.

Mål 3: En god tillgång till kommersiell service för kvinnor respektive män. (Målet gäller inte Länsstyrelserna i Kalmar, Gotlands, Skåne och Västra Götalands län).

Lokala utvecklingsprogram för kommersiell service

Det lokala utvecklingsprogrammet för kommersiell service har under 2007 liksom under 2006 haft en underordnad betydelse. Det nya Landsbygdsprogrammet har tagit över det Lokala utvecklingsprogrammets roll i frågor som rör regionens landsbygdsutveckling och i detta har kommersiell service tagits upp som en viktig del för länet. Under året har ett råd för Landsbygdsutveckling bildats, med lantbruksdirektör Maggie Javelius som ordförande. Detta råd kommer att fungera som partnerskap för dialog om landsbygdsfrågor i vid bemärkelse, men också för länets Genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet 2007-2013. Rådet består av företrädare för alla länets kommuner, andra offentliga aktörer på landsbygden, näringslivsorganisationer, hembygdsföreningar och andra organisationer. I dagsläget är 6 av rådets 24 ledamöter kvinnor.

Stöd till kommersiell service (tkr)

	Kvinnor	Män	Män+kvinnor	Summa
Investeringsbidrag	-	200 (1 beslut)	-	200
Servicebidrag	-	300 (3 beslut)	-	300
Hemsändningsbidrag	-	-	-	187*
Projektmedel	-	-	-	0

*5 beslut där kommuner i länet är mottagare

Beslutsutrymmet har under 2007 varit starkt begränsat, varför vissa ansökningar om investeringsbidrag som under normala omständigheter skulle ha beviljats har fått avslag. Inom stöd till kommersiell service gör Länsstyrelsen ingen särskild bedömning baserad på kön, varken hos affärsidkare eller hos konsumentgrupper. Vi kan inte se några skillnader mellan mäns och kvinnors tillgång på service kopplat till de stöd Länsstyrelsen beviljar. Att män framför allt i högre åldrar i högre grad är bilburna och därmed har lättare att ta sig till det utbud som önskas är dock ett känt faktum som är särskilt tydligt på landsbygden.

Utvecklingen av tillgången till kommersiell service för kvinnor och män

Vi bidrar primärt till att säkerställa nuvarande service i länet genom att butikerna bereds möjlighet till stöd. Trots detta minskar tillgången på dagligvaruförsörjning på landsbygden även i Örebro län i det långa perspektivet. De stora befolkningscentren står för en allt högre andel av människors varuförsörjning. Inga landsbygdsbutiker i Örebro län har dock försvunnit under året. Länsstyrelsens bedömning är att stödet till kommersiell service är ett betydelsefullt verktyg för butiksinnehavarna när det gäller att genomföra investeringar och arbeta vidare med lokal service.

Mål 4: Resultat från såväl interna som externa uppföljningar, utvärderingar och analyser av det regionala utvecklingsarbetet skall tas till vara och integreras i länsstyrelsernas arbete för en hållbar regional utveckling.

I samband med sjösättandet av Örebro läns tillväxtprogram 2004-2007 utsågs Länsstyrelsens uppföljningsgrupp som länets resurs för att följa upp programmet och dess målsättningar. Tidigare har två uppföljningsrapporter producerats som följer upp programmets måluppfyllelse. Under 2007 har ytterligare en uppföljningsrapport om tillväxtprogrammet tagits fram; Tredje året med tillväxtprogrammet, publ nr 2007:43. Erfarenheterna från denna rapport och de två tidigare uppföljningsrapporterna har förts vidare till Regionförbundet som tagit över stafettpippen från Länsstyrelsen avseende RTP. Erfarenheterna från rapporten Tredje året med tillväxtprogrammet har också spridits till de aktörer som tidigare var aktiva i det numera nedlagda Örebro läns utvecklingsråd, på så vis har rapporten nått ett stort antal av länets aktörer på den regionala arenan.

Erfarenheterna från rapporten Dynamik och rörlighet i regionala kluster, som är en samproduktion mellan Länsstyrelsen och Örebro universitet har presenterats och diskuterats vid olika tillfällen bland annat vid Landshövdingmötet i november. Vidare har alla resultat från den samlade uppföljningsproduktionen på Länsstyrelsen återkopplats internt till handläggare och övriga berörda.

Mål 5: Länsstyrelsernas arbete med fiske- samt jordbruks- och landsbygdsåtgärder skall bidra till fastställda mål och strategier för fiskeåtgärder i de EU-finansierade programmen för fiskerinäringen samt landsbygdsprogrammet. Vidare skall länsstyrelsernas arbete bidra till målet för den regionala utvecklingspolitiken. Länsstyrelserna skall även aktivt medverka till en positiv utveckling av fisketurismnäringen.

Första året med Landsbygdsprogrammet

Ett stort engagemang har präglat året då det nya Landsbygdsprogrammet började gälla. Vi har fått lägga ner mycket tid på administrativa uppgifter för att skapa nya rutiner, prioriteringar och att lära oss det nya datasystemet som inte fungerat fullt ut förrän under 4:e kvartalet.

I Landsbygdsprogrammet har Länsstyrelsen i samarbete med det regionala partnerskapet beslutat att prioritera:

- Konkurrenskraftiga företag på landsbygden.
- Ökad sysselsättning för kvinnor och män på landsbygden.
- God miljö och ett välhävdad landskap på landsbygden
- En god livskvalitet på landsbygden

Trots att EU-kommissionen fattade beslut om Landsbygdsprogrammet först vid halvårsskiftet så har vi fått in många ansökningar om företagsstöd från lantbruksföretag. Drygt 60 ansökningar om olika investeringar främst för modernisering av djurstallar för mjölkkor, grisar och dikor men även inom områden som t.ex. småskalig livsmedelsförädling och värmeanläggningar har kommit in. Ansökningarna avser ett totalt investeringsbelopp på nästan 110 miljoner kronor för 2007 och 2008. Startstöd har lämnats till fyra unga nystartade företagare och därmed har budgeten för den åtgärden förbrukats för 2007.

För att underlätta och främja lantbrukarens roll som företagare har olika utbildningsinsatser genomförts inom Landsbygdsprogrammet. Prioriterade ämnen har varit miljömålen och ökad djurvälstånd samt ett förbättrat företagande. Länsstyrelsen har både i egen regi och i samarbete med andra rådgivningsaktörer som bl.a. HS Konsult och Svenska Husdjur genomfört utbildningar. Kurser och studieresor har varit viktiga delar av den kompetensutveckling vi erbjudit lantbrukare, som är ett medel att stötta förändringsarbete och få företagen att göra nya investeringar på sina gårdar. Lantbrukarna visar stort intresse för utbildningar som rör ökad djurvälstånd liksom kurser för att diversifiera företagen.

Miljöersättningar i Landsbygdsprogrammet

Viktiga åtgärder för att nå miljömålen i Landsbygdsprogrammet är miljöersättningarna. När lantbrukarna kan "räkna hem" en vettig ekonomisk ersättning för att utföra olika miljötjänster så ökar deras intresse. Motsatsen gäller också, det vill säga att om ersättningen är för låg så har bonden inte råd att lägga tid på att slå gräset runt stenvallen eller plöja upp skyddszonen mot ån och odla vete på hela åkern istället. I flera av de nya miljöersättningarna har ersättningen sänkts jämfört med föregående programperiod eller så är ersättningen för låg i förhållande till den arbetsinsats som krävs för att få miljöersättningen. I Örebro län minskar arealen skyddszoner liksom den ekologiskt odlade arealen. Under de senaste åren har betydligt färre gårdar anslutit sig till kulturmiljöstödet. Även till det nya stödet för miljöskyddsåtgärder så är anslutningen låg.

Synergier

Såväl framtagningen av genomförandestrategin som det fortsatta arbetet har skett i nära anslutning till det regionala utvecklingsarbetet, både inom länsstyrelsen och i samverkan med andra aktörer inom regional utveckling i länet.

Arbetet med det nya Landsbygdsprogrammet har skett med hjälp av den breda sakkompetens som finns inom Länsstyrelsen. Där samarbetar sakkompetens främst inom lantbruk och regional utveckling men med bistånd från sakkunniga inom miljöskydd för miljöfarlig verksamhet, natur vid byggnationer och anläggningar i känsliga miljöer samt kulturmiljövården vid ärenden som syftar till att bevara lantbrukets kulturarv. Avsikten är att optimera alla de olika stödformer som finns riktade till länets företag, och säkerställa att inget företag hamnar mellan stolarna, och inget område överlappas. Hittills har arbetet upplevts som mycket fruktbart, genom att såväl det regionala utvecklingsperspektivet som lantbruks-, landsbygds- och miljöperspektiven beaktas vid samma tillfällen.

Även utanför länsstyrelsen sker samverkan med andra aktörer. Den regionala genomförandestrategin förankrades mycket brett, med ett stort antal aktörer som lämnade kloka remissvar. Däribland från länets alla kommuner, Regionförbundet Örebro och flera organisationer. Ur det arbetet har även länets partnerskap, rådet för landsbygdsutveckling, formerats. För att undvika dubbelfinansiering av insatser inom landsbygdsprogrammet och insatser inom övriga strukturfondsprogram så har behovet av avstämning och avgränsning mellan de olika programmen blivit tydligt. Detta avstämningsarbete fungerar smidigt, då länsstyrelsen har god och löpande kontakt med såväl Regionförbundet, som bereder ansökningar om strukturfondsmedel, och Nutek såsom förvaltningsmyndighet.

Utvald miljö

Under 2007 inleddes arbetet med Utvald miljö. Ett fåtal av insatserna infördes under 2007 och resterande kommer att införas under 2008. Under 2007 har arbetet med att besluta om vilka insatser som ska införas i Örebro län skett. Det har gjorts i samverkan med lokala organisationer såsom LRF, Hushållningssällskapet, Hembygdsförbundet, SNF m.fl. Beslutet har också förankrats internt inom Länsstyrelsen. Ett förberedande arbete med administrationen och prioriteringar kring Utvald miljö har också genomförts.

Fiske

Länets yrkesmässiga fiske bedrivs i sjöarna Hjälmaran och Vättern. Sjöarnas fiskresurser är begränsade och beroende av en biologisk acceptabel och långsiktig hushållning. Länsstyrelserna runt dessa sjöar har i samverkansdokument för vardera sjö en genomtänkt strategi för att hushålla med fiskresursen på så sätt att etablerade yrkesfiskare kan ha ett lönsamt fiske och allmänheten ges en tillfredställande rekreation samtidigt som bestånden inte överutnyttjas utan hålls på biologiskt säkra nivåer. Under 2007 har länsstyrelsen – ofta tillsammans med övriga berörda länsstyrelser - arbetat för detta bl.a. genom att:

- Verka för framtagande av ändamålsenliga fiskebestämmelser.
- Planera och utföra en effektiv och ändamålsenlig fisketillsyn i sjöarna Hjälmaran och Vättern.
- Varit restriktiva vid nyetablering av yrkesfiskare med hänsyn till fiskeresursens storlek.
- Informerat om EG:s strukturstöd.
- Genomfört undersökningar avseende röding och signalkräfta i Vättern.
- Medverkat i samförvaltningsinitiativ Vättern.

Länsstyrelsen har även medverkat i Fiskeriverkets arbetsgrupp gällande undersökningen av fritidsfiskerelaterade företag i Sverige vilket bl.a. givit värdefull information om dessa företagare i länet. Sakområde fiske har även medverkat i länsstyrelsens arbete med restaurering av vattendrag, åtgärdsprogram för hotade arter, LIFE projekt flodpärlmussla samt omprövning av vattendomar.

Verksamhetsgren Miljömålsarbete

Tabell 1.3 - Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter 2007 för verksamhetsgren miljömålsarbete

Kostnader för VG Miljömålsarbete	Kostnader (tkr)	Års- arbetskrafter
	22 823	25,6
Totala kostnader VG Miljömålsarbete (exkl. OH)		
<i>varav Övergripande miljömålsarbete och miljöövervakning (501, 502)</i>	5 222	7,7
<i>varav Skydd av områden och arter (511)</i>	6 461	10,0
<i>varav Förvaltning och skydd... (512)</i>	7 557	3,5
<i>varav Vattenskyddsområden (513)</i>	124	0,2
<i>varav Övriga ärenden...(519)</i>	0	0,0
<i>varav Efterbehandling av förorenade områden (577)</i>	2 415	2,6
<i>varav Kalkning (58)</i>	912	1,4
<i>varav Miljöarbete inom rennäring (611, 614, 619)</i>	0	0,0
<i>varav Miljöarbete inom fiske (621, 629)</i>	132	0,2
	9 569	6,9
Verksamhetsgrenens andel av myndighetsövergripande kostnader (10 + 11)		
	32 392	32,5
Totala kostnader VG Miljömålsarbete (inkl. OH)		

Tabell 1.3.1 Länsfakta inom fiskeområdet

	2007-12-31	2006-12-31	2005-12-31
Antal fiskevårdsområden	42	42	42
Antal yrkesfiskelicenser	17	17	15
Antal fartygstillstånd	0	0	0
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfonds-program	2	1	1

Tabell 1.3.2 Länsfakta kulturmiljö

	2007-12-31	2006-12-31	2005-12-31
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	4178	8100	8050
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturminneslagen	47	44	42
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturminneslagen	81	81	81
Riksintresseområden för kulturmiljövården, antal	52	52	52
(ha) yta	15 932	15 932	15 932
Kulturresevat, antal	1	1	1
(ha) yta	128	128	128
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	25	33	33

Kommentar: Registrerade fornlämningar – Ny beräkningsmodell fr o m 2007 (enligt Riksantikvarieämbetet, Fornminnesinformationssystem (FMIS))

Tabell 1.3.3 Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)

	2007	2006	2005
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	0	0	52
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	10 565	10 375	7 148

Politikområde Miljöpolitik

Mål: Att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta.

Verksamhetsområde **Pådrivande och förebyggande arbete**

Mål: Att nationellt och internationellt utveckla och tillämpa styrmedel i enlighet med de fem grundläggande miljövärdena samt påverka attityder och beteenden hos individer och organisationer så att de agerar i enlighet med sitt miljöansvar.

Verksamhetsområde **Bevara och restaurera natur och miljö**

Mål: Att effektivt genomföra insatser för att bevara, skydda och vårda miljö samt restaurera och återställa skadad miljö för att nå miljö kvalitetsmålen.

Verksamhetsområde **Kunskap och underlag för miljöarbete**

Mål: Att genom forskning, uppföljning och analys ta fram den kunskap som behövs för att genomföra och förnya insatser för att nå miljö kvalitetsmålen.

Miljöarbete

Pådrivande och förebyggande arbete

Under året har arbetet med att genomföra fastställda åtgärder för att nå de regionala miljömålen varit högt prioriterat. För att arbetet ska lyckas krävs att många aktörer medverkar och tar sin del av ansvaret. Länsstyrelsen har genom olika former av vägledning, tillsyn och information arbetat för att åtgärdsarbetet ska få genomslag i hela länet. För att miljömålen och åtgärderna ska vara

trovärdiga och få acceptans hos alla dem som behöver medverka har såväl mål som åtgärdsprogram utarbetats i bred samverkan med kommuner, organisationer och enskilda. Grunden för samarbetet är ett avtal mellan Länsstyrelsen, samtliga kommuner, Landstinget och Skogsstyrelsen. Avtalsparterna åtar sig att tillsammans medverka genom att utarbeta och gemensamt ställa sig bakom regionala miljömål och åtgärdsförslag. Åtgärdsplaneringen ses över årligen och efter förankring hos avtalsparterna. Under året har en strategi för klimat och energi fastställts som ska ge vägledning för arbetet med energiomställning på regional nivå. Länsstyrelsen har även i samråd med kommunerna utarbetat en tillsynsvägledningsplan för åren 2008-2010 med tydlig koppling till länets miljömålsarbete.

I miljötillsynen har Länsstyrelsen tillsammans med kommunerna i länet i början av året avslutat ett samordnat tillsynsprojekt, som syftar till att fasa ut farliga kemikalier. Under året har dessutom ytterligare två samordnade tillsynsprojekt bedrivits i samarbete med kommunerna, om avfallshantering respektive om energianvändning. Projekten syftar till att få verksamhetsutövarna att fortlöpande arbeta aktivt med dessa viktiga områden. Flertalet av länets kommuner deltar i projekten, som på så sätt kommer att nå många verksamhetsutövare. Dessa projekt kommer att avslutas under år 2008. Samtliga dessa projekt har sin grund i länets miljömålsarbete.

Under året har Länsstyrelsen spridit åtgärdsstimulerande information i två nummer av det digitala nyhetsbrevet MiljöBLADET. Vi har även arrangerat tre seminarier med klimattema, ett kring arbetet med enskilda avlopp och ett om vattenverksamhetens egenkontroll. Länsstyrelsen har besökt fullmäktige i en av länets kommuner och hållit ett föredrag om viktiga miljöfrågor. Vi har diskuterat vindkraftsplanering vid två möten med stadsarkitekterna i länets kommuner.

Länsstyrelsen har under året genomfört ett MIFO fas 1 projekt vid Länsstyrelsens tillsynsobjekt med pågående miljöfarlig verksamhet. Projektet är en del i arbetet med att uppnå målen om en giftfri miljö och att till år 2050 i huvudsak ha löst det miljöproblem som de förorenade områdena utgör. Under året har diskussioner inletts med länets kommuner i syfte att under år 2008 få tillstånd liknande MIFO fas 1 projekt vid kommunernas tillsynsobjekt (i första hand A- och B-verksamheter).

Länsstyrelsen har under året i avgörande grad bidragit till finansieringen av två informationsprojekt som drivs av Örebro läns museum. "Vårt att veta", som syftar till att förse länets viktigaste kulturmiljöer med modern och lättillgänglig information – om alltifrån stenåldergravar till miljonprogramsområdet Vivalla. Härigenom bidrar vi till att öka kunskapen om länets kulturarv. Kunskap är en avgörande förutsättning för att medborgarna skall stimuleras till eget ansvarstagande för kulturarvet. Genom Länsstyrelsens fördelning av byggnadsvårdsmedel sker en förmedling av kunskaper om god byggnadsvård och kulturarv till fastighetsägare och förvaltare. Arbetet bidrar också till att hantverkskompetens utvecklas och bevaras i regionen. De utförda arbetena kan dessutom fungera som goda exempel och som inspirationskälla för både grannar och övriga länsinnevånare och besökare. Under året har Länsstyrelsen också deltagit i att arrangera en byggnadsvårdsdag i Nora.

I syfte att öka kunskapen om förutsättningarna för att tillgängliggöra kulturmiljöer för människor med annan kulturell bakgrund än den svenska har under hösten ett samarbete inletts mellan Länsstyrelsen och Hallsbergs kommun. En förstudie som belyser frågor om hur kulturmiljöer kan vara en del i integrationsarbetet och hur nya svenskar i Hallsberg mer generellt ser på mångkulturell delaktighet i det "svenska" kulturarvet har genomförts med utgångspunkt från byggnadsminnet Bergööska huset.

Länsstyrelsen har också arbetat med att förbättra den information om kulturmiljöer som finns att tillgå på Länsstyrelsens hemsida. Den modell som Länsstyrelsens naturvårdsenhet utarbetat har använts för att skapa en enhetlig profil på Länsstyrelsens information och kultur- och naturmiljöer. Med utgångspunkt från det CMS-verktyg som används av flera länsstyrelser, har en gemensam modell för kultur- och naturinformation, som lätt kan tillämpas också av andra län, utprovats. Vi

har också tagit fram en informationsfolder om sevärda kulturmiljöer i Örebro län. I urvalet av miljöer ligger tyngdpunkten på sådana platser som vårdas inom ramen för länets fornvårdsarbete.

I syfte att åstadkomma en långsiktigt hållbar förvaltning av några av länets stora och vårdkrävande industrianläggningar har länsstyrelserna i Västmanland, Dalarna, Värmland, Gävleborg och Örebro län under 2007 i samverkan med Intresseföreningen Bergslaget (25 kommuner, 2 landsting och 3 regioner), Riksantikvarieämbetet och KTH arbetat med satsningen BERGSLAGEN - Historia och framtid. Samverkan för utveckling. Målet för satsningen är att - med utgångspunkt i Bergslagens industriarv - bidra till ökat besöksantal i Bergslagen och främja regionens sysselsättning och tillväxt.

Arbetet med att höja lantbrukarnas kompetens inom miljöområdet är fortsatt prioriterat. De viktigaste insatserna under året har varit olika kurser och informationsmöten, vars innehåll ligger väl i linje med målet för verksamhetsområdet pådrivande och förebyggande arbete. Byggnadsvård av landsbygdens ekonomibyggnader, skötsel av slätterängar, stallbyggnader för betesdjur för att gynna fortsatt hävd av betesmarker och fördjupade kunskaper om ekologisk produktion är några exempel på kursverksamheten. Speciella insatser har även i år gjorts för det generella biotopskyddet i jordbruksmark. Kampanjen Greppa Näringen utbildar ett 40-tal lantbrukare i det området i länet där risken för utlakning av näringsämnen är störst.

Bevara och restaurera natur och miljö

Under året har 16 nya reservatsområden beslutats av Länsstyrelsen. Naturresevatnen omfattar flera naturtyper som (ekhage, barrskog, geologiska formationer, kalkbarrskog, hålltallskog, slättermark, betesmark, våtmark och ädellövskog.) Under året har förhandlingar om markåtkomst för bildande av skogsreservat i länet slutits för över 944 ha t.o.m. oktober produktiv skogsmark motsvarande ett värde av 69 miljoner kronor.

En del av resurserna till skötsel av naturresevatnen har under 2007 använts i våtmarksområdena Kvismaren och Tysslingen för att förbättra tillgängligheten för besökare. Anpassningar har gjorts för att förbättra möjligheten för funktionshindrade att uppleva det rika fågellivet i Kvismaren. Ett projekt för att tillgängliggöra ytterligare naturresevat för funktionshindrade har på börjats i samarbete med handikapporganisationer. Nya stängsel har även satts upp i naturresevatet Järleån och Sköllersta prästäng. Stora insatser har även gjorts för att tillgängliggöra skogsreservat i Nittälvsdalen i norra länsdelen.

Enligt delmål 1 och 2 i miljömålet Levande sjöar och vattendrag ska de mest värdefulla vattenmiljöerna skyddas och restaureras. Under året har restaureringsåtgärder genomförts i nio vattendrag enligt den regionala plan för restaurering av värdefulla vattendrag som togs fram under 2006/2007. Arbetet har bland annat finansierats genom LIFE-projektet "Flodpärlmusslan och dess livsmiljöer i Sverige", biologisk återställning i kalkade vatten, skötselmedel för restaurering, samt åtgärdsprogram för hotade arter. Underlag har tagits fram för skydd av värdefulla vattenmiljöer. Under året har flera värdefulla vattendrag inventerats och förslag till framtida områdesskydd har tagits fram genom detta. Bland annat har biologiska undersökningar och inventeringar genomförts i nästan hela Nittälvens vattensystem, som underlag för arbetet med områdesskydd.

Inom arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter har åtgärder utförts för flodpärlmussla i ett flertal vattendrag i samverkan med de åtgärder som utförs inom miljömålet "Levande sjöar och vattendrag". I Bredsjöbacken, Hällefors kommun, har byte av trumma skett samt en del biotopförbättrande åtgärder. I Falkabäcken, Örebro kommun, har framförallt lekbottarna för värdfisken öring förbättrats. För mosippa har mindre bränningar utförts på några lokaler i samarbete med Skogstyrelsen och sådd av frön har skett i brännfläckarna. Inom åtgärdsprogrammet för skyddsvärda träd har ny- och restaureringshamling utförts i Lekhyttan-Svenshyttan området, Lekebergs kommun. Røjningar har utförts för att gynna den konkurrenssvaga hällebräckan. Ett omfattande arbete för att förbättra miljön för ask- och väddnätfjäril har planerats och påbörjats i det blivande naturresevatet Spångabäcken.

En plan för säkerställande av sjöar och vattendrag som bör skyddas ur natur, miljö och kulturhistorisk synpunkt har tagits fram i samarbete med vattenmyndigheten i Norra Östersjöns avrinningsområde samt fem länsstyrelser. För länets kulturmiljövård innebär det att kulturhistoriskt värdefulla miljöer i anslutning till tre vattendrag skall ges legalt skydd före utgången av 2010.

Arbetet med projektet "Naturbetesmarker i Närke" pågår i samarbete med WWF, Örebro kommun och lokala djurhållare i länets större våtmarksområden Kvismaren, Tysslingen och Oset/Rynningeviken. Projektet syftar bl.a. till att förbättra kvalitén på sötvattensstrandängarna vid de tre stora fågelsjöarna i Närke, Tysslingen, Oset/Rynningeviken i Hjälmaran och Kvismaren. Redovisning av projektet framgår i en framtagna broschyr.

Åtgärdsplanen för kalkningsverksamheten i länets försurade sjöar och vattendrag har uppdaterats. Kalkning har utförts enligt plan och har under året omfattat 288 sjöar.

Under året har Hällefors kommun tillsammans med Länsstyrelsen ansökt hos Naturvårdsverket om och beviljats 14,25 miljoner kronor till sanering av Silvergruvans vaskverk i Hällefors kommun. På platsen har det under slutet av 1800-talet funnits ett vaskverk där silver och bly utvanns. Kvar på platsen finns idag ett område med anrikningssand som innehåller mycket höga halter av framför allt arsenik (upp till flera tusen mg/kg TS), men även kadmium, bly och zink i höga halter. Projektering av åtgärderna inleds under året och bedöms kunna utföras under år 2008.

Genom fördelning av medel till byggnads- och fornvård har bevarandeförutsättningarna väsentligt förbättrats för ett antal byggnader och andra miljöer som hotats av förfall/igenväxning och/eller förvanskning. Under året genomfördes även en riktad satsning på lantbrukets ekonomibyggnader, där 28 överloppsbyggnader med mindre bidragssummor räddats från fortsatt, stadigt förfall. Länsstyrelsens prövning och tillsyn enligt Kulturminneslagen och Miljöbalken syftar till bevarande och hållbar förvaltning av länets kulturarv. Arbetet med att förklara ett representativt urval av länets främsta bebyggelsemiljöer som byggnadsminnen har fortsatt under året. Tre nya byggnadsminnen har tillkommit under året.

Kunskap och underlag för miljöarbete

Länsstyrelsen har under året infört en organisation med miljömålsansvariga som har ansvar för att följa upp sina respektive miljömål, sköta omvärldsbevakning inom området och främja åtgärder i linje med målen. De målsansvariga ska även utveckla uppföljningssystemet och rapportera hur miljöarbetet går.

De regionala sidorna på miljömålsportalen www.miljomal.nu har uppdaterats med nya indikatorer och bedömningstexter. Vi har även gjort en kortfattad sammanställning som presenterats för länets miljömålsråd och publicerats på vår webbplats. Länsstyrelsen har tillsammans med VTI och länsstyrelserna i Östergötland och Södermanland deltagit i ett projekt för att utveckla trafikindikatorer. Vi har även ansvarat för ett projekt för ökad samverkan med ideella organisationer kring artdata. Data från miljöövervakningen är en viktig grund för uppföljningen av de regionala miljömålen. Vi har inlett arbete med ett nytt miljöövervakningsprogram som ska vara klart år 2008.

Under året har ett stort antal värdefulla områden i länet inventerats i samband med basinventeringen och uppföljningen av Natura 2000 och skyddade områden.

Inom arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter har flera inventeringar utförts under året bl.a. har rikkärnsinventeringen slutförts. Inom ett intressant lindområde har skalbaggar och lavar inventerats. Makrofytinventering har genomförts i sex sjöar som ett samarbete inom basinventeringen av Natura2000- områden, miljöövervakning samt åtgärdsprogrammet för hotade potamogetonarter (nate). I tre av sjöarna hittades hotade potamogetonarter. Länsstyrelsen har på uppdrag av Naturvårdsverket tagit fram nationella åtgärdsprogram för de hotade arterna asknätfjäril, sumpjordtunga och svartpältsbi. En ny lokal för väddnätfjäril upptäcktes i samband med ett besök i

ett rikkärr i norra länsdelen. Området bedöms vara mycket värdefullt då det är den största förekomsten i en naturligt öppen miljö på Svenska fastlandet.

Vi har utarbetat en Våtmarksstrategi som varit ute på remiss. Strategin kommer troligen att antas under 2008. Vidare har vi arbetat med en plan för anläggning av våtmarker i odlingslandskapet. Arbetet har redovisats till Naturvårdsverket den 30 november 2007.

Den regionala miljöövervakningen har genomförts enligt plan. Resultaten från verksamheten används bl.a. som underlag för att beskriva miljötillståndet i länet, för att följa upp miljömål och som ett kunskapsunderlag vid olika typer av handläggning inom Länsstyrelsen, hos andra myndigheter och företag.

Inom arbetet med vattenförvaltningen har genom miljöundersökningar underlag tagits fram med viktig ny kunskap om vattenmiljöerna i regionen. Kunskap som är en förutsättning för kommande arbete med att fastställa kvalitetskrav för vatten som ska ske under 2008.

Övervakning av rödlistade växter, häckande fåglar och kolonier av gråtrut har bedrivits i samverkan med föreningar och andra instanser. Efter det här året har t.ex. samtliga kända lokaler för rödlistade kärlväxter i länet inventerats sedan 2002, då övervakningen startade enligt nuvarande standardiserade former. En länsomfattande inventering av Närkes landskapsdjur hasselmus har också genomförts som resulterat i över 100 nya lokaler. Tidigare kända lokaler var endast ett tiotal. Artdatat används för att kartlägga och analysera t.ex. utbredningsmönster för biologisk mångfald, men också som beslutsunderlag i samhällsplanering och ärendehandläggning.

En sammanställning av sentida bränder gjordes i början av året som en del av ett underlag för naturvårdsbränningar i skyddade områden samt för att eventuellt hitta nya skyddsvärda områden. Ett samarbete med räddningstjänsterna har också inletts för att Länsstyrelsen ska få en årlig inrapportering av skogsbränder.

Inom miljöövervakningen har Länsstyrelsen arbetat med två större utvecklingsprojekt. Det ena projektet behandlar hur NILS (Nationell Inventering av Landskapet i Sverige) kan användas inom regional miljöövervakning och miljömålsuppföljning och bedrivs i samverkan med länsstyrelserna i AB, E, S och U län samt SLU. Resultatet från projektet blir ett förslag till tillägg i NILS för regional miljöövervakning av areella markslag, småbiotoper och skyddsvärda träd samt landskapsmönster. Mer utvecklingsarbete för att förslagen ska kunna omsättas i ett operativt inventeringsprogram krävs dock och medel för detta har sökts från miljömålsrådet under 2008. Det andra projektet handlar om samverkan om artdata för att få till stånd ett enhetligt system för länsstyrelserna att använda och lagra artdata med hjälp av Artportalen.se. En koppling mellan Artportalen.se och länsstyrelsernas GIS-miljö blir ett viktigt resultat från projektet. Efter en testperiod, som förhoppningsvis kan påbörjas inom kort, ska kopplingen kunna erbjudas samtliga länsstyrelser. Projektet som drivs i samarbete med flera andra län samt ArtDatabanken, syftar också till att ge verktyg till länsstyrelserna för att kunna utveckla samarbetet med den ideella naturvården kring artdata.

Vi har under året både upphandlat undersökningar av förorenade områden och vidareförmedlat bidrag för undersökningar till kommunerna. Detta har bidragit till att öka kunskapen om de förorenade områdena i länet. Länsstyrelsen har vidare under året fortsatt arbeta med inventering av förorenade områden i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar. Beskrivningar av det arbete med förorenade områden som har utförts under år 2007 liksom det arbete som planeras under år 2008 återfinns i det regionala programmet för efterbehandling av förorenade områden i Örebro län år 2008.

Genom den riktade satsningen på ekonomibyggnader har kunskapen om denna bebyggelsekategori förbättrats. Den genomfördes med en fördjupad ansökningsblankett, där sökanden mer ingående angav uppgifter om byggnadens konstruktion, historia m m. Dessa handlingar utgör i sig ett

värdefullt kunskapsmaterial, inte minst då kunskapsunderlaget sedan tidigare i hög grad är bristfälligt. Inom ramen för arbetet med uppföljning av miljömålet Ett rikt odlingslandskap har en stickprovsinventering av lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader påbörjats. Efter slutförd inventering planeras en återkommande uppföljning av ett urval referensbyar för att få en bild av hur denna byggnadskategori utvecklas.

Länsstyrelsen har under året genomfört en uppföljning av miljömålet En god bebyggd miljö, i form av en kartläggning av antalet byggnader och anläggningar som skyddats i kommunernas detaljplaner och områdesbestämmelser. Syftet är att få en samlad bild av hur många skyddade objekt som finns och var de är belägna. Arbetet har resulterat i en enkel och användbar indikator. Underlaget kan också användas för en fördjupad diskussion med kommunerna kring arbete med en långsiktigt hållbar förvaltning av bebyggelsens kulturmiljövärden. Arbetet har utförts enligt den metod som tagits fram och utprovats av länsstyrelsen i Skåne län/Regionsmuseet i Kristianstad under 2005-2006 (Länsstyrelsen i Skåne län, rapport nr 2006:09).

Inom ramen för Riksantikvarieämbetets satsning ”Det moderna samhällets kulturarv” har Länsstyrelsen deltagit i två utvecklingsprojekt med fokus på ökad kunskap om moderna byggmaterial. Projekten är knutna till två kulturmiljöer i länet; Yxhult (kalksten, lättbetong, mexisten) och Stripa gruva (betong).

Länsstyrelsen har även under 2007 deltagit i projektet Skog & Historia. Det syftar till att förbättra kunskapsunderlaget vad gäller skogens kulturmiljöer genom att inventera och dokumentera fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i skogsmark. Ett övergripande syfte med projektet är att öka och sprida kunskap om kulturarvet i skogen, vilket är en förutsättning för ett långsiktigt bevarande av skogens kulturmiljöer. I Örebro län drivs projektet i samarbete med Skogsstyrelsen. Länsstyrelsens arbete har bestått i kvalitetssäkring av inventerade lämningar.

I arbetet med att ta fram ny kunskap kring kulturhistoriskt värdefulla sjöar och vattendrag har en inventering genomförts av flottningslämningar i Nittälven. Denna typ av lämningar har förmodligen haft stor spridning i länets vattendrag, men kunskapen har hittills varit begränsad. Den nu genomförda inventeringen bidrar till att möjliggöra ett förbättrat underlag för samordning mellan kultur, natur- och miljövard i arbetet med säkerställandet av värden av olika slag i och in anslutning till vattendrag. I det specifika fallet Nittälven bidrar också den nya kunskapen till möjlighet att förmedla kulturturistiska upplevelsevärden och samordning med naturvärden i information kring ett eventuellt framtida naturreservat.

Mål 1

Länsstyrelserna skall verka för att nå de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen med tillhörande delmål och sektorsmål som har beslutats inom särskilda politikområden såsom landsbygdpolitiken, livsmedelspolitiken, kulturpolitiken, skogspolitiken och transportpolitiken. Härvid skall länsstyrelserna särskilt verka för

- att andelen privatfinansierade åtgärder när det gäller efterbehandling av förorenade områden ökar,
- att genomföra den nationella strategin för formellt skydd av skog,
- att arbetet med skydd och skötsel av värdefulla områden och hotade arter prioriteras och bedrivs så att biologisk mångfald bevaras och friluftslivet främjas och att fragmentering av naturmiljön motverkas
- att arbetet med vattenmiljön drivs framåt genom en integrerad vattenförvaltning
- att miljömålsarbetet, inklusive arbetet med naturvard, fiskevard, kulturmiljövard, friluftsliv samt natur- och kulturturism, samordnas med det regionala utvecklingsarbetet och med arbetet för energiomställning, samt
- att samordningen mellan miljömålsarbete, tillsynsarbete och miljöövervakning utvecklas

Vattenmyndigheternas insatser för genomförandet av EG:s ramdirektiv för vatten

Länsstyrelsen har biträtt vattenmyndigheterna och medverkat i det länsövergripande arbetet i vattendistriktet. Samverkan i avrinningsområdena i och utanför länet har skett genom dialog med vattenvårds-/vattenförbund, kommuner och andra aktörer. Länsstyrelsen har sammanställt uppgifter om vattenförekomster, avrinningsområden och befintliga övervakningsprogram. Uppgifterna har levererats till vattenmyndigheterna. Identifiering av brister i övervakningsprogram och en fördjupad karakterisering av vattenförekomster har påbörjats. Arbetet med att utveckla den digitala infrastrukturen för miljörelaterade data och analyser fortsätter. Vi har också fortsatt våra insatser för att öka tillgängligheten av miljöinformation såväl inom som utom Länsstyrelsen.

Arbetet med restaurering av vattendrag

Arbetet med restaurering av vattendrag har under 2007 genomförts enligt den regionala planen för restaurering av värdefulla vattendrag som togs fram under 2006. Under året har restaureringsåtgärder genomförts i 9 vattendrag. Arbetet har bland annat finansierats genom LIFE-projektet ”Flodpärlmusslan och dess livsmiljöer i Sverige”, biologisk återställning i kalkade vatten, skötselmedel för restaurering, samt åtgärdsprogram för hotade arter. Bland annat har vandringshinder öppnats upp för fiskvandring i 4 av dessa vattendrag. I övrigt har biotopförbättrande åtgärder för flodpärlmussla och/eller öring genomförts i skadade vattenbiotoper. Under 2008 kommer arbetet att kunna intensifieras eftersom möjligheterna att finna huvudmän och utförare för projekten bedöms som goda.

Arbetet med fastställande av länsvisa strategier med utgångspunkt i den nationella strategin för formellt skydd av skog

Den regionala skogsstrategin arbetade Länsstyrelsen Örebro fram tillsammans med Skogsstyrelsen under 2005 och 2006. Strategin antogs av Länsstyrelsens styrelse i juni 2006.

Insatser för att utveckla arbetsformerna i naturvården när det gäller att stärka dialogen med medborgarna och uppnå lokal delaktighet i bevarandearbetet

Under året har Länsstyrelsen genomfört två invigningar av nya naturreservat dit vi inbjuder markägare och nyttjanderättshavare, reservatets grannar, samtliga som aktivt medverkat för reservatsbildningen och iordningställandet av reservatets miljö och infrastruktur liksom våra samarbetspartners på myndighetssidan. Länsstyrelsen har också engagerat sig i visningar av reservat för att visa markägare och andra på statens engagemang för bevarandet. Genom Länsstyrelsens omfattande stöd till kommunernas bevarandesträvanden har under året givits som resultat att tre nya kommunala naturreservat bildats. Länsstyrelsen har deltagit i de kommunala invigningarna och uppmuntrat det lokala engagemanget.

Länsstyrelsen arbetar vidare med lokal delaktighet inom projektet ”Naturbetesmarker i Närke” med WWF, Örebro kommun och lokala brukare. För reservatsbildning av fågelsjön Tysslingen har Länsstyrelsen arbetat aktivt för att skapa lösningar där engagemang och delaktighet nås.

Övervakning av rödlistade växter, häckande fåglar och kolonier av gråtrut har bedrivits i samverkan med föreningar och andra instanser. En länsomfattande inventering av Närkes landskapsdjur hasselmus har också genomförts som resulterat i över 100 nya lokaler. Tidigare kända lokaler var endast ett tiotal. Artdatat används för att kartlägga och analysera t.ex. utbredningsmönster för biologisk mångfald, men också som beslutsunderlag i samhällsplanering och ärendehandläggning.

En sammanställning av sentida bränder gjordes i början av året som en del av ett underlag för naturvårdsbränningar i skyddade områden samt för att eventuellt hitta nya skyddsvärda områden. Ett samarbete med räddningstjänsterna har också inletts för att Länsstyrelsen ska få en årlig inrapportering av skogsbränder.

Inom miljöövervakningen har Länsstyrelsen arbetat med två större utvecklingsprojekt. Det ena projektet behandlar hur NILS (Nationell Inventering av Landskapet i Sverige) kan användas inom regional miljöövervakning och miljömålsuppföljning och bedrivs i samverkan med länsstyrelserna i AB, E, S och U län samt SLU. Det andra projektet handlar om samverkan om artdata för att få till stånd ett enhetligt system för länsstyrelserna att använda och lagra artdata med hjälp av Artportalen.se. Projektet syftar också till att ge verktyg till länsstyrelserna för att kunna utveckla samarbetet med den ideella naturvården kring artdata.

Insatser och resultat när det gäller att samordna miljömålsarbetet, inklusive arbetet med naturvård, friluftsliv och naturturism med att genomföra regeringens politik för en hållbar regional utveckling

Det finns sedan 2006 regionala miljömål och ett handlingsprogram med förslag till åtgärder för samtliga mål. Miljömålsarbetet drivs i nära samverkan med länets kommuner, Landstinget, Skogsstyrelsen och andra organisationer. Samarbetet är befäst genom avtal och avsiktsförklaring. Hittills står 48 organisationer bakom miljömålen. Genomförandet av åtgärder enligt handlingsprogrammet har under året varit en prioriterad uppgift inom Länsstyrelsens alla berörda sakområden.

Under året har Länsstyrelsen i samarbete med Regionförbundet utarbetat en regional strategi för klimat och energi med tillhörande handlingsplan. Dokumentet en vägledning för arbetet med energiomställning i syfte att nå klimatmålen och skapa en hållbar tillväxt i regionen. En intern arbetsgrupp finns sedan något år tillbaka på Länsstyrelsen för att se över rutiner m.m. för arbetet med uppdraget att främja energiomställning i länet. I gruppen ingår handläggare som arbetar med miljöskydd, lantbruk, regional utveckling och energibidrag.

Arbete med ett nytt tillväxtprogram har inletts av Regionförbundet Örebro. Länsstyrelsen medverkar i arbetet genom att dela med oss av erfarenheter från nuvarande tillväxtprogram och bistå med synpunkter kring hållbar utveckling.

Länsstyrelsen följer upp miljömålsarbetet, sprider ett nyhetsbrev om miljö och hållbar utveckling, informerar om bidragen för energiomställning och arrangerar seminarier i linje med miljömålen. Under året har Länsstyrelsen i samarbete med andra organisationer arrangerat tre seminarier med klimattema: Ett KLIMP-seminarium om transportåtgärder, Ett kring Klimatpåverkan och vad vi som enskilda kan göra och ett om Miljöbilar och förnybara bränslen. Vi har informerat om radon och bidragen för energiomställning vid mässor och i vår utställningsmonter ute vid Energicentrum. Riksintressen Vindbruk och det statliga bidraget för vindkraftsplanering har diskuterats vid två möten med stadsarkitekterna i länets kommuner. Länsstyrelsen har även arrangerat en utbildningsdag för kommunala tjänstemän kring arbetet med enskilda avlopp och ett seminarium om egenkontroll för företag som bedriver vattenverksamhet. Länsstyrelsen har besökt fullmäktige i en av länets kommuner och hållit ett föredrag om viktiga miljöfrågor.

I miljötillsynen har Länsstyrelsen tillsammans med kommunerna i länet drivit samordnade tillsynsprojekt kring energi, utfasning av särskilt farliga kemikalier och avfallshantering.

Arbetet med skydd av skog inom miljömålet Levande skogar hade i slutet av år 2006 nått upp till 67 % av miljömålet som angivits i den nationella strategin för formellt skydd av skog. Fram tom oktober 2007 har ytterligare 944 produktiv skogsmark förvärvat. När det gäller arbetet med skydd av våtmarker inom miljömålet Myllrande våtmarker har Länsstyrelsen arbetat fram ett förslag till regional våtmarksstrategi, en plan för återskapande av våtmarker i odlingslandskapet samt bildat tre naturreservat för skyddet av våtmarker i enlighet med uppdraget i den nationella myrskyddsplanen. I flera av de övriga skogsreservaten ingår myrar eller utgörs av skog-myrmosaiker.

Arbetet med hotade arter har inriktats på att ta fram fyra nya nationella åtgärdsprogram. Detta görs i bred samverkan med flera aktörer såsom Skogsstyrelsen, ArtDatabanken, Naturvårdsverket, kommuner och ideella krafter och föreningar samt organisationer. Åtgärder för flera hotade arterna

har vidtagits, bl.a. för flodpärlmussla, mosippa ask- och väddnätfjäril samt skyddsvärda träd i odlingslandskapet. Ett flertal artinventeringar har utförts som grund för det fortsatta bevarandearbetet som t.ex. skalbaggar och lavar på lind och fjälltaggsvampar. Den 2005 påbörjade rikkärrsinventeringen har slutförts.

I nybildade naturreservat anläggs P-plats, sätts upp informationsskyltar och stigar anläggs i de flesta fall. Detta för att göra området tillgängligt för allmänheten. Rastplatser med vindskydd eller eldpallkojor byggs i anslutning till stigarna i de större reservaten. Vi informerar också på webben, via foldrar och faktablad samt skyltar. Guidning sker i flera av länets reservat samordnat av Hopajola. Ett projekt för att bättre anpassa utvalda naturreservat för funktionshindrade har inletts i samarbete med handikapporganisationer.

Längs Nittälven finns rika lämningar från den tiden då älven användes för flottning. Under året har en inventering av dessa lämningar genomförts. Inventeringen har väsentligt ökat kunskapen om flottninglämningar i länet. En kunskap som är nödvändig för att kunna genomföra restaureringsåtgärder för biologisk mångfald med hänsyn till kulturmiljövärden. Den gör det också möjligt att aktivt informera om dessa inom ramen för planerade naturreservat och för att öka intresset för Nittälven som ett besöksmål.

Under året har planering påbörjats inför inrättande av nya kulturresevat i länet. I denna planering har aktiva kontakter tagits med länets naturvårdare och representanter för lantbruk. Syftet med urvalet är att finna publikt attraktiva områden som också innehåller natur- och kulturhistoriska värden som kan skyddas och vårdas genom samordning av de olika stödformer som finns att tillgå.

Genom aktivt deltagande i arbetet med vattenfrågor och i vindkraftsutveckling har kulturmiljö arbetat med frågor som rör såväl fiske, natur- och kulturturism, friluftsliv och energiomställning.

Länsstyrelsen har under året arbetat fram strategier för användningen av anlaget 28:25 Bidrag till kulturmiljövård samt för Länsstyrelsens arbete med skydd av bebyggelse enligt Kulturminneslagens 3:e kapitel (byggnadsminnen). Båda dessa verktyg är av avgörande betydelse för Länsstyrelsens arbete med miljömålen, framförallt inom målen En god bebyggd miljö, Ett rikt odlingslandskap och Levande sjöar och vattendrag.

Insatser för att utveckla arbetsformerna för samordning av miljömålsarbete med miljötillsynsarbete och miljöövervakning

I miljötillsynen har Länsstyrelsen tillsammans med kommunerna i länet i början av året avslutat ett samordnat tillsynsprojekt, som syftar till att fasa ut farliga kemikalier. Under året har dessutom ytterligare två samordnade tillsynsprojekt bedrivits i samarbete med kommunerna, om avfallshantering respektive om energianvändning. Projekten syftar till att få verksamhetsutövarna att fortlöpande arbeta aktivt med dessa viktiga områden. Flertalet av länets kommuner deltar i projekten, som på så sätt kommer att nå många verksamhetsutövare. Dessa projekt kommer att avslutas under år 2008. Samtliga dessa projekt har sin grund i länets miljömålsarbete.

Under året har en tillsynsvägledningsplan för åren 2008-2010 tagits fram. Planerade aktiviteter, som riktar sig gentemot kommunerna, har en tydlig koppling till länets miljömålsarbete.

Länsstyrelsen har under året infört en organisation med miljömålsansvariga som har ansvar för att följa upp sina respektive miljömål, sköta omvärldsbevakning inom området och främja åtgärder i linje med målen. De målsansvariga ska även utveckla uppföljningssystemet och rapportera hur miljöarbetet går. Data från miljöövervakningen är en viktig grund för uppföljningen av de regionala miljömålen. Vi har inletts arbete med ett nytt miljöövervakningsprogram som ska vara klart år 2008. I översynen ingår att utvärdera hur miljöövervakningen på ett bra sätt ska kunna svara mot de behov som miljötillsynsarbetet och miljömålsarbetet har av miljöinformation.

Väsentliga insatser inom ramen för de skilda handlingsprogrammen för jordbrukets miljöeffekter

Den viktigaste övergripande satsningen är att Länsstyrelsen arbetar hårt för att utnyttja tillgängliga medel för att erbjuda lantbrukare kompetensutveckling inom de olika målområdena inom nya Landsbygdsprogrammet. Kompetensutvecklingen bidrar till att nå miljömålen: ett rikt odlingslandskap, ingen övergödning, giftfri miljö, begränsad klimatpåverkan och myllrande våtmarker. Genom informationsbladen EkoT, Miljöråd för lantbrukare och EkologiskT lantbruk informerar Länsstyrelsen fortlöpande lantbrukarna om olika miljöfrågor, visar på goda exempel och ger praktiska råd.

Ett rikt odlingslandskap: I det nya Landsbygdsprogrammet har länsstyrelsen i samråd med länets aktörer gjort prioriteringar i de olika stödformerna. För företagsstödsansökningar för modernisering i axel 1 så prioriteras stöd till företag som gör investeringar som avser djurproduktion med betesdrift. Inom kursverksamheten har vi erbjudit både studieresor och kurser om lämpliga byggnader för betesdjur. Det är en stor fara för betesmarkernas skötsel om antalet betesdjur minskar.

Ingen övergödning: Länsstyrelsen har under året satsat på utbildning inom Greppa Näringen och Miljöhousesyn. I grundkursen för lantbrukare anslutna till Greppa Näringen (ett rådgivningsprojekt) får lantbrukarna lära sig om växtnäringsförluster och vilka åtgärder man kan vidta för att minska dessa. I kurserna om Miljöhousesyn lär vi ut olika miljöregler som finns inom lantbruket. Det är mycket viktigt att lantbrukarna känner till och följer den lagstiftning som finns.

Giftfri miljö: För de lantbrukare som ska använda kemiska bekämpningsmedel anordnar vi kurser som ger tillstånd att använda dessa medel. Länsstyrelsen anordnade under 2007 tolv sådana kurser. Vi har i olika sammanhang fokuserat på vattenkvalitén. Det är mycket viktigt att lantbrukarna arbetar med förebyggande åtgärder för att minska riskerna att växtskyddsmedel hamnar i våra sjöar och vattendrag.

Ett effektivt sätt att minska användningen av kemiska bekämpningsmedel i lantbruket är att öka den ekologiska odlingen och därmed ha ett produktionssätt som inte använder kemiska bekämpningsmedel. Det är dock alltför få konventionella lantbrukare som lägger om till ekologisk produktion, i synnerhet i länets slättbygder. De höjda priserna på konventionell spannmål verkar ökar intresset att intensifiera odlingen, istället för att välja mer miljöanpassade produktionssätt. Inom miljörådgivningen så har de ekologiska lantbrukarna fortfarande stort intresse av att utveckla odlingsteknik och lära sig mer om djurens välfärd.

Myllrande våtmarker: Från och med 2007 finns nya stöd för att anlägga och sköta våtmarker i Landsbygdsprogrammet och regelverket kring de nya stöden var inte klart förrän halvårsskiftet. Trots det har ett antal våtmarksprojekt startat under hösten, varav några är helt genomförda. Under 2007 har vi upphandlat och genomfört våtmarksrådgivningar mer organiserat än tidigare och det arbetet fortsätter 2008.

Mål 2: Länsstyrelserna skall i bred förankring i länen utveckla regionala åtgärdsprogram för att nå miljö kvalitetsmålen och i övrigt bedriva det regionala mål- och uppföljningsarbetet så att det ger underlag för arbetet inom denna och andra verksamhetsgrenar.

Det finns sedan 2006 väl förankrade regionala miljömål och handlingsprogram med förslag till åtgärder för samtliga mål. Miljömålsarbetet drivs i nära samverkan med länets aktörer. I grunden finns ett samarbetsavtal mellan länets kommuner, Landstinget, Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen. Dessa parter har utsett ett regionalt miljömålsråd och en styrgrupp som samordnar och leder arbetet. Varje år sker samråd med avtalsparterna kring prioriterade samverkansprojekt. Förutom det nära samarbetet med avtalsparterna involveras andra organisationer i arbetet via seminarier

projektgrupper och information på Internet. Hittills har 48 organisationer i länet tecknat en avsiktsförklaring att de står bakom målen och vill verka för att vi når dem.

Länsstyrelsen har under året i samarbete med Regionförbundet utarbetat en strategi för klimat och energi med tillhörande handlingsplan. Dokumentet ger vägledning för det fortsatta arbetet med energiomställning på regional nivå. Under året har Länsstyrelsen även deltagit i arbetet med att i samverkan med andra aktörer utarbeta en handlingsplan för Hållbara transporter.

De regionala sidorna på miljömålportalen www.miljomal.nu har uppdaterats med nya indikatorer och bedömningstexter. Vi har även gjort en kortfattad sammanställning som presenterats för länets miljömålsråd och publicerats på vår webbplats. Länsstyrelsen har tillsammans med VTI och länsstyrelserna i Östergötland och Södermanland deltagit i ett projekt för att utveckla trafikindikatorer. Vi har även ansvarat för ett projekt för ökad samverkan med ideella organisationer kring artdata.

Under året har Länsstyrelsen spridit åtgärdsstimulerande information i två nummer av det digitala nyhetsbrevet MiljöBLADET. Vi har även arrangerat tre seminarier med klimattema, ett kring arbetet med enskilda avlopp och ett om vattenverksamhetens egenkontroll. Länsstyrelsen har besökt fullmäktige i en av länets kommuner och hållit ett föredrag om viktiga miljöfrågor. Vi har diskuterat vindkraftsplanering vid två möten med stadsarkitekterna i länets kommuner.

VO Tillsyn och vägledning

Mål 1: Ett ökat skydd för enskilda och värnande om samhället i övrigt genom såväl tillsyn som vägledande arbete.

Tillsynen inom det sociala området bygger till stor del på enskilda klagomål men också på tanken att tillsyner förhindrar framtida klagomål och därmed utgör en kvalitetssäkring av den kommunala verksamheten. Inom det sociala området är det främst äldreskyddsombud som arbetar med sk verksamhetstillsyner som till sin form är operativ. Även inom ramen för barnuppdraget har verksamhetstillsyner genomförts vid samtliga kommuner i länet. Tillsyner inom allmän förvaltning är främst sk verksamhetstillsyner reglerade i lag. Som ett kvalitetssäkrande led deltar länsstyrelsen dessutom i olika utvecklingsgrupper med berörda parter. Rådgivnings- och vägledningsverksamheten är omfattande både inom det sociala området och inom allmän förvaltning.

Inom miljöområdet svarar kommunerna för en stor del av tillsynen. En tillsynsvägledning som bidrar till att länets alla operativa tillsynsmyndigheter arbetar samordnat är avgörande för att uppnå effektivitet i miljötillsynen. Länsstyrelsen har under året ökat vägledningsinsatserna. Vår tillsynsvägledning inrymmer flera olika forum och projekt för samverkan. På miljösamråd, som genomförs två gånger per år, behandlar vi övergripande miljöfrågor, som berör flertalet miljöhandläggare. Branschspecifika fördjupningar behandlas vid handläggarräffar riktade till dem som arbetar med en viss bransch. Vi driver också samverkansgrupper där vi tillsammans med kommunerna bland annat söker gemensamma lösningar på konkreta problem, planerar tillsynskampanjer, organiserar projekt och föreslår program för handläggarräffar. Vi har under året arbetat med sju samverkansgrupper inom olika branschområden. Samverkansgrupperna leds av Länsstyrelsens medarbetare och har representanter för tre till fyra kommuner samt andra relevanta organisationer, som varierar mellan grupperna med hänsyn till ämnesområde. Genomförandet av miljömålsåtgärder enligt ett fastlagt program i det regionala miljömålsarbetet är en prioriterad uppgift i tillsynsvägledningen och resulterar varje år i flera tillsynskampanjer som planeras i samverkan med kommunerna. För att öka framförhållningen och förbättra möjligheterna för kommunernas medverkan i projekt och aktiviteter har vi under året börjat arbeta med rullande treårsplaner tillsynsvägledningen.

För att upprätthålla effektiviteten i Länsstyrelsens tillsyns- och prövningsverksamheten inom miljöskyddsområdet och minska tendensen till nedprioritering av tillsynen till förmån för prövningsverksamheten handläggs tillsyn respektive prövning av miljöfarliga verksamheter av separata arbetsgrupper, som specialiserat sig inom sina områden. Det har resulterat i en positiv utveckling av tillsynen och tillsynsvägledningen bland annat genom att utrymmet för egeninitierad tillsyn har ökat, tillsynsmetodiken har utvecklats, personalen har stärkts i tillsynsrollen och handläggningen har effektiviserats. Samtidigt har prövningsverksamheten blivit effektivare genom specialiseringen. Ett av verktygen för att säkerställa effektivitet och rättssäkerhet i handläggningen inom miljöbalksområdet är den kvalitetshandbok som vi arbetar med sedan ett flertal år tillbaka och ständigt utvecklar och kompletterar.

Inom vissa tillsynsområden är antalet klagomål och andra externt initierade ärenden stort. Det gäller bland annat vattenverksamheter. För att hålla en god service gentemot medborgare och verksamhetsutövare prioriteras handläggningen av externt initierade ärenden framför egeninitierade tillsynsinsatser. Under året har vi dock fortsatt en särskild satsning på egeninitierad tillsyn inriktad på vattenkraftverk. Tillsynen har främst fokuserats på verksamhetsutövarnas egenkontroll, som generellt är mycket bristfällig inom branschen. Genom en bättre egenkontroll hos verksamhetsutövarna är förhoppningen att villkorsefterlevnaden, men även miljöhänsyn i allmänhet ska förbättras. På sikt bör detta leda till minskade störningar i miljön och färre klagomål.

Länsstyrelsen i Örebro län har tillsynsplaner i stort sett inom alla områden.

Verksamhetsgren Social tillsyn

Tabell 2.1 - Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter 2007 för verksamhetsgren Social tillsyn

Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter 2007 för verksamhetsgren Social tillsyn	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader VG Social tillsyn (exkl. OH)	3 892	7,1
varav Tillsyn och rådgivning m.m. (701, 709)	2 765	5,0
varav Enskild vårdverksamhet (702)	225	0,4
varav Individärenden (703)	8	0,0
varav Fördelning av statsbidrag (704)	331	0,5
varav Alkoholärenden (705)	563	1,2
Verksamhetsgrenens andel av myndighetsövergripande kostnader 10 +11)	1 632	1,2
Totala kostnader VG Social tillsyn (inkl. OH)	5 524	8,3

Tabell 2.1.1 Social tillsyn – fördelning av tillsynsinsatser

	Äldreomsorg	Stöd och service till funktionshindrade	Individ- och familjeomsorg
Granskning	80	60	80
Rådgivning, information	10	30	10
Kartläggningar m.m.	10	10	10
Summa	100 %	100 %	100 %

De viktigaste rådgivande tillsynsinsatserna under året

Information/rådgivning till länets personliga ombud (PO) för psykiskt funktionshindrade om verksamhetens inriktning och innehåll i förhållande till statsbidragets syfte och omfattning. Rådgivning har skett till enskild LSS-verksamhet om verksamhetens innehåll i förhållande till beviljat tillstånd specifikt och till lagstiftningen allmänt.

Rådgivning har skett till socialnämnd utifrån sekretesslagstiftningens innehåll.

Tabell 2.1.2 - Social tillsyn - antal tillsynsobjekt

Sakområde och del av sakområde	Antal tillsynsobjekt i länet	Antal tillsynsobjekt av dessa som varit föremål för någon form av verksamhetstillsyn	Antal tillsynsobjekt där lst lämnat kritik i verksamhetstillsynen	Antal ggr när lst beslutat om en tidsplan för när påtalade brister ska vara åtgärdade
Äldreomsorg	86	23	9	9
Handikappomsorg	335	3	1	1
Individ och familjeomsorg	122	21	17	17
varav – barn och familj	44	13	11	10
– missbruk	49	18	9	3
– ekonomiskt bistånd	17	0	0	0
– familjerätt	12	0	0	0
Summa:	543	57	47	40

Kommentar: Förändringen av antal tillsynsobjekt jämfört med år 2006 är marginell.

Tabell 2.1.3 Social tillsyn - antal inspektioner/kontroller

Genomförd tillsyn		Med inriktning på barn och unga	Med inriktning på missbruk	Med inriktning på psykosociala problem
Antal Hem för vård eller boende (HVB)	Privat	7	14	0
	Offentliga	6	1	0
	Oanmälda besök	0	0	0
		Äldre	Funktionshindrade	varav psykiskt funktionshindrade
	Privat	0	9	0
	Offentliga	31	1	1
	Oanmälda besök	3	1	0
Antal granskningar av hemtjänstenheter	Privat	0	0	0
	Offentliga	0	0	0
	Oanmälda besök	0	0	0
	Missbruk	Barn och unga	Äldreomsorg	Handikappomsorg
Antal granskade kommuner/kommundelar	1	12	12	1

Kommentar: Angående uppgifter om antal granskade kommuner avser rapporteringen endast offentliga tillsynsobjekt, d.v.s kommuner som granskats.

Tabell 2.1.4 - Social tillsyn – ej verkställda beslut och domar m.m.

Datum	Antal ej verkställda beslut enligt SoL		Antal ej verkställda domar enligt SoL		Avslagsbeslut trots bedömt behov enligt SoL (avser hela året)
	Särskilda boenden	Andra insatser	Särskilda boenden	Andra insatser	
31 december 2003	239	10	0	0	77
31 december 2004	223	0	1	1	111
31 december 2005	267	0	1	0	75
31 december 2006	222	34	1	0	46

Datum	Antal ej verkställda beslut enligt LSS		Antal ej verkställda domar enligt LSS		Avslagsbeslut trots bedömt behov enligt LSS (avser hela året)
	Särskilda boenden	Andra insatser	Särskilda boenden	Andra insatser	
31 december 2003	58	47	8	0	1
31 december 2004	73	62	4	0	0
31 december 2005	67	77	0	0	0
31 december 2006	52	96	0	1	0

Kommentar: Icke verkställda beslut inom SoL 2006-12-31 avser huvudsakligen insatsen särskilt boende inom äldreomsorgen, samt i begränsad omfattning (sammanlagt 31 beslut) korttidsplats och daglig verksamhet inom äldreomsorgen, respektive (13 beslut) boende för psykiskt funktionshindrade. Rapporterade avslagsbeslut trots konstaterat behov avser uteslutande äldreboende. Den enda icke verkställda domen som redovisats, avser boende för psykiskt funktionshindrad. Jämfört med kontrollpunkten 2005-12-31 har det totala antalet icke verkställda SoL-beslut 2006-12-31 minskat märkbart. Icke verkställda LSS-beslut 2006-12-31 avser huvudsakligen insatserna stöd av kontaktperson (76 beslut), boende med särskild service (52 beslut), samt ledsagarservice (14 beslut). Utvecklingen under de senaste åren visar att det totala antalet icke verkställda LSS-beslut ökat kontinuerligt, liksom antalet icke verkställda kontaktpersonsbeslut, medan antalet icke verkställda boendebeslut visat en minskning fr o m undersökningstillfället 2005-12-31.

Tabell 2.1.5 - Ärenden enligt 16 kapitlet 1 § SoL

Antal ärenden 2007	varav barn upp till 18 år	Antal ansökningar som beviljas	Antal ansökningar som avslås
	1	0	1

Tabell 2.1.6 Antal rapporterade beslut till länsstyrelserna enligt 16 kap. 6 f § SoL

	Kvartal 1		Kvartal 2		Kvartal 3		Kvartal 4	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Antal rapporterade beslut 2007	103	64	99	63	87	63	55	36
varav antal som återkom från kvartalet innan	14	28	29	16	7	4	8	11
varav antal som är 1 år eller äldre	5	4	4	5	5	5	3	3

Kommentar: Uppgifter till tabell 2.1.6 avser inrapportering kvartal 1 (30 mars 2007), kvartal 2 (30 juni 2007) samt kvartal 3 (30 september 2007). Då inrapportering för kvartal 4 (31 december 2007) ännu ej är slutförd kan uppgifter gällande denna period inte redovisas. Uppgifter för inrapporteringsperiod 4 (31 december 2007) kan tidigast redovisas under vecka 5, 2008.

Tabell 2.1.7 - Särskild avgift, s.k. sanktionsavgift

Totalt under hela året	Sanktionsavgift enligt SoL, domar		Sanktionsavgift enligt SoL, beslut		Sanktionsavgift enligt LSS, domar		Utdömt belopp	Inbetalt belopp
	Antal ansökningar	Antal domar med bifall	Antal ansökningar	Antal domar med bifall	Antal ansökningar	Antal domar med bifall		
2005	1	1			0	0	10 000	0
2006	1	1	0	0	0	0	30 000	40 000
2007	0	0	102	16	0	0	520 250	0
2007 varav kvinnor	0	0	66	11	0	0	334 000	0
2007 varav män	0	0	36	5	0	0	186 250	0

Kommentar: Utdömda belopp är fördelade enligt följande; Örebro äldreomsorg 330 000 kronor, handikapp-omsorg 31 250 kronor, Nora individ- och familjeomsorg 34 000 kronor, Askersund äldreomsorg 90 000 kronor och Laxå äldreomsorg 35 000 kronor.

Mål 1: Länsstyrelserna skall tillse att socialtjänstens arbete bedrivs målinriktat, lagenligt samt med god kvalitet och framförhållning i planeringen. Påtalade brister och missförhållanden i huvudmännens verksamhet skall åtgärdas enligt en av länsstyrelsen beslutad tidsplan som följs upp.

När brister och missförhållanden uppmärksammas får kommunerna förbättringsområden att åtgärda. Tiden för uppföljningen varierar från tre till tolv månader beroende på bristernas komplexitet. Länsstyrelsen kan, genom uppföljning av ärenden, konstatera att den av Länsstyrelsen satta tidsramen för att komma till rätta med påtalade brister mottas och följs tills största del på ett föredömligt sätt. Samliga kommuner har påbörjat och/eller vidtagit åtgärder inom angiven tidsram.

Länsstyrelsen har under år 2007 genomfört verksamhetstillsyner inom äldreomsorgen i sex av länets tolv kommuner för att få en aktuell bild av kommunernas insatser för personer med demenssjukdomar. Länsstyrelsen avslutade ärendena med att förorda förbättringsområden, gällande kompetens, förhållningssätt och metoder.

Länsstyrelsen har under år 2007, i enlighet med regeringsuppdrag, genomfört verksamhetstillsyner i länets tolv kommuner avseende nämndernas sociala arbete med bar och unga. Tillsynen har bidragit till ett ökat fokus på betydelsen av en rättssäker handläggning och dokumentation samt ett stärkt barnperspektiv. Nämnderna har vidtagit och planerar åtgärder för att komma tillrätta med de brister som tillsynen påvisat. Exempel på åtgärder är interna och externa utbildningsinsatser, egenutvärdering samt översyn av interna rutiner för handläggning och dokumentation.

Vid Länsstyrelsens uppföljning redogjorde kommunerna hur de arbetade med förordade förbättringsområden. Länsstyrelsen konstaterade att kommunerna påbörjat ett arbete med förordade förbättringsområden. Se stycket ovan.

Inom området kompetens har kommunerna förtydligat vikten av en kontinuerlig utbildning/fortbildning inom demensområdet. Vad gäller förhållningssätt och metoder har kommunerna påbörjat ett arbete för att konkretisera den metod som finns och att ta fram enhetliga policydokument som skall vara kända av kommunens demensverksamheter. Samtliga kommuner har med anledning av tillsynen tagit fram dokument för handhavandet av skyddsåtgärder.

På grund av det ökade antalet uppdrag och minskade resurser inom det sociala tillsynsområdet har länsstyrelsen inte prioriterat uppdraget med att påverka kommunerna att planera för behovstäckning.

Länsstyrelsen har haft samtal med samtliga nämnder om betydelsen av samverkan för att barns behov ska tillgodoses och inte hamna mellan stolarna samt vilka åtgärder nämnderna kan vidta för att undvika detta. Länsstyrelsen har i tillsynen påtalat betydelsen av att genomförandeplaner upprättas.

Barnperspektivet har uppmärksammats genom att principen om barnets bästa, barns rätt att komma till tals och barnkonsekvensanalyser särskilt beaktats i verksamhetstillsyner avseende socialnämndens arbete med barn och ungdom. FN:s konvention om barnets rättigheter och socialtjänstlagens bestämmelser om barns rättigheter har uppmärksammats särskilt i dessa tillsyner.

Länsstyrelsen har inom ramen för uppdrag 8 i 2007 års regleringsbrev i tillsynen särskilt uppmärksammat jämställdhetsperspektivet i socialnämndens arbete med flickor och pojkar samt mellan mammor och pappor.

Länsstyrelsen ingår tillsammans med ett flertal länsstyrelser samt Socialstyrelsen i en arbetsgrupp som har tagit fram enkät riktad till kommunerna. Kartläggningen genomförs nationellt inom äldreomsorgen. Enkätundersökningen kommer att ingå som en del i en rapport till regeringen. Under hösten 2007 genomförde de länsstyrelser som ingår i arbetsgruppen intervjuer med personal för att belysa och medvetandegöra frågan om jämställdhetsintegrering. Länsstyrelsen har även tagit fram en informationsbroschyr om jämställdhet och jämställdhetsintegrering.

Mål 2: Samverkan mellan länsstyrelserna och Socialstyrelsen skall vidareutvecklas i syfte att uppnå:

- ökad samordning såväl mellan länsstyrelserna som mellan den regionala och nationella tillsynen inom socialtjänstområdet,
- ökad samordning vad gäller tillsynen över socialtjänsten och hälso- och sjukvården, samt
- minskade brister och missförhållanden i huvudmännens verksamhet.

Övergripande

Länsstyrelsen i Örebro län bedriver sedan flera år regional samverkan med länsstyrelserna i Värmland, Dalarna, Västmanland och Gävleborgs län. Från och med 2007 ingår även Uppsala och Sörmlands län. Detta för att anpassa indelningen till regionala tillsynsenheten hos Socialstyrelsen (RT-Ö) med vilka vi har regelbundna återkommande träffar för erfarenhetsutbyte och planering av eventuella gemensamma tillsyner. Under 2007 har samverkan i regionen och med RT-Ö främst kretsat kring identifiering av gemensamma tillsynsområden för länsstyrelserna och socialstyrelsens RT-enhet.

Inom ramen för samverkan mellan länsstyrelserna i regionen arrangeras årligen så kallade regionkonferenser för erfarenhetsutbyte och gemensamma tillsynsinsatser inom respektive sakområden. Regionkonferensen 2007 hade fokus på nationella bedömningskriterier och prioriterade områden för gemensam tillsyn med RT-Ö. Konferensen var också en introduktion till projekt ”Social samverkan Sveriges länsstyrelser. Projektets övergripande syfte är att åstadkomma en likvärdig tillsyn inom det sociala området. Uppdraget handlar om att bedriva ett organiserat och strukturerat samarbete mellan länsstyrelserna.

Individ- och familjeomsorg

I den nationella tillsynen av hem för vård eller boende (HVB) för barn och unga samt HVB för familjer ingår en kartläggning om verksamheten bedriver hälso- och sjukvård. Varje HVB får svara på ett antal frågor omkring hälso- och sjukvård. Svaren på dessa frågor redovisas till en kontaktperson på aktuell regional tillsynsenhet hos Socialstyrelsen. Denna kontaktperson har vi även diskuterat med om oklarheter uppstått. Vi har haft detta samarbete med Socialstyrelsens Regionala Tillsynsenhet i Örebro.

Samverkan har skett vid en tillsyn av enskild verksamhet, HVB för missbrukare, efter klagomål från enskild. Klagomålet innehöll uppgifter som rörde såväl hälso- och sjukvård som socialtjänst. Tillsynen genomfördes vid ett gemensamt besök på aktuellt HVB utifrån en gemensam planering avseende upplägg av personalintervjuer samt journalgranskning. Separata tillsynsbeslut har skrivits, vilka vi delgivit varandra.

Länsstyrelsen i Örebro har tillsammans med Länsstyrelsen i Västmanland deltagit i samverkan kring sexuell exploatering av barn.

Under verksamhetsåret har Länsstyrelsen i Örebro, tillsammans med länsstyrelserna i Värmland, Dalarna, Västmanland och Gävleborgs län, genomfört en så kallad spetskompetensutbildning kring hedersrelaterat våld för ett antal nyckelpersoner i respektive län som i sitt arbete kan möta hedersrelaterad problematik.

Länsstyrelserna i Värmland, Dalarna, Västmanland, Gävleborg, Uppsala, Södermanland och Örebro län har under hösten 2007 genomfört en kartläggning i form av en enkät av hur kommunerna i respektive län tillämpar tillsynsansvaret enligt tobakslagen.

Äldreomsorg

Inom äldreområdet har Länsstyrelsen tillsammans med ett flertal länsstyrelser samt Socialstyrelsen ingått i en arbetsgrupp som har tagit fram enkät om jämställdhetsintegrering vilken ska besvaras av

kommunerna under november 2007. Kartläggningen genomförs nationellt inom äldreomsorgen. Enkätundersökningen kommer att ingå som en del i en rapport till regeringen under våren 2008.

Under hösten 2007 genomförde de länsstyrelser som ingått i arbetsgruppen vid sina tillsynsbesök intervjuer med personal för att belysa och medvetandegöra personalen som jobbar inom äldreomsorgen om jämställdhetsintegrering. Länsstyrelserna har även tagit fram en informationsbroschyr som berättar om jämställdhet och jämställdhetsintegrering.

Länsstyrelsen har under 2007 genomfört 3 stycken verksamhetstillsyner tillsammans med Socialstyrelsens regionala tillsynsenhet i Örebro. Någon gemensam planering inför tillsyn har inte skett utan de gemensamma verksamhetstillsynerna har initierats med anledning av inkomna klagomål till någon av myndigheterna.

Våren 2006 bildades en nationell projektgrupp för att tillsammans arbeta fram ett webbaserat inrapporteringsystem gällande kommunernas inrapportering av ej verkställda beslut, KiLEN. Projektgruppen består av såväl Länsstyrelsemedarbetare, kommunrepresentanter som representant för SKL (Sveriges kommuner och landsting). Förutom representanterna i projektgruppen finns även kontaktpersoner utsedda på Länsstyrelserna, för att fungera som en länk mellan projektgruppen och Länsstyrelsen. Det är kontaktpersonens uppgift att under projekttiden hålla såväl medarbetare som länets kommuner uppdaterade om det pågående projektarbetet. Kontaktpersonerna informeras regelbundet om projektets utveckling. Enligt planerna skall systemet lanseras under sensvåren/sommaren 2008.

Mål 3: Den operativa tillsynen inom äldreomsorgen skall bedrivas strukturerat och samordnat med tydliga och enhetliga bedömningskriterier för hela riket. Kvalitetsutvecklingen skall kunna bedömas genom att resultatet av tillsynen kan jämföras över tid

Den nationellt tillsatta arbetsgruppen har ännu ej tagit fram material för att kunna genomföra en strukturerad och samordnad tillsyn. Därav är tillsyn ej genomförd och därför är ingen rapport skriven.

Mål 4: (tillsyn enligt alkohol- och tobakslagen)
Länsstyrelserna skall se till att den kommunala tillsynen enligt såväl alkohollagen (1994:1738) som tobakslagen (1993:581) skärps och därigenom bidrar till en ökad samordning i tillsynen enligt dessa två lagar. Samarbetet med Statens folkhälsoinstitut (FHI) skall utvecklas.

Tillsyn enligt tobakslagen

Tillsynen av hur tobakslagen efterlevs sköts, utom i en av länets kommuner, av alkoholhandläggarna. Vid de träffar som Länsstyrelsen har haft med alkoholhandläggarna har dessa uppgett att rökförbudet på serveringsställena följs på ett mycket bra sätt.

Länsstyrelsen i Örebro har i samverkan med länsstyrelserna i Värmland, Dalarna, Gävleborg, Uppsala, Södermanland och Västmanland gjort en kartläggning av hur länens kommuner utövar tillsynen över tobakslagen. Länsstyrelsen har under verksamhetsåret även gjort en kartläggning över vilka policydokument gällande alkohol och tobak som finns i länets kommuner och vilken aktualitet dessa har.

Länsstyrelsen har medverkat vid ett antal tillsynsbesök med de kommunala alkoholhandläggarna på serveringstillfällen i länet i syfte att få en uppfattning av hur alkoholhandläggarna utför sitt uppdrag, samt hur situationen på dessa krogar ser ut. Vid besöken kunde Länsstyrelsen konstatera att alkoholhandläggarna hade en bra dialog med krögarna och på plats tog upp de brister som konstaterades.

Tillsyn enligt alkohollagen

Länsstyrelsen tar även in samtliga utredningar i tillståndsärenden gällande stadigvarande serveringstillstånd. Tillsynsärenden har i några fall öppnats med anledning av uppgifter som framkommit i dessa utredningar.

Ansvarsfull Alkoholservering

Inom ramen för utbildningen i Ansvarsfull Alkoholservering har tillståndshavare uppmärksammats på att överträdelser av gällande lagar mot diskriminering kan leda till indragning av serveringstillståndet. Frågan har även aktualiserats vid de träffar som Länsstyrelsen har med länets alkoholhandläggare.

Under hösten har en utbildningsdag om alkohollagstiftningen genomförts för länets politiker med medverkan av Statens Folkhälsoinstitut. Länsstyrelsen har deltagit i de olika konferenser och träffar som arrangerats av Statens Folkhälsoinstitut.

Mål 5: (tillsyn enligt alkohol- och tobakslagen)

Länsstyrelserna skall verka för att metoden ansvarsfull alkoholservering eller annan likvärdig evidensbaserad metod sprids i länens kommuner så att arbetet skall kunna ingå i den ordinarie strukturen.

Länsstyrelsens arbete för att stödja kommunerna i arbetet med att införa metoden ansvarsfull alkoholservering

Sedan 2006 arbetar Länsstyrelsen i Örebro med att sprida tillsynsmetoden Ansvarsfull alkoholservering till länets kommuner. Projektet syftar till att minska det alkoholrelaterade våldet i anslutning till krogen genom att minska serverandet av alkohol till berusade personer i krogmiljön samt att ingen servering av alkohol ska ske till underåriga på krogen. I Örebro län arbetar samtliga kommuner med Ansvarsfull alkoholservering, med undantag för Örebro kommun som sedan 2006 arbetar med metoden ”Klarspråk”.

Den projektledare som sedan 2006 varit anställd på Länsstyrelsen för att leda arbetet med Ansvarsfull alkoholservering har i ett förstärkt samarbete med polis, drogsamordnare och alkoholhandläggare i kommunerna jobbat för att införa arbetsmetoden i den ordinarie strukturen. Länsstyrelsen har under 2007 bidragit till kommunerna med stöd genom den samordning och ledning som skett på länsnivå i arbetet med Ansvarsfull alkoholservering.

För att integrera arbetsmetoden även på den politiska nivån har metoden och arbetet presenterats i berörd nämnd i samtliga av länets kommuner som arbetar med metoden. I Karlskoga och Degerfors kommuner resulterade dessa presentationer till beslut om att permanenta arbetssättet och metoden Ansvarsfull alkoholservering. Övriga kommuner arbetar aktivt med metoden (som innehåller samverkan mellan berörda parter, kartläggning av läget, utbildning av serveringspersonal samt tillsyn på krogen) men har i dagsläget inga formella beslut om att permanenta metoden.

Det arbetet som bedrivits under året kommer i början av 2008 att särskilt redovisas i en rapport till socialdepartementet.

Verksamhetsgren Miljötillsyn

Tabell 2.2 - Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter 2007 för verksamhetsgren Miljötillsyn

	Kostnader (tkr)	Års- arbetskrafter
Totala kostnader VG Miljötillsyn (exkl. OH)	10 989	17,6
varav Fornminnen (431)	1 558	2,7
varav Byggnadsminnen (432)	218	0,4
varav Kyrkliga kulturminnen (433)	200	0,4
varav Byggnadsvård (434)	958	0,9
varav Fornminnes- och kulturlandskapsvård (435)	365	0,4
varav Tillsynsvägledning (503)	612	1,0
varav Överlåtelse av beslut och operativ tillsyn till kommun (504)	16	0,0
varav Tillsyn av områdesskydd (515)	68	0,1
varav Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0,0
varav Samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken (525)	664	1,4
varav Tillsyn av dispenser och tillstånd avseende områdesskydd (526)	26	0,1
varav Tillsyn av skydd för djur- och växtarter (527)	20	0,0
varav Tillsyn av övrig prövning avseende naturskydd (528)	9	0,0
varav Tillsyn av vattenverksamhet (535)	944	1,8
varav Förvaltning av kvalitén på vattenmiljön (537)	1 919	3,1
varav Tillsyn av undersökning och bearbetning av torvfyndigheter (546)	61	0,1
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	1 199	2,2
varav Tillsyn av kemiska produkter och biotekniska organismer (565)	0	0,0
varav Tillsyn av avfall och producentansvar (566)	0	0,0
varav Tillsyn av övrigt miljö- och hälsoskydd (567)	0	0,0
varav Tillsyn av förorenade områden och miljörisikområden (575)	735	1,4
varav Tillsyn över lantbruk (605)	779	0,9
varav Tillsyn rennäring (613)	0	0,0
varav Tillsyn över fiske (623)	638	0,7
Verksamhetsgrenens andel av myndighetsövergripande kostnader (10 + 11)	4 607	3,3
Tot. kostn. VG Miljötillsyn (inkl. OH)	15 596	20,9

Tabell 2.2.1 - tillsyn inom Naturvård och Miljöskydd

Sakområde och del av sakområde	Antal tillsynsobjekt i länet	Antal tillsynsobjekt som varit föremål för tillsyn	Antal tillsynsobjekt med allvarliga brister som inte åtgärdats
Naturvård och miljöskydd totalt (5)		509 ⁴	
varav tillsyn av områdesskydd (515) ¹	Okänt	24	1
varavtillsyn av vattenskyddsområden (516)	42	0	0
varavtillsyn av dispenser och tillstånd avseende områdesskydd (526) ²	ca 10	1	0
varav tillsyn av skydd för djur- och växtarter (527) ³	Okänt	5	0
varavtillsyn av övrig prövning avseende naturskydd (528)	12	0	0
varavtillsyn av vattenverksamhet (535)	>430	156	5
varavtillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	58	52	4
varav tillsyn av kemiska produkter och biotekniska organismer (565)	0	0	0
varav tillsyn av avfall och producentansvar (566)	0	0	0
varav tillsyn av övrigt miljö- och hälsoskydd (567)	0	0	0
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	>100	31	1
Summa	>650	269	11

Kommentar:

- Områdesskydd inkluderar utöver naturreservat och nationalparker även generell biotopskydd, strandskydd mm, vilket gör antalet tillsynsobjekt odefinierbart
- Antalet gällande dispenser och tillstånd varierar över tiden i och med antalet ansökningar och vilka tidsbegränsningar som sätts i respektive fall.
- Utöver zoohandlare och konservatorer tillkommer bland annat lokaler för fridlysta växter vilket gör antalet tillsynsobjekt odefinierbart
- Även samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken definieras som tillsyn. I siffran ingår dessutom övriga deltaganden i andra ärenden med samma arbetsinsats, totalt 509.

Mål 1: Länsstyrelsernas tillsynsarbete skall bidra till att nå miljö kvalitetsmålen och till att miljöskador inte uppkommer. Genom en effektiv tillsynsvägledning skall länsstyrelserna förbättra förutsättningarna för det operativa tillsynsarbetet hos kommunerna. Länsstyrelserna skall i samråd med kommunerna bidra till genomförandet av Naturvårdsverkets vägledningsplan

Länsstyrelsens tillsynsarbete för att nå miljö kvalitetsmålen

Miljöfarliga verksamheter, vattenverksamheter, täkter och förorenade områden

Utgångspunkten för Länsstyrelsens tillsynsplan för tillsyn av miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter bygger på en behovsutredning som uppdateras varje år. Vid prioriteringen av tillsynsinsatserna har åtgärdsprogrammet för miljömålsarbetet en avgörande betydelse. Åtgärdsprogrammet konkretiserar de åtgärder som krävs för att uppnå de regionala miljömålen. Det uppdateras årligen i samverkan med kommunerna och övriga intressenter, som deltar i arbetet med regionaliseringen av miljömålen och genomförandet av dem. Att fullfölja de åtgärder, som Länsstyrelsen enligt åtgärdsprogrammet ansvarar för att genomföra, är avgörande för miljömålsarbetets trovärdighet och har under året haft hög prioritet i hela organisationen. Vi har under året genomfört huvuddelen de åtgärder inom tillsyns- och vägledningsområdet som Länsstyrelsen har ansvar för.

Under 2007 har Länsstyrelsen fortsatt att förstärka resurserna för tillsynsvägledning till kommunernas miljöförvaltningar. Vi arbetar med flera former av vägledning, bland annat miljösamråd, samverkansgrupper, handläggartäffar, samordnade tillsynskampanjer, webbinformation och individuell vägledning. Till miljösamråden, som genomförs två gånger per år, bjuds alla handläggare på kommunernas miljöförvaltningar in och aktuella frågor inom hela miljöskyddsområdet behandlas. I samverkansgrupperna och vid handläggartäffarna behandlas frågor inom ett snävare område – ofta en bransch. Samordnade tillsynskampanjer planeras och genomförs i samverkan med kommunernas miljöförvaltningar. Genom samordningen kan gemensam kompetens utnyttjas effektivt, förberedelser och genomförande rationaliseras samtidigt som genomslaget och därmed miljönyttan blir större på alla nivåer. Under 2007 har vi utarbetat en plan för tillsynsvägledningen under perioden 2008-2010. Planen, som kommer att uppdateras årligen, syftar till en ökad delaktighet från kommunerna i planering och genomförande, ökad framförhållning och därmed också bättre möjligheter för kommunerna att delta i de länsgemensamma projekten. Länsstyrelsen deltar i flera nationella handläggarnätverk där även Naturvårdsverket medverkar. För dem som arbetar med den övergripande tillsynsvägledningen finns ett nätverk som drivs av Tillsyns- och Föreskriftsrådet. Deltagandet i de nationella nätverken bidrar tillsammans med vår egen flerårsplan för tillsynsvägledning till genomförandet av Naturvårdsverkets vägledningsplan.

Den operativa tillsynen av miljöfarlig verksamhet domineras av tillsynsbesök, handläggning av miljörapporter och anmälningsärenden. För att göra handläggningen effektiv, enhetlig och rättssäker arbetar vi sedan flera år med en kvalitetshandbok med instruktioner och mallar för vanligt förekommande ärendegrupper och processer. Under året har Länsstyrelsen beslutat att införa ett mera processororienterat arbetssätt. Försök med en utvecklad processanalys har påbörjats inom miljöskyddsområdet och omfattar bland annat tillsynsprocessen.

I länet finns ett stort antal vattenverksamheter. Många av verksamheterna är små eftersom det inte finns någon nedre gräns för vad som enligt miljöbalken ska anses utgöra vattenverksamhet. De kan, trots sin ringa omfattning, många gånger beröra närboende på ett påtagligt sätt. Länsstyrelsen får in många klagomål över brister i skötseln av vattenverksamheter. Antalet anmälningar har under de senaste åren tenderat att öka. Tillsynen av vattenverksamheter domineras därför av händelsestyrda tillsynsinsatser, som initieras genom klagomål från enskilda eller organisationer. Under året har vi dock fortsatt en särskild satsning på egeninitierad tillsyn inriktad på vattenkraftverk. Tillsynen har främst fokuserats på verksamhetsutövarnas egenkontroll, som generellt är mycket bristfällig inom

branschen. Genom en bättre egenkontroll hos verksamhetsutövarna är förhoppningen att villkorsefterlevnaden, men även miljöhänsyn i allmänhet ska förbättras. På sikt bör detta leda till minskade störningar i miljön och färre klagomål.

Naturvård

De insatser som gjorts under senare år är vägledningen för biotopskydd i odlingslandskapet som Länsstyrelsen tog fram då vi upptäckte flera överträdelser av bestämmelserna, se publikation 2004:16 "Småmiljöer i odlingslandskapet – livsviktiga för många växter och djur". Under 2007 har seminarier för verksamhetsutövare genomförts beträffande bredbandsnedläggning. Uppdateringar samt vägledning på webb har skett. Under 2007 har också brott mot terrängkörningslagen uppmärksammas av Länsstyrelsen genom hållande av pressvisning. Pressvisningen besöktes av TV, radio och tidningar. Organiserad terrängkörning med 4-hjulingar hade skett på vandringsled samt ett kommande reservatsobjekt. Ärendena har också anmälts som misstanke om brott. Vägledning till länets kommuner om strandskyddet har bedrivits aktivt inom länsstyrelsen. En publikation håller på att utarbetas och ska läggas ut på Länsstyrelsens webb.

Länsstyrelsen har sedan flera år prioriterat ärendehantering före tillsyn av naturvårdsobjekt. Av de resurser som finns används den stora delen till inkommande ärenden som samrådsärenden enligt 12 kap. §6 och tillsyn efter klagomål om till exempel strandskydd. Antalet strandskyddsärenden har varit högre än tidigare år.

Egeninitierad tillsyn bedrivs inom artskydd enligt 8 kap och tillsyn av skyddade områden enligt 7 kap. Under 2007 har resurser samordnats mellan förebyggande av jaktbrott och tillsyn i NR och N 2000 områden. Områden hysande arter som kan vara utsatta för jaktbrott har valts ut. Vid denna tillsyn har brott upptäckts och anmälts. Länsstyrelsen har inte arbetat med tillsynsvägledning för kommunerna vad gäller tillsyn av skyddade områden som kommunala naturreservat. Länsstyrelsen Örebro vill vinna egen erfarenhet för att kunna vägleda kommunerna. Antalet kommunala naturreservat är drygt tio stycken i länet. I ett kommunalt föreligger det problem enligt kommunens uppgift med förstörelse av anläggningar för friluftslivet. Metoder för samverkan genomför vi inom projektet "Miljösamverkan Sverige".

Mål 2: Länsstyrelserna skall inom sitt verksamhetsområde ta initiativ till omprövning av tillstånd för att se till att villkoren för miljöfarliga verksamheter är anpassade till miljöbalkens krav. Alla tillstånd som meddelats med stöd av miljöskyddslagen (1969:387) skall, om de är av särskild betydelse ur miljösynpunkt, vara anpassade till miljöbalkens krav 2009 och i övrigt senast 2015.

Under 2007 har Länsstyrelsen deltagit i 4 prövningsärenden där prövningsprocessen inneburit att ett gammalt tillstånd anpassats till miljöbalkens krav. Vid ingången av 2008 pågick 6 stycken omprövningar vid miljöprövningsdelegationen och 4 stycken miljödomstolsprövningar som avser gamla tillstånd enligt miljöskyddslagen. Vi bedömer att några stycken av ännu inte omprövade tillståndspliktiga verksamheter som bedöms vara av särskild betydelse från miljöskyddssynpunkt (9 st B- och 3 st A-verksamheter) och som ska vara anpassade till miljöbalkens krav senast 2009, kommer att kunna omprövas före 2009 inom ramen för befintliga resurser. Då arbetet med att driva omprövningar som inte stöds av verksamhetsutövarna är mycket tidskrävande krävs det extra resurser för att initiera prövning och omprövning för att nå målet för 2009 och 2015. Vi bedömer att för att driva omprövningar som inte stöds av verksamhetsutövarna är tidsåtgången uppskattningsvis ca 200 arbetsdagar/år fram till 2015.

Länsstyrelsen bedömer att miljökonsekvenserna av att ett mindre antal objekt inte kommer att ha tillstånd, som är anpassade till miljöbalkens krav före 2015, är relativt små. I de flesta fall rör det sig om mindre verksamheter med liten miljöpåverkan. I många fall bedömer vi att berörda verksamheter genom tillsynsåtgärder kommer att kunna föreläggas om försiktighetsmått som motsvarar de krav, som skulle kunna ställas vid en omprövning enligt miljöbalken.

Mål 3: Tillsynen över naturreservat, strandskyddsområden och andra skyddade områden, kulturhistoriskt värdefulla miljöer, byggnader och fornminnen m.m. skall bidra till bevarandet samt förbättrade förutsättningar för hållbar förvaltning av naturmiljön och kulturarvet

Tillsyn

Naturvård och Miljöskydd

Tillsynsplan har upprättats. Tillsynen av nationalparker, naturreservat, naturminnen, Natura 2000, biotopskyddsområden och stränder framgår av uppföljning av tillsynsplan, se bilaga. Tillsynen av skyddade områden har genomförts av naturvårdsvakter. Samordning har skett med medel för förebyggande av jaktbrott. Nationalparker, naturreservat och Natura 2000-områden med arter som kan vara utsatta för jaktbrott har valts ut. Antalet samrådsärenden har varit ungefär lika många som under tidigare år. Vi har följt upp ett mindre antal meddelade beslut. Krav på effektiviseringar samt fortsatt högt antal ärenden medför att resurserna inte räcker till för att bedriva egeninitierad tillsyn i någon större omfattning. Vi förbättrar ständigt vår webb med information till allmänhet och verksamhetsutövare. Vi har inte hunnit arbeta med tillsynsvägledning för länets kommuner vad gäller deras tillsyn av skyddade områden.

Överträdelse av bestämmelser anmäls i enlighet med bestämmelser i Miljöbalken (MB) som misstanke om brott. Länsstyrelsen använder MB verktyg om föreläggande samt i en del fall förenat med vite.

Kulturmiljö

Genom anslaget 28:26 Bidrag till kulturmiljövård, har vårdplaner upprättats för några byggnader i kulturresevatet Pershyttans bergsmansby. Genom dessa är förutsättningarna väsentligt förbättrade för en systematisk och långsiktig förvaltning av byggnaderna ifråga. Länsstyrelsen deltar kontinuerligt i samråd med kommunerna kring områden av riksintresse för kulturmiljövården.

På uppdrag av Länsstyrelsen har Örebro läns museum och Lindesbergs museum utfört antikvarisk kontroll på ett femtiotal objekt som erhållit byggnadsvårdsbidrag från Länsstyrelsen. Kontrollarbetet innehåller en stor del rådgivning i byggnadsvårdsfrågor. I samtliga av de fyra kyrkliga stift som berör länet finns samrådsgrupper som syftar till att utveckla arbetet kring det kyrkliga kulturarvet. Länsstyrelsen har deltagit i ett tiotal sådana möten under året.

Tillsyn av fornminnen har bedrivits dels i form av uppföljning av uppdragsarkeologiska undersökningar, dels i form av fältbesiktningar av forn lämningar. Uppföljningen av de uppdragsarkeologiska undersökningarna har på grund av tidsbrist inskränkts till besiktningar av pågående fältarbete. Besiktningar av forn lämningar har genomförts stickprovsmässigt.

Hållbar samhällsplanering och boende: Plan- och byggnadsfrågor

Tillsyn av strandskydd initieras utan undantag efter anmälan från enskild. Totalt har Länsstyrelsen, från årets början till den 11 november, tagit del av kommunala beslut om strandskyddsdispens för byggnader uppgående till 59 st. Denna nivå är i paritet med året innan. Länsstyrelsen har anledning att misstänka att det finns ett mörkertal i antalet dispensbeslut. Givna bygglov vid speciellt mindre vattendrag behandlas inte generellt som om undantag från strandskyddsbestämmelserna är nödvändiga. Något beslut om strandskyddsdispens har aldrig fattats. Vi vet även att samtliga fattade dispensbeslut i kommunerna inte meddelas till Länsstyrelsen.

Under hösten 2005 påbörjades en tillsyn för två sjöar i länet som har fortsatt under innevarande år. Resultatet visar att avvikelser från bestämmelserna i sjunde kapitlet förekommer för både anläggningar som för byggnader. Flera åtgärder ska nu åtsalanmälas. Denna tillsyn har även resulterat i en generell uppfattning om att strandskyddsfrågorna bevakas av Länsstyrelsen som i sin

tur för med sig en skärpning av innebörden av lagarnas tillämpning för bygglov och strandskyddsdispens.

Under året har ett krafttag gjorts för att tillrättalägga långa handläggningstider för Länsstyrelsens beslut att undanta strandskyddet i detaljplaner. Detta har bl a resulterat i ett arbete med att ta fram ett informationsmaterial för länsstyrelsens och kommunala handläggare i strandskyddsfrågan kopplat till vattenverksamhet. Materialet är även en grund för ändrade delegationsbeslut som ska kommuniceras och beslutas under kommande verksamhetsår till kommunerna. Rutiner för strandskyddsfrågor och ett gemensamt synsätt i dessa frågor ses över i detta arbete.

Tillsynen enligt PBL över kommunernas verksamhet har bedrivits genom samråd och rådgivning i samband med översiktsplanering och detaljplanering. Tillsynsmöten sker med olika variabilitet i kommunerna. Kommuner med begränsade resurser för plan- och byggfrågor stöttas generellt mer än större kommuner.

Riktade tillsynsbesök har utförts för byggnadsnämnder i Askersunds och Örebro kommun. Information om plan- och bygglagstiftningen och strandskyddslagarna har här givits med efterföljande diskussion. Liknande information har även utförts till politiska partiledamöter i kommunala nämnder och till företagarföreningar.

Som ett led i tillsynsarbetet och därmed att lämna råd och tillhandahålla planeringsunderlag har fyra möten med länets stadsarkitekter och motsvarande ordnats. Vid dessa tillfällen förs en ömsesidig dialog om exv. kommunernas planeringsinsatser och behov av utveckling och stöd.

Verksamhetsgren Djur- och Livsmedelskontroll

Tabell 2.3 - Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter 2007 för verksamhetsgren Djur- och livsmedelstillsyn

Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter 2007 för verksamhetsgren Djur- och livsmedelstillsyn	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader VG Djur- och livsmedelstillsyn (exkl. OH)	1 860	2,5
varav Livsmedelskontroll (281)	240	0,3
varav Djurskydd (282)	1 017	1,4
varav Smittskydd (283)	359	0,5
varav Veterinära frågor (284)	244	0,3
Verksamhetsgrenens andel av myndighetsövergripande kostnader (10 + 11)	780	0,6
Totala kostnader VG Djur- och livsmedelstillsyn (inkl. OH)	2 640	3,1

Tabell 2.3.1 länsfakta inom Djur och livsmedelstillsyn

	2007-12-31	2006-12-31	2005-12-31
Antal statligt anställda veterinärer	17	13	4
varav män/kvinnor	11 6	7 6	3 1
Antal inspektörer inom djurskyddstillsynen, st/åa	11 6 ¹	18 4,05	16 3,8
varav män/kvinnor	4 7	4 14	8 8

¹ Till skillnad från föregående år har uppgift om antalet årsarbetskrafter inte efterfrågats från kommunerna, utan antalet timmar som åtgått för djurskyddstillsyn har efterfrågats. Detta timantal har sedan dividerats med 1200 (det antal timmar / åa som disponeras för faktisk tillsyn/kontroll), med resultatet 6 åa. Resultatet antyder att kommunernas rapportering i årsarbetskrafter har varit, och möjligen fortfarande är, behäftad med ett visst fel. Tabell 2.3.1 svarar mot de krav på återrapportering som avser verksamhetsgren Djur- och livsmedelstillsyn.

Mål 1: Djurskyddskontrollen skall bedrivas effektivt och likvärdigt i hela landet. En god djurhälsosituation, en fungerande veterinär samverkan och ett gott djur- och smittskydd skall uppnås. Länsstyrelserna skall särskilt verka för att den veterinära verksamheten är ändamålsenlig med bl.a. en väl fungerande samverkan mellan olika veterinära kategorier, djurhälsosituationen och djurskyddet bevakas och hålls på en hög nivå genom uppföljning av ställda smitt- och djurskyddskrav, djursjukdata rapporteras fullständigt och korrekt samt insamling och transport av animaliska biprodukter sker på ett säkert sätt.

Rapport: "Återrapportering 1 avseende animaliska biprodukter enligt länsstyrelsernas regleringsbrev 1.1.2.3 Verksamhetsgren Djur och Livsmedelskontroll".

Dnr: 283- 01286-2008.

Rapport: "Återrapportering 1 avseende tillsyn över veterinära verksamheter enl. länsstyrelsernas regleringsbrev 1.1.2.3 Verksamhetsgren Djur och Livsmedelskontroll".

Dnr: 284- 01364-2008.

Rapport: ”Återrapportering 1 avseende bedömning av kommunernas kontrollplaner för djurskyddskontrollen enl. länsstyrelsernas regleringsbrev 1.1.2.3 Verksamhetsgren Djur och Livsmedelskontroll”.

Dnr: : 282-01543-2008.

Rapport: ”Återrapportering 1 avseende rapportering hur djurskyddskontrollen har bedrivits enl. länsstyrelsernas regleringsbrev 1.1.2.3 Verksamhetsgren Djur och Livsmedelskontroll”.

Dnr: 282-01597-2008.

Mål 2: En effektiv och likvärdig livsmedelstillsyn i hela landet genom:
att utföra revisioner av kommunernas livsmedelskontroll, samt
att verka för ökad resurseffektivitet i tillsynen i syfte att optimera konsumentskyddet i förhållande till inspektionskapaciteten

Redovisas separat till Livsmedelsverket 1 februari 2008.

Rapport: ”Återrapportering 2 från Länsstyrelsen i Örebro för år 2007, utvecklingen av livsmedelstillsynen i länet m.m.”

Dnr: 281-01100-2008

Mål 3: En förstärkt och förbättrad lokal livsmedelstillsyn, bl.a. genom utbildning för berörda yrkesgrupper.

Redovisas separat till Livsmedelsverket 1 februari 2008.

Rapport: ”Återrapportering 3 från Länsstyrelsen i Örebro för år 2007, bedömning av kommunernas tillsynsplaner m.m.”

Dnr: 281-01278-2008.

Verksamhetsgren Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar, tillsyn över plan- och byggnadsväsendet samt övrig tillsyn

Tabell 2.4 - Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter 2007 för verksamhetsgren Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar samt övrig tillsyn

Kostnader för VG Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar samt övrig tillsyn	Kostnader (tkr)	Års- arbetskrafter
Totala kostnader VG Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar samt övrig tillsyn (exkl. OH)	2 721	4,6
<i>varav</i> Stiftelser (206)	384	1,0
<i>varav</i> Kameraövervakning (211)	205	0,5
<i>varav</i> Bevakningsföretag (212)	187	0,4
<i>varav</i> Lotterier (215)	61	0,1
<i>varav</i> Jakt och viltvård (218)	1 318	1,5
<i>varav</i> Yrkesmässig trafik (243, 244)	254	0,7
<i>varav</i> Tillsyn av plan- och byggfrågor m.m., tillsyn över planväsendet (404)	191	0,3
<i>varav</i> Tillsyn av plan- och byggfrågor m.m., tillsyn över byggnadsväsendet (404)	87	0,1
<i>varav</i> Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	34	0,0
Verksamhetsgrenens andel av myndighetsövergripande kostnader (10 + 11)	1 141	0,8
Totala kostnader VG Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar samt övrig tillsyn (inkl. OH)	3 861	5,4

Tabell 2.4.1 - tillsyn enligt plan- och bygglagen

Sakområde och del av sakområde	Antal tillsynsobjekt i länet	Antal tillsynsobjekt som varit föremål för tillsyn	Antal tillsynsobjekt med allvarliga brister som inte åtgärdats
Tillsyn över planväsendet enligt PBL (404)	12	30	1
Tillsyn över byggnadsväsendet enligt PBL (404)	12	6	1
Summa	12	36	2

Kommentar: tillsyn planväsendet har 404 o 4041. Tillsyn byggnadsväsendet har 4042. Antal tillsynsobjekt är lika med antal kommuner. Kolumn 2: avser pågående och avslutade tillsynsärenden under verksamhetsåret 2007.

Mål 1: (Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar.)
 Länsstyrelsernas tillsyn över kommunerna, inom ramen för området skydd mot olyckor, skall bedöma och främja kommunernas förmåga att leva upp till de nationella målen, de verksamhetsmål och de särskilda skyldigheter som framgår av lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Tillsynen enligt lagen om skydd mot olyckor skall inriktas så att den kan samordnas med den uppföljning som skall ske av kommunernas uppgifter i samhällets krishanteringssystem enligt avtalet mellan staten och Svenska kommunförbundet.

Länsstyrelsens tillsyn under 2007 över kommunernas organisationer för räddningstjänst (nedan kallat kommunerna) har främst handlat om kommunernas framtagande av andra generationens handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO). Samtliga kommuner i länet skulle vara klara med detta/dessa handlingsprogram senast 2007-12-31 men i dagsläget är endast ett av tre kommuners handlingsprogram antagna. Kommunerna beräknar att vara klara med handlingsprogrammen under 2008. Länsstyrelsen kommer genom stöd, råd och information stötta kommunerna i deras arbete med programmen.

Länsstyrelsen anser att kommunerna har handlingsprogram som riktar sig mot de nationella målen men att kommunerna, generellt sett, bör prioritera sin uppföljning och utvärdering av angivna mål i kommande program. Länsstyrelsens bedömning är att länets kommuner har en väl funderande räddningstjänst som driver ett arbete som ligger i linje med de intentioner som finns i LSO och samarbetet inom länet gällande räddningstjänstfrågor fungerar bra.

Som helhet bedömer Länsstyrelsen i Örebro län att kommunernas arbete med skydd mot olyckor fungerat väl under 2007, men att breddfrågorna i det kommunala säkerhetsarbetet bör vidareutvecklas. Även kommunens tvärsektoriella risk- och sårbarhetsanalys, där skydd mot olyckor är en del, behöver utvecklas och fördjupas.

Några samarbetsinsatser som genomförts i länet under 2007 är:

- Räddningschefskonferens tillsammans med Värmlands län
- Möten med Regionala rådet för skydd mot olyckor och krisberedskap
- Fortsatt arbete inom området "Personsanering inom skadeområde" med målet att öka den operativa samverkan i länet.
- Genomförande av flera älvgruppsmöten med bl.a. kommunalt deltagande
- Träffar med Länsstyrelserna i Mellansverige om gemensamma frågor kring LSO.

Mål 2: (Tillsyn över planväsendet)

Länsstyrelsernas tillsyn över planväsendet enligt PBL skall bidra till en effektiv, ändamålsenlig och enhetlig tillämpning av lagen i syfte att medverka till en hög kvalitet i planeringsprocessen och planläggningen.

Redovisas separat till Boverket 2007-11-30

Rapport: "Länsstyrelsens åiterrapportering för statens uppsikt och tillsyn i plan- och bygglagen"

Dnr: 409-18414-07.

Mål 3: (Tillsyn över byggnadsväsendet)

Länsstyrelsernas tillsyn över byggnadsväsendet skall medverka till en effektiv, ändamålsenlig och enhetlig tillämpning av PBL, lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. samt Boverkets föreskrifter i syfte att uppnå en god kvalitet i byggande och förvaltning

Redovisas separat till Boverket 2007-11-30

Rapport: "Tillsyn över byggnadsväsendet i Örebro län 2007. Rapportering av Mål 3, verksamhetsgren 1.1.2.4".

Dnr: 409-18416-2007.

Mål 4: (Övrig tillsyn)

För tillsyn som inte omfattas av någon av de övriga verksamhetsgrenarna inom verksamhetsområdet gäller det övergripande målet för verksamhetsområdet.

Inget väsentligt finns att redovisa för detta mål under 2007.

VO Ärendehandläggning

Mål 1: Länsstyrelsernas verksamhet skall kännetecknas av en enhetlig rättstillämpning, god service och information samt en snabb och korrekt handläggning.

De viktigaste insatserna som genomförts för att utveckla service

Länsstyrelsen i Örebro län arbetar ständigt med att utveckla verksamheten mot ett allt större kundfokus. Inom Länsstyrelsen i Örebro län arbetas det därför mycket med bemötandefrågor mm i förhållande till allmänhet och andra intressenter. Målet är att alla skall känna sig nöjda i kontakten med länsstyrelsen oavsett ärende och utgång. Länsstyrelsen i Örebro län har under 2007 också byggt upp en nationell kundtjänst för körkortsförfrågor och e-support. Kundtjänsten är ett resultat av två länsstyrelsegemensamma projekt och syftet är att, förutom effektivitetsvinster i bla form av kortare svarstider etc, ge medborgarna bättre service i form av bättre tillgänglighet, ökad likformighet etc.

De viktigaste insatserna som genomförts för att utveckla information

En väl utbyggd och lätt tillgänglig information på nätet bidrar både till en bättre service och en effektivare handläggning. Utvecklingen av informationen på vår webbplats har därför fortsatt bland annat inom miljöområdet och trafikområdet med information, vägledning och blanketter för provningar, anmälningar och annat. Länsstyrelsen i Örebro läns webbplats har dessutom tillgänglighetstestats så att den uppfyller handikappolitikens krav. Samtliga webbredaktörer har utbildats inom området. Webborganisationen har decentraliserats vilket innebär att enheternas webbredaktörer har till uppgift att publicera aktuell och intressant information från respektive enhet.

Länsstyrelsen i Örebro län har antagit en reviderad grafisk profil och en ny Kommunikationshandbok som bland annat utgår från de krav som Handikappolitiken ställer på länsstyrelserna. Länsstyrelsen i Örebro län har också arbetat fram brevmallar och malltexter i syfte att likrikta all utgående information.

Länsstyrelsen i Örebro län deltar även aktivt på ett nationellt plan att samordna och ensa informationen från länsstyrelserna.

De viktigaste insatserna som genomförts för att utveckla handläggning av ärenden

Länsstyrelsen i Örebro län har under 2007 påbörjat ett arbete med att införliva ett processororienterat arbetssätt och har därför beslutat att i projektform genomföra sk processanalyser av verksamheten. Målet med projekten är ökad kvalitet i form av ökad rättsäkerhet, effektivitet och ökad servicenivå för intressenterna. Under hösten 2007 har ett pilotprojekt startats där körkortshandläggningen ligger i fokus. Näst på tur står bland annat den sociala tillsynen.

Juristerna vid Länsstyrelsen i Örebro län arbetar aktivt med att säkerställa att handläggningsverksamheten vid länsstyrelsen håller god kvalitet. I uppdraget ingår även att juristerna vid förvaltningsenheten genomför en behovsstyrd granskning av ärenden ur ett förvaltningsrättsligt perspektiv, sk förvaltningsrevision. Återrapportering till respektive enhet samt länsledning sker både muntligt och skriftligt. Målsättningen med den interna revisionen är att verksamheten, ur ett rättsäkerhets perspektiv, skall hålla hög kvalitet. I syfte att ytterligare kvalitetssäkra verksamheten ger juristerna rådgivning till övriga enheter inom aktuella spörsmål. Varje enhet ges dessutom grundläggande och fördjupande intern utbildning inom förvaltningsrätt.

Arbetet med de länsstyrelsegemensamma e-projekten, bland annat körkort, yrkestrafik stiftelse och väktare, har jämfört med 2006 ytterligare intensifierats. Länsstyrelsen i Örebro län har med personella resurser aktivt deltagit i genomförandet av projekten. Målsättningen med projekten är dels att svara upp mot de krav på ökad tillgänglighet och service som medborgarna ställer dels att

utföra länsstyrelsernas arbete enklare och mer effektivt. Under 2007 har ett antal e-tjänster gått ut i skarp drift. För att säkerställa funktionaliteten kommer lansering och marknadsföring till medborgarna att genomföras först efter det att tjänsten har testats ordentligt i skarp drift vilket medför att lansering kommer att ske i början av 2008.

Arbetet med utveckling och uppdatering av kvalitetshandboken har fortsatt under året. Den innehåller instruktioner och beslutsmallar för vanligt förekommande arbetsuppgifter och ärendegrupper. Kvalitetshandboken bidrar till en effektiv, konsekvent och rättssäker handläggning med korta handläggningstider. Handboken är ett viktigt stöd vid introduktionen av nya medarbetare. Under året har handboken kompletterats med överskådliga grafiska processbeskrivningar, som gör det lättare att snabbt tillägna sig en handläggningsprocess.

För att underlätta och effektivisera ärendehandläggningen har miljöskydd under året börjat arbeta med Sharepoint. Systemet innebär att flera kan arbeta med ett ärende parallellt. Det går lätt att följa hur ett ärende ligger till och vad som tillförts i olika skeden av handläggningsprocessen. Tillståndsprövningar enligt miljöbalken och anmälningsplikten för vissa vattenverksamheter, som infördes vid halvårsskiftet, är två ärendegrupper där arbetssättet tillämpats med goda erfarenheter.

Samarbetet mellan länsstyrelserna i Miljösamverkan Sverige fortsätter. Länsstyrelsen har aktivt deltagit i tre projekt som bidrar till att forma handläggarstöd för en effektiv och likformig handläggning vid landets alla länsstyrelser.

Lagring, bearbetning och tillgängliggörande av data från undersökningar, mätningar inventeringar, trendanalyser mm är ett viktigt utvecklingsområde. Under året har arbetet fortsatt för att öka möjligheterna att använda digitalt underlag, ofta i form av GIS-data, som stöd i den interna ärendehandläggningen. Vi har också fortsatt att öka utbudet på vår webbplats av underlagsmaterial för extern användning. Detta utvecklingsarbete kommer att fortsätta under lång tid och behöver till stora delar drivas i samverkan mellan länen.

Verksamhetsgren Omställning av energisystemet

Tabell 3.1 - Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter 2007 för verksamhetsgren Omställning av energisystemet

Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter 2007 för verksamhetsgren Omställning av energisystemet	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader VG Omställning av energisystemet (exkl. OH)	724	1,7
varav Bidrag till energiåtgärder (413)	724	1,7
varav Övriga ärenden inom omställning av energisystemet (429)	0	0
Verksamhetsgrenens andel av myndighetsövergripande kostnader (10 + 11)	304	0,2
Totala kostnader VG Omställning av energisystemet (inkl. OH)	1028	1,9

Tabell 3.1.1 – Kostnader för området energiomställning

	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader energiomställning (exkl. OH)	774	1,8
varav Bidrag till energiåtgärder (413)	724	1,7
varav Allm. och övergr. inom omst. av energisyst (420)	50	0,1
varav Övriga ärenden inom omställning av energisystemet (429)	0	0,0
Verksamhetsgrenens andel av myndighetsövergripande kostnader (10 + 11)	324	0,2
Totala kostnader energiomställning (inkl. OH)	1 098	2,0
varav Kompetensutveckling inom område 42 (4209)	9	0,0

Mål 1: Länsstyrelserna skall verka för god hushållning med energi i bebyggelsen och en ökad andel förnybar energi samt för att uppnå det nationella planeringsmålet för vindkraft. Länsstyrelserna skall även verka för en minskad användning av el och olja för uppvärmning av bostäder och lokaler.

Under Länsstyrelsens samråd enligt Plan- och bygglagen för kommunernas fysiska planering påpekas vikten av att samhällsplanera för en god energihushållning. Detta sker främst genom råd kring lokaliseringar, närhet till distributionssystem, kollektiva färdmedel, en verksamhetsintegrerad bebyggelsemiljö och en koppling till regionala och nationella miljömål.

En vindkraftspolicy har tidigare tagits fram av Länsstyrelsen och används som en grund för vindkraftsetableringar i länet. En aktiv medverkan har skett där större vindkraftsetableringar planeras som ett stöd för kommun och markägare.

Länsstyrelsen har vid flera utåtriktade insatser informerat om de energistöd vi förvaltar, genom deltagande i regionala mässor och Villaägarföreningens informationsträffar. Vidare har vi genom annonsering i Villabladet informerat om aktuella stöd. Stor vikt har lagts vid att kontinuerligt hålla vår hemsida uppdaterad med nyheter och förändringar som rör stöden. Vi har dessutom skrivit om stöden i vårt digitala nyhetsbrev.

Verksamhetsgren EU-stöd

Tabell 3.2 - Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter 2007 för verksamhetsgren EG-/EU-stöd

	Kostnader (tkr)	Årsarbets- krafter
Totala kostnader VG EG-/EU-stöd (exkl. OH)	13 601	24,6
varav EG:s strukturfonder (304)	3 515	5,9
varav Stöd till jordbruket (601)	6 571	14,0
varav Stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder exklusive kompetensutveckling (602)	989	2,0
varav Stöd till kompetensutvecklingsåtgärder inom lantbruket (603)	2 508	2,7
varav Stöd till fisket (622)	18	0,0
Verksamhetsgrenens andel av myndighetsövergripande kostnader 10 +11)	5 702	4,1
Totala kostnader VG EG-/EU-stöd (inkl. OH)	19 303	28,7

Tabell 3.2.1 - Kostnader för strukturfondsadministrationen (tkr)

	Ramanslag (32:1)	Övrig finansiering	Årsarbets- krafter
- beredningssekretariat	346,7	8,2	0,78
- förvaltningsmyndighet	338	104,8	0,77
- utbetalande myndighet	1003,1	979,6	3,95
- urvalskontroll	190,8	190,8	-

Kommentar: En stor minskning av kostnaderna för strukturfondsadministrationen jämfört med 2006 ses, bl.a. har antalet årsarbetskrafter halverats. Kostnadsminskningen beror på att programperioden för både Mål 2 Västra och Urban II är slut 2007-12-31 och arbetet har därför trappats ner. Under året har inga TA-medel för Mål 2 Västras beredningssekretariat funnits vilket inneburit att hela kostnaden för det arbete som lagts ner under året har gått på ramanslaget.

Tabell 3.2.2 – länsfakta inom EG-/EU-stöd

	2007	2006	2005
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	115 198	119 992 ¹	162 275 ¹
varav Artikel 33 (inom mål 1-området)	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen inte fattar beslut om, men betalar ut	3 135	2 032 ¹	7 846 ¹
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Jordbruksverket har gjort utbetalningen	294 694	295 323	245 685
varav Mål 1	0	0	0
varav Leader +	0	0	0
varav miljöersättningar	50 473	58 576	55 699
varav kompensationsbidrag	14 733	12 940	11 289
varav startstöd	0	2 200	978
varav investeringsstöd	1 798	7 531	3 334
varav gårdsstöd ²)	227 679	206 718	171 124

1) Vid tidigare års rapportering av utbetalningar 2005 och 2006 har utbetalningar som gäller Mål 2 Västra, Urban II, Innovativa Åtgärder Indigo, Innovativa Åtgärder DUTEC samt E-ship förbisetts, därav avviker beloppen på rad 1 och 3 för 2005 och 2006 mot vad som rapporterats tidigare. 2) Posten inkluderar även eventuellt arealstöd, energigrödestöd, anläggningsstöd för energiskog, proteingrödestöd och stöd för kvalitetscertifiering.

Mål 1: Länsstyrelserna skall i egenskap av förvaltningsmyndighet, utbetalande myndighet, beredningssekretariat och inom övrig handläggning säkerställa en effektiv handläggning av EU-stöden samt förbereda för ett smidigt och korrekt avslutsarbete för programperioden 2000-2006.

Under 2007 har vi inhämtat information och planlagt avslutsarbetet för Mål 2 Västra och URBAN II Göteborg. Det konkreta avslutsarbetet kommer dock igång först under 2008. Verksamhetsåret 2007 har dominerats av löpande arbete för genomförande av projekten.

Under 2007 har inga beslut om återkrav fattats.

Verksamhetsgren Trafikärenden samt övrig ärendehandläggning

Tabell 3.3 - Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter 2007 för verksamhetsgren Trafikärenden samt övrig ärendehandläggning

Kostnader för VG Trafikärenden samt övrig ärendehandläggning	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader VG Trafikärenden samt övrig ärendehandläggning (exkl. OH)	11 479	23,1
varav Medborgarskap (202)	25	0,0
varav Överförmyndare (203)	72	0,1
varav Begravningsfrågor(204)	90	0,2
varav Näringsrättsliga frågor och konkurrens (205)	28	0,0
varav Lönegaranti, deponeringar m.m. (207, 208)	266	0,6
varav Kampsport (216)	552	0,6
varav Ärenden enligt ordningslagen, delgivning, m.m. (213, 214, 219)	181	0,3
varav Yrkesmässig trafik (241, 242, 249)	181	0,5
varav Körkortstillstånd m.m. (251)	1 581	3,7
varav Villkor och körkortsingripanden (252, 253)	2 419	5,7
varav Trafikföreskrifter m.m. (258, 259)	371	0,6
varav Överklaganden av kommuns beslut om detaljplaner och områdesbestämmelser enligt PBL (403)	73	0,1
varav Överklaganden av kommuns beslut om bygglov och förhandsbesked enligt PBL (403)	405	0,7
varav Markanvändningsfrågor m.m. (405-407, 409)	411	0,7
varav Stöd till boende (41) exkl. 413	499	1,0
varav Kulturmiljö (436, 439)	422	0,8
varav Ärenden inom naturvård och miljöskydd (505, 509, 521-523, 529, 531, 539, 543, 549, 551, 559, 561-563, 569, 571, 579)	3 374	6,3
varav Jordbruksfastigheter m.m. (606, 609)	529	1,2
varav Stöd inom rennäring (612)	0	0
Verksamhetsgrenens andel av myndighetsövergripande kostnader (10 + 11)	4 813	3,5
Totala kostnader VG Trafikärenden samt övrig ärendehandläggning (inkl. OH)	16 292	26,6

Tabeller 3.3.1 – länsfakta inom trafikområdet

	2007-12-31	2006-12-31	2005-12-31
Antal fordon i trafik (enligt bilregistret)	198 914	196 394	195 782
Antal körkortsinnehavare	179 832	178 541	177 976
Antal innehavare av taxiförarlegitimation	1 585	1 508	1 424
Antal taxitillstånd	171	160	162
Antal busstillstånd	48	50	54
Antal godstillstånd	592	581	599

Tabeller 3.3.2 – länsfakta inom trafikområdet

Ärendetyp (avser endast de ärenden som finansieras via Vägverket)	Antal beslutade ärenden	Intäkter, tkr	Kostnader, tkr (inkl. OH)	Netto, tkr	Kostnad per ärende	
					inkl. OH	exkl. OH
Taxiförarlegitimation, 244	96	33	75	-43	784	492
Körkortstillstånd i annat fall, 25100, 25101	6 133	968	818	150	133	89
Körkortstillstånd efter återkallelse, 25102	339	233	517	-284	1 526	1 041
Förlängning enl. 3 kap. 12 § kkl (1998:488), 2513	551	107	95	12	173	114
Utbyte av utländska körkort, 2512	102	35	160	-125	1 572	1 016
Summa	7 221	1 376	1 665	-290		

Tabeller 3.3.3 – länsfakta inom trafikområdet

Försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse	Antal beslutade ärenden	Intäkter, tkr	Kostnader tkr (inkl. OH)	Netto, Tkr	Kostnad per ärende	
					inkl. OH	exkl. OH
Sökande (25311)	15	16	17	-1	1 147	767
Deltagande (25312)	21	57	18	39	857	558
Summa	36	73	35	38		

Tabeller 3.3.4 – länsfakta inom trafikområdet

Prövning av ansökan om handledarskap	Antal beslutade ärenden	Intäkter, tkr	Kostnader tkr (inkl. OH)	Netto, tkr	Kostnad per ärende	
					inkl. OH	exkl. OH
Prövning av ansökan om handledarskap	6 252	737	670	67	107	68
varav bifall	5 985					
varav avslag, avvisning m.m.	267					

Tabell 3.3.5 – länsfakta stöd till boende

Bidrag för vilka länsstyrelsen har fattat beslut, men där annan myndighet har gjort utbetalningen (tkr)	2007	2006	2005
Boverket: Engångsbidrag	31 802	71 394	7 445
Boverket: Periodiska bidrag totalt	28 779	46 812	44 954
Totalt	60 581	118 206	52 399
varav Boverket: Nyutbet. periodiska bidrag respektive år	2 550	5 507	3 169

Tabell 3.3.6 – länsfakta stöd till boende

Genomsnittlig genomloppstid för första beslutet	2007	2006
Kompletta	103	100
Nybeviljade bidrag för ny- och ombyggnader enl. 1993 års regelsystem (dgr)	95	50
Andel ärenden med genomloppstid > 60 kalenderdagar (%)	-	93
Nybeviljade investeringsbidrag till hyresbostäder (dgr)	-	33
Andel ärenden med genomloppstid > 60 kalenderdagar (%)	75	93
Nybeviljade investeringsstimulans till hyres-/studentbostäder (dgr)	100	33
Andel ärenden med genomloppstid > 60 kalenderdagar (%)	103	100

Tabell 3.3.7 – länsfakta stöd till boende

Beslut om stöd (antal första beslut)	2007	2006
Reguljära stöd		
Räntebidrag nybyggnad, 1993 års regelsystem	12	14
Räntebidrag ombyggnad, 1993 års regelsystem	24	10
Radonbidrag egnahem	166	76
Tillfälliga stöd		
Konvertering från direktverkande elvärme	73	48
Konvertering från oljevärme	434	994
Bidrag till solvärme	68	51
Investeringsstimulans till studentbostäder	2	-
Solvärme till kommersiella lokaler	1	-
Investeringsbidrag till hyresbostäder	3	9
Investeringsstimulans till hyresbostäder	7	10
Källsorteringsbidrag	-	7
Stöd för energieffektivisering m.m. (OFFROT)	466	145
Investeringsstöd äldreboende	-	
Stöd för installation av energieffektiva fönster och biobränsleeldade uppvärmningssystem i småhus	154	
Övriga beslut		
Beslut om omprövning	83	74
Beslut om avslag/avskrivning	348	87
Beslut om återkallande	35	9
Beslut om utbetalning	1 095	1 139
Beslut om omprövning efter utbetalning	12	14

Tabell 3.3.8 - Avgifter och andra inkomster i övrigt

Avgifter och andra inkomster i övrigt						
Avgifter m.m. resultatområde/ ärendegrupp	Ingående balans	Utgående balans	Antal beslutade ärenden	Intäkter, tkr	Kostnader tkr (inkl. OH)	Netto, tkr
Ärenden enl. stiftelseförordningen	340	53				
- tillsyn				510	87	20
- registrering				119	107	98
Ärenden enl. förordning om bevakningsföretag				267	80	-186
Kameraövervakning				85	124	-166
Pantbanksärenden				2	0	-7
Lönegarantiärenden				16	169	-96

Tabell 3.3.9 - Prövning enligt plan- och bygglagen (PBL)

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Del av sakområde	Ing. balans 07-01- 01	Antal in- komna /ini- tierade ären- den under 2007	Antal beslut- ade ären- den under 2007	varav upp- hävda beslut enligt PBL 12:3	Utg. balans 07-12- 31 (F=B+ C-D)	Antal över- klag- ade ären- den under 2007	Antal över- klagade ärenden som avgjorts i högre instans	varav antal ändra- de	Gen- om- snittlig genom- ström- nings- tid (dagar)	Antal ej beslu- tade ären- den, äldre än två år.
Prövning av kommunens beslut enligt PBL 12:1 (402)	6	98	100	0	4	0	0	0	7	0
Overklagande av beslut om detaljplan och områdesbestämmelser enl. PBL (403)	4	13	16		1	11	5	1	132	0
Overklagande av beslut om bygglov och förhandsbesked enl PBL (403)	26	69	64		31	27	27	2	143	0

Mål 1: För ärendehandläggning som inte omfattas av någon av de övriga verksamhetsgrenarna inom verksamhetsområdet gäller det övergripande målet för verksamhetsområdet.

Antalet konkurser med lönegaranti har fortsatt att ligga på en låg nivå. Jämfört med år 2006 har antalet företag som gått i konkurs eller måst utnyttja lönegarantin vid företagsrekonstruktion t.o.m. minskat något. Antalet personer som fått utbetalning via lönegarantin är dock i stort sett oförändrat jämfört med föregående år.

Under 2006 fick Länsstyrelsen i Örebro län som ensam länsstyrelse i landet uppdrag att inrätta en särskild delegation för prövning av frågor om tillstånd att anordna kampsportsmatcher och återkallelse av sådana tillstånd enligt lagen (2006:1006) om tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher. Länsstyrelsen i Örebro län har under 2007 aktivt arbetat för att få tillstånd en väl fungerande tillsyn över verksamheten vilket tagit stora resurser i anspråk. Företrädare för Länsstyrelsen i Örebro län har på plats tillsynat de galor som beviljats tillstånd. Tillsynen bedrivs också i form av egen kontroll där förbunden, som fått generella tillstånd, skall rapportera till Länsstyrelsen i Örebro län på vilket sätt de olika matcherna bedrivits.

Kommentarer till tabellerna 3.3.1 - 3.3.9

3.3.2 - Antalet körkortstillstånd i annat fall har ökat rejält från föregående år, vilket troligtvis kan härledas till att det från årsksiftet 2006 infördes en prövningsavgift för handledarskapen (se tabell 3.3.4) och dessa båda ärendeslag hänger tätt ihop med varandra. Införandet av avgiften innebar alltså att många ansökte under 2005, varför en markant nedgång märktes under 2006. Nu är läget "normaliserat" igen. Beträffande kostnaderna per ärende i denna tabell har de sjunkit från föregående år för alla ärendetyper utom taxiförarlegitimation och utbyte av utländska körkort. Att just kostnaden för taxiförarlegitimation går mot strömmen tror vi beror på att det under 2007 infördes en ny lagstiftning på området som innebär längre handläggningstider. Under 2007 har dels många gamla ärende beträffande utbyten kunnat avslutas och dels har nya handläggare lärts upp, vilket kan vara förklaring till kostnadsökningen för dessa ärenden.

3.3.4 - Som nämndes i förklaringen till tabell 3.3.2 har antalet ansökningar nu normaliserats. Kostnaden har minskat, vilket är ett resultat av specialiserade och rutinerade handläggare.

3.3.8 - Tillsyn - En resursförstärkning har inneburit att vi kunnat arbeta ned balanserna, vilket resulterat i en avsevärd ökning av avslutade ärenden.

Registrering - En lagändring under 2005 medförde en ökning av registreringsärenden. Stiftelserna ålades i och med den en registreringsskyldighet för uppgifter om dess revisorer. Detta prioriterades under 2006, varför en minskning av registreringsärenden skett under 2007.

Bevakningsföretag - Vad gäller bevakningsföretag så har ökningen sitt ursprung i den lagändring som kom under 2006. Detta innebar att samtliga bevakningsföretag var tvungna att ansöka om en ny auktorisation innan den 1 juli 2007. Detta innebar en ökad handläggningstid. Dessutom har vi under 2007 genomfört en grundlig tillsyn.

Övrig återrapportering: Se tabellerna 3.3.2 till 3.3.4

Övriga mål och återrapporteringskrav

Organisationsstyrning inom Politikområde Regional samhällsorganisation

Mål 1:

Länsstyrelserna skall integrera ett jämställdhetsperspektiv genom att i all sin verksamhet belysa, analysera och beakta kvinnors respektive mäns villkor i förhållande till de jämställdhetspolitiska målen.

Handlingsplan för jämställdhetsintegrering

Länsstyrelsens handlingsplan gäller 2005-2007. Handlingsplanen består av en övergripande del som reglerar Länsstyrelsens arbete utifrån arbetsmodellen MUMS. I den andra delen av handlingsplanen har varje enhet satt upp långsiktiga mål för arbetet under perioden samt delmål, aktiviteter och indikatorer för varje produktionsgrupp. Målen tas med i verksamhetsplanen och följs upp av länsledningen hel- och halvårsvis. Handlingsplanen följs upp och revideras av enheterna varje år. Alla enheter har fått en grundläggande utbildning om de jämställdhetspolitiska målen och vårt uppdrag att jämställdhetsintegrera verksamheten, vissa politikområden har fått fullständig JämKas Bas utbildning. Länsstyrelsen har en särskild arbetsgrupp, Jämtegreringsgruppen, som består av representanter från länsstyrelsens samtliga verksamhetsområden. Gruppen får utbildning för att kunna vara ett stöd ut i organisationen samt lyfter diskussioner och svårigheter från det dagliga arbetet till gemensam beredning. Det har visat sig vara en bra form för länsstyrelsens interna utveckling och arbete med jämställdhetsintegreringen. Gruppen har ansvar för att arbetet med handlingsplanen följs upp.

Alla Länsstyrelsens enheter har fått grundläggande utbildning om de jämställdhetspolitiska målen. Under 2007 har fördjupad utbildning i form av Jäm Kas Bas utbildning fortsatt. Under året har Lantbruksenheten samt verksamhetsområdena Kulturmiljö och Naturvård fått utbildning. Även ledningsgruppen har genomgått utbildning. Vid två tillfällen har länsstyrelsens nyanställda fått en introduktion om Länsstyrelsens uppdrag inom jämställdhetsområdet.

Uppnådda resultat

Resultatet hittills är att medvetandenivån och kunskapen om jämställdhetsmålen och metoden att införliva ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet idag är hög, men måste givetvis hela tiden uppdateras.

Målet i handlingsplanen var att all personal ska ha kunskap om de jämställdhetspolitiska målen vid utgången av 2007, det målet är uppfyllt. Handlingsplanen skall nu utvärderas och uppdateras inför 2008 och kontinuerligt därefter.

Hinder och svårigheter i arbetet

En svårighet är resursbrist inom området. För att få genomslagskraft i perspektivträngseln behövs ibland extra insatser som kräver resurser i form av informationsmaterial, inhyrda föreläsare etc. Politikområdet jämställdhet är beroende av andras prioriteringar. En annan sak är att arbetet har påverkats av yttre förutsättningar för enheterna i form av besparingskrav och organisationsförändringar vilket har gjort att en del enheter har varit tvungna att prioriterat ned uppdraget. Idag går alltför mycket tid för länsstyrelsens särskilt sakkunnig i jämställdhetsfrågor till att leta finansieringsmöjligheter för att kunna möta behovet av stöd till aktörer i länet.

Personaluppgifter

Enligt kraven i FÅB 3 kap 3§ skall myndigheter redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att nå verksamhetens mål. I redovisningen skall det ingå en analys och en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till att nå verksamhetens mål. (F. 2005:797)

Kompetensförsörjning

För att Länsstyrelsen ska kunna genomföra sina uppdrag är det en förutsättning att det finns medarbetare med rätt kompetens och förmåga att utvecklas utifrån Länsstyrelsens uppdrag. Ökade produktivetskrav ställer krav på långsiktig kompetensförsörjning som säkerställer verksamhetsutvecklingen. Vi har generellt sätt många sökande på många tjänster, men vi kan se att det är allt svårare att rekrytera personal med gedigen yrkeserfarenhet. Regeringen har starkt betonat vikten av att alla myndigheter fortsätter sin utveckling inom e-förvaltning. Målet är att Sverige år 2010 ska ha återtagit en världsledande position inom området elektronisk förvaltning. Länsstyrelsen ska också ha professionellt ledarskap, en rättssäker, effektiv och medborgarorienterad organisation samt arbeta för en ökad samordning mellan länsstyrelserna.

För att uppnå detta arbetar Länsstyrelsen efter följande mål:

Personalstruktur. Ha personal med olika bakgrund och kompetens. Det innebär bland annat att ha en jämn fördelning mellan män och kvinnor, samt att öka mångfalden vad gäller ålder, kompetens, kulturell och etnisk bakgrund.

Ledarskap. Utveckla ledarskapet i organisationen.

Verksamhetsutveckling. Utveckla arbetsformer och arbetssätt utifrån 24-timmarsmyndighetens och e-Förvaltningens mål om effektivitet och medborgarorientering.

Attraktiv arbetsplats. Länsstyrelsen ska vara en attraktiv arbetsplats som tar tillvara olikheter och olika perspektiv.

Personalstrukturen

Vi har under flera år medvetet satsat på att säkerställa en naturlig generationsväxling och vi har därför många unga medarbetare. De traineer som tidigare anställts har nu kommit in i den ordinarie handläggningen. Vi kommer inte att ha några stora pensionsavgångar inom de närmaste åren.

Trots ett medvetet jämställdhetsarbete har vi inte lyckats leva upp till målet om en jämn könsfördelning på arbetsplatsen. Vi har betydligt fler kvinnor i organisationen och vi ser också att vi rekryterar fler kvinnor. Vi ser med oro på att vi går mot en allt mer kvinnodominerad arbetsplats även om det ser olika ut inom olika yrkesgrupper. I Ledningsgruppen exkluderat länsledningen har vi jämn fördelning mellan män och kvinnor. Vi har 23 gruppleddare och inom den gruppen har vi också en näst intill jämn fördelning mellan könen.

Strategisk kompetensförsörjning och strukturerad kompetensplanering

Vi nyanställer många medarbetare för längre eller kortare tid. En väl genomförd introduktion är en god investering för framtiden. Vi har dels en intern utbildning som sträcker sig över ett halvår och som ger en god överblick över Länsstyrelsens uppdrag. Målsättningen är att de nyanställda så snart som möjligt ska komma in i ett tvärsektorielt och sektorsövergripande tänkande och arbetssätt. De som har fått en tillsvidareanställning erbjuder vi dessutom en introduktion tillsammans med andra länsstyrelser runt Mälardalen. Det innebär att nya medarbetare kan få ett nätverk utanför den egna organisationen.

Våra medarbetare deltar aktivt i verksamhetsplaneringen. Det har vi också fått bekräftelse på i våra tidigare medarbetarenkäter. Produktionsgrupperna och gruppleddarna tar ett stort ansvar för detta. Vi har i många år arbetat med strukturerade medarbetarsamtal. Sedan flera år tillbaka genomför cheferna lönesättande samtal i samband med lönerrevision. Dessa delar sammantaget är viktiga

instrument för att kunna styra verksamheten och fånga upp kompetens- och utvecklingsbehov. Genom att metodiskt arbeta med detta har vi en grund för att planera inför för framtiden.

Vi är en myndighet på drygt 200 anställda, men vi kan ändå se att vi utifrån bemannings-synpunkt är sårbara. Länsstyrelsens arbetsuppgifter spänner över ett brett fält och våra medarbetare är i stor utsträckning specialister inom vitt skilda områden. Trots ett tvärsektorielt förhållningssätt, kan det vara svårt att gå in och täcka upp för varandra över sakområdesgränserna. Detta kan bli särskilt sårbart vid händelse av kris, då vissa kompetenser och kunskaper efterfrågas mer. Vi kan även konstatera att det kan bli svårt framöver för länsstyrelserna att rekrytera in vissa specialistkompetenser.

Många tjänster inom Länsstyrelsen finansieras genom projektmedel. Beslut om finansiering fattas i regel med kort varsel, vilket innebär att det är svårt att leva upp till bra personalpolitik och personalplanering. De nya reglerna i LAS innebär att vi snabbare kommer att tillsvidareanställa medarbetare, vilket också kan få till följd att det kan bli obalans mellan verksamhetens befintliga kompetens och behov av kompetens. Detta kommer förmodligen att leda till fler uppsägningar.

Ledarskapet i organisationen

Ledarskapet är en nyckelfråga för ett framgångsrikt förändringsarbete. Cheferna har också en nyckelroll för hur samverkan fungerar både internt och externt. Vi har genomfört både gemensamma utbildningar för Ledningsgruppen, men även individuella utbildningar.

Den arbetsform vi genomförde för tre år sedan med produktionsgrupper och gruppleddare har inneburit att vi uppnått snabbare och effektivare arbetsprocesser, tydligare styrning, bättre verksamhetsplanering och uppföljning. Gruppleddarna är ett viktigt stöd för cheferna för att vi ska nå verksamhetens mål, inte minst när ett förändrings- och utvecklingsarbete pågår.

Produktionsgrupperna gör det lättare att fånga upp medarbetares idéer till utveckling av verksamheten. Gruppleddarna har mandat att hitta lösningar nära produktionen. Denna arbetsform har också inneburit kompetensutveckling för gruppleddarna, vilket är en betydelsefull faktor. Gruppleddarna ges möjlighet att samla på sig kunskap och erfarenhet för att sedan kunna ta på sig ett vidare chefskap, antingen i den egna organisationen eller i andra myndigheter. Gruppleddare har successivt utvecklats genom att gruppleddarna har fått ett större ansvar. Vi kommer att satsa vidare på utveckling för denna grupp.

Verksamhetsutveckling

Vårt mål om en rättssäker, effektiv och medborgarinriktad verksamhet kräver ett långsiktigt, metodiskt och målmedvetet utvecklingsarbete. För att vi ska kunna nyttja informationsteknikens fulla potential krävs förändringar i arbetsflöden, organisation, styrning, arbetssätt och kompetens.

Länsstyrelsen i Örebro län har under 2007 påbörjat ett arbete med att införliva ett processororienterat arbetssätt och har därför beslutat att i projektform genomföra så kallade processanalyser av verksamheten. Målet är att uppnå ökad kvalitet i form av ökad rättsäkerhet, effektivitet och ökad servicenivå för intressenterna. Under 2007 har en medarbetare fungerat som internkonsult i detta arbete. Tillsammans med olika produktionsgrupper har han kartlagt olika interna processer för att därefter kunna formulera nya processbilder av arbetsflödet. Detta arbete kommer att fortsätta under 2008.

För att effektivisera det dagliga arbetet har vi under året sett över olika databaser. Vårt mål är att förenkla hanteringen för medarbetarna när de behöver få tillgång till och kunna plocka ut statistik och material. Vi har särskilt satsat på att göra kunskapsunderlagen mer tillgängliga för medarbetarna. Detta har varit möjligt mycket tack vare utvecklingen av GIS. Vi samordnar nu våra kunskapsunderlag med övriga län i Östra MellanSverige.

Länsstyrelsen i Örebro län arbetar ständigt med att utveckla verksamheten utifrån ett kundperspektiv. Målet är att alla skall känna sig nöjda i kontakten med länsstyrelsen oavsett ärende och utgång. Vår största informationskanal till allmänhet och beslutsfattare är media och därför får många människor sin kunskap om vad vi gör och vilka beslut vi fattar via media. Det är viktigt för oss att våra frågor får en rättvisande bild i medierna, men detta är även viktigt utifrån att medborgare och företag ska få sitt demokratiska informationsbehov tillgodosett. Vi arbetar kontinuerligt med att utbilda våra medarbetare i mediehantering, så att alla kan känna sig trygga i att leva upp till vårt mål som en öppen myndighet med ett öppet och välkomnade förhållningssätt till både media och medborgare.

Länsstyrelserna har gemensamt fått ett regeringsuppdrag om att utveckla länsstyrelserna till 24-timmarsmyndigheter. Vi har under flera års tid uttryckt i våra verksamhetsdirektiv att 24-timmarsarbetet är en mycket viktig och prioriterad fråga för Länsstyrelsen i Örebro. Vi deltar i många av de nationella delprojekten och är mycket aktivt involverade i regeringsuppdraget. Målsättningen med projekten är dels att svara upp mot de krav på ökad tillgänglighet och service som medborgarna ställer, dels att utföra länsstyrelsernas arbete enklare och mer effektivt.

Internt har vi en särskild arbetsgrupp, Genomförandegruppen, som ansvarar för att införa och lansera de nya e-tjänsterna. En plan har tagits fram som beskriver hur vi ska gå tillväga för att lyckas med att införa, lansera och utbilda personalen så de känner sig trygga med de nya krav och arbetssätt som kommer. Vi informerar personalen kontinuerligt om vad som händer inom det nationella 24-timmarsuppdraget via vårt intranät och på olika enhetsmöten. Vi har även tagit fram informationsmaterial till berörda externa mottagare och samarbetspartners. Delar av ledningsgruppen har deltagit vid en regional konferens och diskuterat 24-timmarsfrågor och vad det innebär för länsstyrelsens verksamhet och framtid.

Attraktiv arbetsplats

Det är många olika faktorer som ligger till grund för att leva upp till en attraktiv arbetsplats. Attraktiva anställnings- och arbetsvillkor är viktiga både för att kunna rekrytera, men även för att behålla kompetent personal. Inom flera av våra områden ser vi en ökad konkurrens om arbetskraft och här har lönen stor betydelse. Länsstyrelsen har svårt att hävda sig med marknadsmässiga löner, vilket skapar stora bekymmer ur kompetensförsörjningssynpunkt. Länsstyrelsens möjlighet till flexibel arbetstid upplevs positivt för medarbetarna och även ur ett ledningsperspektiv.

Arbetsmiljön är en annan viktig faktor för att vara en attraktiv arbetsplats. För att nå framgång i arbetsmiljöarbete är tre perspektiv särskilt viktiga, nämligen det hälsofrämjande, det förebyggande och det rehabiliterande perspektivet. Detta har vi i åtanke i vårt arbetsmiljöarbete. Vi fortsätter att subventionera friskvårdsaktiviteter och tillhandahåller idrottslokal i anslutning till arbetsplatsen för att stimulera till friskvård. All personal har under en tvåårsperiod erbjudits en hälsoprofil. Vi har flera gånger under året haft en ergonom på arbetsplatsen för att personal ska kunna få genomgång av sin arbetsplats. Vi har ett väl utvecklat samarbete med Företagshälsovården både vad gäller rehabiliterande insatser och insatser av utvecklande karaktär.

Möjligheter till utveckling är ytterligare en faktor. Genom vår organisation med gruppleddare ges flera möjlighet att pröva på ledande roller. I Länsstyrelsens uppdrag ligger att arbeta tvärssektoriellt och ta tillvara perspektiv inom flera olika områden. Det är en nödvändighet för att kunna fatta rätt beslut i många ärenden. Men det ligger också en stor utvecklingsmöjlighet för olika yrkesgrupper att lära av varandra och få nya perspektiv och att få diskutera med andra professioner. Här finns förmodligen mer utvecklingsmöjligheter både vad gäller själva arbetets resultat men också individens utveckling.

Med hjälp av vårt aktiva arbete med e-Förvaltning vill vi skapa en attraktiv arbetsplats. Målsättningen är att medarbetare och medborgarna ska se länsstyrelsen som en intressant myndighet som jobbar med framtidsfrågor på ett modernt och lockande sätt.

Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron 2007 är 3,3 % . Det är en ökning från föregående år. En del i ökningen ligger i den sjukfrånvaro som är över 60 dagar. Kvinnor svarar för en betydligt högre andel av sjukfrånvaron än män både vad gäller kortare frånvaro och frånvaro över 60 dagar.

Sjukfrånvaron varierar över åren och varje enskild sjukfrånvaro får stort genomslag i statistiken. Sett över flera års tid så kan vi se en minskning av sjukfrånvaron från 4,4 % 2002 till 3,3% till 2007. Lägst sjukfrånvaro var 2006 på 2,7%.

Orsakerna till sjukfrånvaron är komplex. Vi har som arbetsgivare ett stort ansvar dels för att se arbetsmiljön som en integrerad del av verksamheten och dels för att på olika sätt minska sjukfrånvaron. Men möjligheten att påverka sjukfrånvaron är också beroende av flera faktorer som ligger utanför arbetsgivarens påverkansmöjligheter.

Under senaste 2 årsperioden har samtliga medarbetare erbjudits genomföra en friskprofil hos företagshälsovården. I den ingår samtal om livsstil och arbetsmiljö, men även viss provtagning.

Vi har sedan flera år ett väl utvecklat samarbete med företagshälsovården. Vi använder oss av deras tjänster i ett tidigt skede när det gäller stödsamtal, sjukgymnastik och liknande.

		2007		2006	
Kön	Ålder	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
	-29	1,4	0,0	0,2	0,0
	30-49	2,6	33,1	1,6	23,1
Män	50 -	1,3	0,0	1,9	0,0
	Alla	1,8	33,1	1,7	23,1
	-29	0,4	0,0	0,9	0,0
	30-49	2,6	12,3	2,2	4,6
Kvinnor	50 -	7,9	53,2	6,4	47,9
	Alla	4,4	65,5	3,5	52,6
	-29	1,8	0,0	0,8	0,0
	30-49	2,6	16,7	2,0	9,4
Samtliga	50 -	4,7	41,8	4,1	35,6
	Alla	3,3	58,5	2,7	45,0

Uppdrag

Integrationsuppdraget

A1. Vid 2007 års början hade 7 av länets 12 kommuner överenskommelser med Integrationsverket om mottagande av skyddsbehövande. Vid årets slut hade 8 kommuner överenskommelse med Migrationsverket.

A2:1. 7 kommuner har treåriga överenskommelser med Migrationsverket.

A2:2. De kommuner i länet som under 2007 inte har haft överenskommelser är Laxå, Askersund, Lekeberg och Ljusnarsberg.

A3. Två kommuner har ökat sitt mottagande och fem av dem som har överenskommelser har minskat. En kommun ligger på ungefär samma nivå.

A4. Anledningen till minskat mottagande varierar från kommun till kommun. I de kommuner i länet som tar emot flest skyddsbehövande beror minskningen på att anhöriginvandringen och egenbosättningen minskat vilket också gäller kommuner med längre avstånd till arbetsmöjligheter. Flera kommuner visar på svårigheter i mottagandet av anvisade som under året ofta varit ensamstående män med behov av små lägenheter då det är brist på sådana i många fall. Ett tillhörande problem är att de anlända männen i många fall har anhöriga i sitt hemland som kan bli anhöriginvandrade och familjen får helt andra bostadsbehov.

A5. Länsstyrelsen har sedan övertagandet av ansvaret för förhandlingar med kommunerna anordnat konferenser, besökt kommunerna, utarbetat förslag till överenskommelser och deltagit i kommunnätverk för att ge information och inhämta information om situationen i kommunerna.

B. Länsstyrelsen har medverkat till att sprida goda exempel och att klarlägga svårigheter i mottagandet genom att medverka i träffar med kommunernas flyktingmottagare, i kommuners utvecklingsarbete och arbete med lokala överenskommelser. Vidare har länsstyrelsen haft möten med länsarbetsnämnden och lokala arbetsförmedlingar för att få information om arbetsmarknaden och diskutera hur arbetsförmedlingarna arbetar med nyanlända.

C. Länsstyrelsen har initierat ett integrationsråd med deltagare från bl a kommuner, arbetsförmedling, Försäkringskassan, landstinget, Migrationsverket och regionförbundet. Syftet är att diskutera hur man inom länet kan samverka för att förbättra mottagandet av nyanlända och fortsätta det arbete som tidigare ledde fram till en regional överenskommelse om arbete med integration.

D. Arbetet inom länsstyrelserna med det nya uppdraget från den 1 juli 2007 har präglats av rekrytering av nya handläggare, uppbyggnad av den egna organisationen och förhandlingar med kommunerna om nya eller förlängda överenskommelser. De nya reglerna för ersättningar har ställt krav på treårsöverenskommelser varför denna fråga har prioriterats. I denna övergång har många frågeställningar varit aktuella som berör främst Migrationsverket och länsstyrelserna. Länsstyrelserna har därför tillsammans med Migrationsverket och Arbetsmarknadsverket bildat en "samverkansdelegation" på riksnivå för samordning och strukturering av arbetsuppgifter som rör flyktingmottagning och introduktionsplatser. Länsstyrelserna representeras av Skåne, Stockholms, Västra Götalands, Jönköpings, Västerbottens och Jämtlands län i samverkansdelegationen. Länsråd vid Länsstyrelsen i Jämtlands län är samordnare för länsstyrelserna i integrationsfrågor. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har adjungerats till samverkansdelegationen med en representant. Länsstyrelserna har delat in sig internt i fyra områden som överensstämmer med arbetsmarknadsområdena för den nya Arbetsförmedlingen.

Samverkansdelegationen har träffats fyra gånger under hösten 2007. Strukturer för samverkan, informationsutbyte, rutiner, statistik och återrapportering har upparbetats. Formerna för samverkan är under utveckling. Länsstyrelsen anser att delegationen har varit till stor nytta för att få fram gemensamma rutiner och riktlinjer. Det är för tidigt att identifiera eventuella förändringsbehov i detta avseende. Det finns ett ökat behov av att samordna Migrationsverkets anskaffning av platser för anläggningsboende och platser för ensamkommande barn med Länsstyrelsens arbete för att ta emot flyktingar och andra skyddsbehövade.

Ett tydligt mål för integrationspolitiken är att korta vägen in i den svenska arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsverket har fått ett tydligare uppdrag i denna fråga vilket kräver en ökad samverkan med Migrationsverket och länsstyrelserna. Denna samverkan är ännu i sin linda. Omorganisationen inom AMS/AF har gjort det svårt att inleda en mer strukturerad samverkan på regional och lokal nivå. Detta samarbete måste snabbt utvecklas när Arbetsförmedlingens nya organisation är på plats.

Länsstyrelsen i Örebro län har samrått med länsstyrelsen i Jämtlands län om modell för rapportering av uppdraget.

18. Planeringsunderlag för anläggning och restaurering av våtmarker i odlingslandskapet

Arbetet har rapporterats till Naturvårdsverket.

I Naturvårdsverkets ”riktlinjer för länsstyrelsernas arbete med att återskapa våtmarker i odlingslandskapet” påpekas betydelse av ett GIS-baserat planeringsunderlag, där både nuvarande och historisk landskapsbild kan studeras, och en del av arbetet har därför varit att ta fram GIS-underlag. Dessa underlag har tagits fram både internt på Länsstyrelsen och av konsultföretag. Exempel på underlag som har tagits fram är:

Digitalisering och rektifiering av kartor som jämför var våtmarker har legat historiskt med var det finns våtmarker idag. Denna jämförelse har kunnat göras genom att häradsekonomiska konceptkartans blöta marker, diken, mossar och sidvallsängar har digitaliserats för en del av Örebro län som består av hög andel jordbruksmark.

Ett konsultföretag har fått i uppdrag att rektifiera länets markavvattningskartor och detta arbete slutfördes 2007-11-30. Syftet med detta uppdrag var att bli kunna se var våtmarker har dikats ut och vilka fastighetsägare som berörs av dikningsföretagen.

Det har gjorts en digitalisering av nyanlagda våtmarker enligt LBU 2002-2006, för att få en översiktlig bild av var tidigare anlagda våtmarker har lokaliserats.

Sammanställning och genomgång av det ovan nämnda samt befintligt GIS-material har gjorts av personal som är anställd inom projektet med stöd från styrgruppen. Delvis med hjälp av resurser från detta projekt har även en geodatabas skapats. Syftet med geodatabasen är att samla relevant GIS-information om avrinningsområden och vattenmiljöer på samma ställe och göra den lättillgänglig och enkel att använda.

Med hjälp av GIS har ett övergripande prioriterat område som är lämpligt för återskapande av våtmarker valts ut. Utgångspunkten vid urvalet har varit den jordbruksintensiva Närkeslätten tillsammans med den övriga slättbygden i närheten av Hjälmarens. I detta område är det prioriterat att anlägga våtmarker som främjar näringsretentionen på ett högt näringsläckage från jordbruksmark samt närhet till Hjälmarens som är en skyddsvärd recipient. I det prioriterade området har landskapet under 1900-talet också påverkats av stora torrlägningsprojekt. Detta innebär att många blöta marker har försvunnit och därmed även den biologiska mångfalden som är knuten till dessa våtmarker. I planeringsunderlaget presenteras lämpliga områden övergripande samt ett antal förutsättningar som bör finnas lokalt där en våtmark ska återskapas.

Erfarenheter av uppsökande verksamhet

Under 2007 har det inte skett så mycket uppsökande verksamhet. En av anledningarna till detta är att Länsstyrelsen först vill ha ett relativt färdigt planeringsunderlag för att kunna informera om detta bland intressenter inom det prioriterade området. Under våren 2008 vill Länsstyrelsen skicka ut planeringsunderlaget på externremiss och efter det inarbeta synpunkter från berörda kommuner och organisationer m fl. Samtidigt vill Länsstyrelsen arbeta aktivt med uppsökande verksamhet och informationsinsatser riktade mot markägare och andra intresserade inom det prioriterade området. Nedan följer en redovisning av hur tidigare LBU-medel (2000-2006) har använts när det gäller information till lantbrukare, detta arbete kan med ytterligare medel under 2008 utökas och bli bättre.

Länsstyrelsens möjligheter och medel till att bedriva uppsökande verksamhet när det gäller återskapande av våtmarker har varit begränsade. För att nå ut till lantbrukare och andra markägare har vi på olika sätt informerat om nyttan med våtmarker och möjligheten att ansöka om stöd för att anlägga våtmarker. Informationsinsatserna har i huvudsak finansierats med medel från Landsbygdsprogrammet och har bestått av följande delar:

- Återkommande skriftlig information i flera av våra informationsblad (t.ex. Gröna bladeT och Miljöråd för lantbrukare) som ges ut till länets lantbrukare. Dessutom finns information om våtmarker på Länsstyrelsens hemsida.
- Våtmarker har diskuterats på Länsstyrelsens informationsmöten om EU:s jordbrukarstöd samt ibland även på andra organisationers möten eller kurser.
- Kurser/fältvandringar om våtmarker, ca en kurs per år. Kurserna har varit öppna för alla lantbrukare i länet.
- Kostnadsfri rådgivning till lantbrukare om våtmarker, inklusive besök på gården och skriftlig dokumentation.

Utöver detta kan den som vill anlägga en våtmark göra en enkel intresseanmälan till Länsstyrelsen som då yttrar sig om anläggningen verkar bra eller dålig samt om möjligheten att stöd kan beviljas.

Det som slutligen avgör hur många och hur stor areal våtmarker som anläggs är markägarnas intresse för våtmarker. Mellan 2000 och 2006 anlades tack vare stora och små markägares insatser 42 våtmarker på sammanlagt 265 hektar i Örebro län. För detta utbetalades drygt 6,6 miljoner kr i projektstöd för anläggning av våtmarker och småvatten.

Nedan presenteras även några andra projekt inom Örebro län som rör behovet av att anlägga och restaurera fler våtmarker.

Inom arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter har Länsstyrelsen i Örebro län tagit fram en informationsfolder om större vattensalamander och dess livsmiljö. Denna folder har sedan distribuerats till markägare för att öka intresset för anläggning av småvatten för att gynna arten.

Det pågår ett projekt i Örebro kommun och Lekebergs kommun för att skapa ett vattenskyddsområde för Svartån. Projektets mål är att skydda råvattnet mot föroreningar från t.ex. oljeprodukter och bekämpningsmedel, för att kunna leverera bra dricksvatten. I början av 2008 ska det vara ett samråd för personer som berörs av vattenskyddsområdet. Sedan ska en projektgrupp sammanställa synpunkter som uppkommer samt ta fram ett slutligt förslag. Det är sedan Länsstyrelsen som beslutar om utformningen av vattenskyddsområdet och vilka regler som ska gälla, detta beräknas ske i slutet av 2008.

Det finns ett projekt som syftar till att långsiktigt säkra värden i Tysslingen. I projektet ingår provtagningar i Frösvidalsån och Blackstaån. Det som mäts är bl a vattenföringen, närsalter och suspenderat material. Mätningarna görs för att sedan kunna göra en transportberäkning och se om markägarnas ”uppfattning” av att Tysslingen grundas upp stämmer och i så fall uppskatta varifrån

materialet kommer. Inom samma projekt görs även en aktörsanalys där berörda aktörer och markägare i Frösvidalsåns och Blackstaåns avrinningsområden intervjuas. Intervjuerna ger en uppfattning om vilka möjligheter och hinder som finns för en projektering av ett eventuell åtgärdsprogram som innebär att aktivt skapa småvatten, retentionsområden, kantzoner och funktionella miljöer som kan hysa arter som försvunnit från området. På detta sätt kan markägarna även involveras, utbildas och informeras.

De kommande åren planerar vi fortsatta satsningar och åtgärder inom samarbetet Naturbeten i Närke. Samarbetande parter är Länsstyrelsen, Världsnaturfonden, WWF, Örebro kommun och djurhållare i länet. Syftet är att långsiktigt ha kvar betesdriften i länets mest värdefulla betesmarker och naturreservat. Samarbetet bedrivs i dagsläget inom följande områden; Oset, Rynningeviken, Boglundsängen, Kvismaren, Tysslingen och Järleåns naturreservat. Samarbetet Naturbeten i Närke beräknas pågå ytterligare några år och skulle kunna vara en modell för utökad hävd av andra värdefulla våtmarker i länet.

27. Tillämpningen av landsbygdsprogrammet 2007—2013 skall, till dess att slutliga beslut om programmet fattas av EU-kommissionen och av regeringen, grunda sig på det av regeringen beslutade programförslag som förelagts EU-kommissionen inom ramen för rådets förordning (EG) nr 1698/2005 och andra aktuella EU-regelverk. Länsstyrelserna skall tillsammans med andra berörda myndigheter följa upp genomförandet av åtgärder, resultat och effekter enligt det system för uppföljning och utvärdering som föreslagits för programmet och rapporteras i enlighet med riktlinjer från Jordbruksverket. Länsstyrelserna skall även vid förfrågan bistå Jordbruksverket, i verkets roll som ansvarig för att fullgöra de uppgifter som åligger förvaltningsmyndigheten, med nödvändiga uppgifter om programmets genomförande. Vid behov skall länsstyrelserna samråda med andra stödmyndigheter.

Under det första året med nya Landsbygdsprogrammet så påbörjades olika åtgärder i programmet. Då beslutet om programmet kom först vid halvårsskiftet så har mycket av arbetet blivit försenat. Mycket resurser har lags på att anpassa administrationen till det nya regelverket. Länsstyrelsen har i samråd med partnerskapet i länet gjort lokala prioriteringar i de olika stödformerna. Prioriteringarna finns att läsa på Länsstyrelsens hemsida, www.t.lst.se, välj Lantbruk och vidare Landsbygdsprogram.

Riktlinjerna för utvärdering är ännu inte fastställda av Jordbruksverket, och därför har länsstyrelsen inte påbörjat detta arbete.

31. Länsstyrelserna skall kommentera andelen beviljade medel under anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder som avser medfinansiering av de regionala tillväxtprogrammen och EU:s strukturfondsprogram. I förekommande fall skall annan användning av anslaget 33:1 kommenteras och motiveras.

Länsstyrelsen i Örebro län disponerar i stort sett hela anslaget utrymmet på anslaget 33:1 till medfinansiering av regionala tillväxtprogram och EU:s strukturfonder. En liten andel av beslutsutrymmet budgeteras dock varje år för insatser som kan dyka upp under året. Metoden har använts under hela 2000-talet, då prioriteringen av tillväxtprogram och strukturfonder i princip är de enda övergripande prioriteringar som nämns i till exempel regleringsbrev. Dock har beslutsutrymmet varit starkt begränsat under 2007 på grund av att en stor del av årets anslag var in-tecknat redan vid årets ingång.

32. Redovisning av grunderna för gjorda prioriteringar inom anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder

Samtliga beslut om projektmedel och företagsstöd ska kunna motiveras utifrån RTP. Inom den regionala projektverksamheten är åtgärderna Företagsklimat och Entreprenörskap i det Regionala tillväxtprogrammet högprioriterade. En mindre summa hålls öppen för projekt som inte kan inrymmas i RTP men som ändå bedöms vara till stor regional nytta.

Länsstyrelsen kräver att projekt som beviljas regionala projektmedel ska arbeta aktivt med minst ett av de horisontella målen.

Vid ansökan om företagsstöd får företaget redogöra för sitt arbete med jämställdhet, miljö och integration. Företag med minst tio anställda måste lämna in en jämställdhetsplan i enlighet med de krav som jämställdhetslagen föreskriver för att få stödet utbetalat och i ärenden där företaget är anmälnings- eller tillståndspliktigt hämtas ett utlåtande från Länsstyrelsens miljöenhet eller kommunens miljöförvaltning. Beträffande integration sker samverkan med IFS och ALMI kring både etablerade och nystartade företag som drivs av människor med utländsk bakgrund. Länsstyrelsen har inte kommit lika lång med målet integration jämfört med de övriga horisontella målen vid hantering av företagsstöd.

Någon särskild prioritering görs inte utifrån de horisontella målen. Målen om ekonomisk tillväxt och sysselsättning är primära och överordnade de horisontella målen.

Beslutsutrymmet har under året varit starkt begränsat. Därför endast ett fåtal nya företagsstöd och projekt beviljats under året.

42. Länsstyrelser i län med regionala självstyrelseorgan eller samverkansorgan skall vid förfrågan från länens programansvariga (för RTP) redovisa beslutade och utbetalade belopp samt vilket eller vilka av myndighetens anslag som utnyttjats inom ramen för RTP avseende 2006. Medel från andra myndigheters anslag som fördelats till länsstyrelser och som använts i RTP för medfinansiering skall redovisas för respektive anslag. Länsstyrelserna skall bistå Nutek med underlag vid uppföljningen av regionala tillväxtprogram avseende 2006 enligt närmare anvisningar från myndigheten.

Redovisningar har lämnats till Regionförbundet Örebro vid förfrågan.

47. Länsstyrelserna i län med regionala självstyrelseorgan eller samverkansorgan skall lämna en redovisning för projekt som fått bidrag inom anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder. Under året har 11 projekt beviljats bidrag inom anslaget 33:1, det beviljade beloppet är totalt ca 2 miljoner kr. 2 av projekten ligger i kategorin samordning av de statliga insatserna, det beviljade beloppet är totalt 670 000 kr. 1 projekt finns i kategorin jämställdhetsinsatser, det beviljade beloppet är 400 000 kr, däremot kategoriseras inget av de beviljade projekten som insatser för samordnade servicelösningar i glesbygd.

Under året har 11 projekt beviljats bidrag inom anslaget 33:1, det beviljade beloppet är totalt ca 2 miljoner kr. 2 av projekten ligger i kategorin samordning av de statliga insatserna, det beviljade beloppet är totalt 670 000 kr. 1 projekt finns i kategorin jämställdhetsinsatser, det beviljade beloppet är 400 000 kr, däremot kategoriseras inget av de beviljade projekten som insatser för samordnade servicelösningar i glesbygd.

56. Länsstyrelserna skall informera kommunerna om sina erfarenheter av arbetet med IT-infrastrukturstöden. Uppdraget gäller inte länsstyrelserna i Kalmar, Gotlands, Skåne och Västra Götalands län.

Länsstyrelsen har regelbundet, ca 1 gång per månad, möten med representanter från kommunerna i länet och där erfarenheter och utfall av det statliga bredbandsstödet redovisas.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

(tkr)		2007	2006	2005	2004	2003
Låneram	beviljad	5 000	4 500	4 500	4 500	3 500
	utnyttjad	4 491	4 507	3 091	3 823	3 480
Kontokredit hos RGK	beviljad	8 659	8 400	5 350	5 300	5 200
	max. utnyttjad	0	0	0	0	2 705
Räntekonto	räntekostnader	0	0	0	0	0
	Ränteintäkter	2 434	1 180	391	199	382
Totala avgiftsintäkter (ktogrupp 31-34, 7)	mynd. disponerar	7 785	5 023	4 503	3 451	4 045
	mynd. ej disponerar	120 847	123 856	169 378	198 132	222 314
Jämförelse med beräknade avgiftsintäkter (ktogrupp 31-34, 7) enl regleringsbrev	mynd. disponerar	4 950	1 762	2 267	2 243	
	mynd. ej disponerar	108 485	155 335	170 315		
Anslagskredit	Beviljad	14 183	11 942	0	19 725	18 450
	utnyttjad	0	0	0	1 484	0
13,22:06,004 Europeiska socialfonden mm 2000-2006	Anslagssparande	9 037	12 538	9 746	7 435	52
	Intecknat	7 681	12 538	9 746	7 435	52
18,32:01,014 Länsstyrelsen m m förvaltningskostnader	Anslagssparande	2 692	458	452	13	1 993
19,33:01,014 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	Anslagssparande	1 180	121	1 156	1 525	6 657
	Intecknat	1 130	121	1 156	1 281	1 281
19,33:05,005 Europeiska regionala utvecklingsfonden 2000- 2006	Anslagssparande	13 386	406	14 281	0	53 341
	Intecknat	13 386	406	14 281	0	53 341
19,37:07,010,002 IT Infrastruktur: Regionala transportnät mm	Anslagssparande	251	330	732	595	11 935
	Intecknat	0	0	265	265	7 678
13,10:01,019 ¹⁾ Integrationsverket – del till LORE	Anslagssparande	46	0	0	0	0
	Intecknat	0	0	0	0	0
19A011014,2000 ²⁾ Regionalpolitiska insatser	Anslagssparande	0	0	0	0	0
	Intecknat	0	0	0	0	0
	Utgående reservationer	0	0	0	0	6 499
19A012014, 2000 ²⁾ Medel för småföretagsstöd m m	Anslagssparande	0	0	0	0	0
	Intecknat	0	0	0	0	0
	Utgående reservationer	0	0	0	0	1 076

(tkr)		2007	2006	2005	2004	2003
24A008019, 2000 ²⁾ Fortsatt program för företagsutveckling, förnyelse och tillväxt	Anslagssparande	0	0	0	0	0
	Intecknat	0	0	0	0	0
	Utgående reservationer	0	0	0	0	387
Summa utg. reservationer (anslag)		0	0	0	0	7 962
Summa anslagssparande		26 592	13 853	26 367	9 568	73 978
- därav intecknat av åtaganden med stöd av reservationer och anslagssparande		22 197	13 065	25 448	8 981	66 609
Bemyndiganden	tilldelat	98 500	266 000	565 000	565 000	579 080
	summa åtaganden	37 520	217 396	215 611	314 138	369 964
Årsarbetskrafter (åa)		179	188	176	178	174
Medelantalet anställda		209	215	208	202	193
Driftkostnad per åa		737	690	679	657	662
Årets kapitalförändring		91 312	-97 687	9 052	-14 508	-13 061
Balanserad kapitalförändring		-113 160	-15 473	-24 525	-10 143	2 791

1) Nytt anslag 2007

2) Anslagen indragna

Finansiell redovisning

Resultaträkning

(tkr)	Not	2007-01-01 --2007-12-31	2006-01-01 --2006-12-31
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	90 095	95 961
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	7 785	5 023
Intäkter av bidrag	3	33 921	33 242
Finansiella intäkter	4	2 494	1 222
Summa		134 295	135 448
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-93 943	-93 082
Kostnader för lokaler		-11 025	-10 917
Övriga driftkostnader		-27 091	-25 641
Finansiella kostnader	6	-210	-116
Avskrivningar och nedskrivningar		-2 367	-2 584
Förlikningslikvid	7	0	-4 700
Summa		-134 636	-137 040
Verksamhetsutfall		-341	-1 592
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m. m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten	8	120 847	123 856
Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet		-24 917	-220 631
Saldo		95 930	-96 775
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	9	150 363	154 153
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	10	51 261	36 814
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	11	11 604	20 935
Finansiella intäkter		5	4
Finansiella kostnader		0	0
Upplösning av fonder m. m. för transfereringsändamål	12	-42	108
Lämnade bidrag	13	-217 468	-211 334
Saldo		-4 277	680
Årets kapitalförändring	14	91 312	-97 687

Balansräkning

(tkr)			
Tillgångar per	Not	2007-12-31	2006-12-31
Immateriella anläggningstillgångar	15		
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillg.		71	213
Summa immateriella anläggningstillgångar		71	213
Materiella anläggningstillgångar	16		
Förbättringsutgifter på annans fastighet		996	1 288
Maskiner, inventarier, installationer m. m.		2 950	3 113
Summa materiella anläggningstillgångar		3 946	4 401
Utlåning	17	150	150
Fordringar			
Kundfordringar		311	473
Fordringar hos andra myndigheter	18	8 727	5 495
Övriga fordringar		8 957	8 857
Summa fordringar		17 995	14 825
Periodavgränsningsposter	19		
Förutbetalda kostnader		2 833	2 922
Upplupna bidragsintäkter		4 502	3 070
Övriga upplupna intäkter		165	93
Summa periodavgränsningsposter		7 500	6 085
Avräkning med statsverket	20	-6 756	3 143
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	21	69 108	49 182
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret		2 321	1 329
Summa kassa och bank		71 429	50 511
Summa tillgångar		94 335	79 328

Kapital och skulder per	Not	2007-12-31	2006-12-31
Myndighetskapital			
Statskapital	22	150	150
Balanserad kapitalförändring	23	-113 160	-15 473
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		91 312	-97 687
Summa myndighetskapital		-21 698	-113 010
Fonder	24	468	426
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	25	77	108
Skulder m. m.			
Lån i Riksgäldskontoret	26	3 502	4 185
Skulder till andra myndigheter	27	7 141	4 769
Leverantörsskulder		9 667	5 034
Övriga skulder	28	3 772	2 854
Depositioner		2 337	1 338
Summa skulder m. m.		26 419	18 180
Periodavgränsningsposter	29		
Upplupna kostnader		7 877	7 736
Oförbrukade bidrag		68 130	56 770
Övriga förutbetalda intäkter		13 062	109 118
Summa periodavgränsningsposter		89 069	173 624
Summa kapital och skulder		94 335	79 328
Omvänd Ansvarförbindelse			
Utestående avskrivningslån		-20 455	-22 738

Anslagsredovisning

(tkr)

Anslag	Not	Ing. överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerade anslagsbelopp	Utnyttjad del av medgivet överskridande	Indragning,	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utg. överföringsbelopp
13,22:06,004	30	12 538	9 677				22 215	13 178	9 037
Europeiska socialfonden mm 2000-2006									
01,32:01,014	31	458	89 298	1 154			90 910	88 218	2 692
Lst ram									
19,33:01,014	32	121	37 530				37 651	36 471	1 180
Allm reg pol åtg									
19,33:05,005	33	406	115 000				115 406	102 020	13 386
Europeiska regionala utvecklingsfonden 2000-2006									
22,37:07,010,001	34	0	0	88			88	88	0
IT-infrastruktur: Regionala transportnät mm Adm kostn									
22,37:07,010,002	35	330	0				330	79	251
IT-infrastruktur: Regionala transportnät									
13,10:01,019	36								
Integrationsverket – del till LORE		0	0	450			450	404	46
Summa:		13 853	251 505	1 692			267 050	240 458	26 592

Finansiella villkor

Anslaget 13,22:06,004 Europeiska socialfonden m.m. 2000-2006

Från Europeiska socialfonden inbetalda medel har redovisats mot inkomsttitel 6412, undertitel 05. Länsstyrelsen har haft tillgång till en anslagskredit på 290 tkr under 2007.

Anslaget 01,32:01,014 Länsstyrelsernas m.m. förvaltningskostnader

Länsstyrelsen har under året haft tillgång till en anslagskredit på 4 390 tkr. Länsstyrelsen har under året haft tillgång till en kredit på räntekonto hos Riksgäldskontoret på 8 659 tkr. Länsstyrelsen har beviljats en låneram på 5 000 tkr. Låneramen har utnyttjats med 4 491 tkr.

Anslaget 19,33:01,014 Allmänna regionalpolitiska åtgärder

Av anslaget får högst 1 200 tkr användas för uppföljning och utvärdering. Länsstyrelsen har ianspråktagit 705 tkr för detta ändamål. Länsstyrelsen har under året haft tillgång till en anslagskredit på 3 753 tkr.

Anslaget 19,33:05,005 Europeiska regionala utvecklingsfonden 2000-2006

Från EG inbetalda medel har redovisats mot inkomsttitel 6312, undertitel 05. Länsstyrelsen har under året haft tillgång till en anslagskredit på 5 750 tkr.

Anslaget 22,37:07,010,001 IT-infrastruktur: Regionala transportnät administrativa kostnader

Länsstyrelsen har under året inte haft tillgång till någon kredit på anslaget.

Anslaget 22,37:07,010,002 IT-infrastruktur: Regionala transportnät

Länsstyrelsen har under året inte haft tillgång till någon kredit på anslaget.

Anslaget 13,10:01,019 Integrationsverket – del till LORE

Länsstyrelsen har under året inte haft tillgång till någon kredit på anslaget.

Redovisning mot inkomsttitel

(tkr)

Titel	Not	Benämning	Beräknat	Inkomster
2511		Expeditions- och ansökningsavgifter	600	726
2528		Avgifter vid bergsstaten	0	6
253701		Miljöskyddsavgift	3 850	3 929
2539		Täktavgift	500	535
255202		Avgift för registerhållning Stiftelser	100	87
255203		Avgifter enligt avfallsförordningen	200	225
271401		Sanktionsavgifter enligt arbetsmiljölagen	20	10
271404		Överlastavgifter	30	51
28119		Övriga inkomster av statens verksamhet	150	49
631205	37	Bidrag från EG:s Regionalfond 2000-2006 Mål 2 Västra och Urban	100 000	6 577
641205	37	Bidrag från EG:s Socialfond 2000-2006 Mål 2 Region Västra	3 000	12 692
9455		Lotteriavgifter	35	31
Summa			108 485	24 917

Bemyndiganden

(tkr)

Anslagsbenämning	Not	Tilldelad bemyndig- anderam	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden per 071231	Utestående åtagandens fördelning (infrianden) per år		
					2008	2009	2010
13,22:06,004 Europeiska socialfonden m.m. 2000-2006	38	10 000	10 094	-1 356	0	0	0
19,33:01,014 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	39	55 000	48 460	5 387	5 362	25	0
19,33:05,005 Europeiska regionala utvecklingsfonden 2000- 2006	40	33 500	158 842	33 489	33 489	0	0

Redovisningsprinciper

Om inget annat anges uttrycks samtliga belopp i tkr.

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Kostnadsfördelningen i årsredovisningens resultatredovisningsdel baseras på kostnader. En årsarbetskraft motsvarar 1 760 timmar eller 220 arbetsdagar x 8 timmar.

För de delverksamheter/uppgifter som inte motsvaras av ett specifikt verksamhetsområde i objektplanen har Länsstyrelsen gjort en uppskattning av nedlagd tid. Kostnaden per timme är framräknad utifrån verklig lönekostnad.

Kortfristiga fordringar har efter individuell värdering tagits upp till det belopp som beräknas inflyta. Lönegarantifordran värderas dock kollektivt till 4% av utbetalade ersättningar, ett snitt sett över ett antal år. Nettot av uppbokad fordran och värdering ger en kapitalförändring.

Länsstyrelsens lånefordringar redovisas i posten Utlåning. Lånefordringar tas upp till det belopp som efter individuell värdering beräknas inflyta.

För materiella anläggningstillgångar tillämpas följande avskrivningstider:

Immateriella anläggningstillgångar	3 år
Kontorsmaskiner	3 år
Datahårdvara exkl. PC med skärm	3 år
Hem-PC paket	3 år
Bilar	5 år
Inredningsinventarier	5 år
Övriga inventarier	5 år
Förbättringsutgifter på annans fastighet	5 år

Länsstyrelsen tillämpar direkt avskrivning på persondatorer eftersom myndigheten, efter utredning, har konstaterat att en persondator i genomsnitt byts ut innan den är tre år gammal. Samma tillämpning gäller fr o m 2004 även för OH-kanoner. Denna redovisningsprincip innebär ett avsteg från Ekonomistyrningsverkets allmänna råd till 17 § Bokföringsförordningen (1979:1212).

Länsstyrelsen har ett avtal om finansiell leasing av hemdatorer till anställda. Datorerna har värderats till verkligt värde och ett lika stort belopp är upptaget som skuld. Datorerna skrivs av under tre år.

Avskrivningar av anläggningstillgångar baseras på anskaffningsvärde och beräknas med full avskrivningsprocent på anskaffningar gjorda under räkenskapsåret oavsett anskaffningstidpunkt.

Från och med 28 november 2005 används myndighetens räntekonto för samtliga externa projektmedel förutom då det tydligt framgår av regleringsbrev eller motsvarande att SCR ska användas. Ansökan om att få nyttja SCR-flödet med två innovativa åtgärdsprogram har beviljats i Regleringsbrevet för 2007.

Brytdatum, det datum då löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, har satts till 2008-01-10.

Från och med 2001 disponerar länsstyrelsen som förvaltningsmyndighet del av fondanslagen Europeiska socialfonden m.m. 2000-2006 och Europeiska regionala utvecklingsfonden 2000-2006. Medfinansiering av regionalpolitiskt företagsstöd samt kostnader avseende tekniskt stöd inom Mål 2-programmet Västra bokas upp i samband med att kostnader uppkommer. Kostnaderna sammanställs kvartalsvis. Först efter att strukturfondsdelegationen fattat beslut om utbetalning, belastas fondanslagen (bokföringsmässig omföring). Samtidigt redovisas intäkt av anslag. Så länge omföring inte är gjord ingår nedlagda kostnader i årets kapitalförändring.

Från och med 2006 periodiseras kostnader överstigande 10.000 kr (tidigare 5.000 kr).

Noter

Not 1 - Intäkter av anslag

Anslag	Benämning	2007	2006
01,32:01,014	Förvaltningsanslag Länsstyrelsen	86 214	88 365
19,33:01,014	Allmänna regionalpolitiska åtgärder ¹⁾	1 171	3 982
19,33:05,005	Europeiska regionala utvecklingsfonden	2 055	3 222
13,22:06,004	Rådet för Europeiska sociala fonden	163	255
22,37:07,010,001	IT-infrastruktur, regional transport, adm. kostn	88	137
13,10:01,019	Integration – del till LORE	404	0
		90 095	95 961

1) Minskning beror på få egna projekt under året.

Not 2 – Intäkter av avgifter och andra ersättningar

	2007	2006
Intäkter enligt 4 § Avgiftsförordningen		
Konferenser och kurser	251	261
Konsulttjänster ¹⁾	3 623	1 729
Lokaler	163	168
Övriga intäkter enligt 4§	326	111
	4 363	2 269
Avgifter för kopior enligt 15 § Avgiftsförordningen	4	1
Uppdragsverksamhet enl. regleringsbrev		
Adm. del av intäkter Älgvårdsfonden	387	464
Konferenser och kurser	360	205
Rådgivning	48	35
Försäljning trycksaker m.m.	122	55
	917	759
Offentligrättsliga avgifter	2 393	1 835
Övriga intäkter		
Reavinst vid försäljning av maskiner och inventarier	92	140
Övriga intäkter	16	19
	108	159
Summa intäkter av avgifter och andra ersättningar	7 785	5 023

1) Ökningen hänför sig till den nationella kundtjänsten för körkort och e-support.

Not 3 - Intäkter av bidrag

Finansiär	2007	2006
Naturvårdsverket	19 471	16 262
Statens Jordbruksverk	5 432	7 185
Riksantikvarieämbetet	1 790	1 324
Regeringskansliet	1 787	992
Andra länsstyrelser	1 236	1 125
Krisberedskapsmyndigheten	1 100	2 344
Boverket	532	262
Nutek	511	122
Kammarkollegiet	349	332
Örebro universitet	300	69
Arbetsmarknadsstyrelsen	280	318
Fiskeriverket	276	319
Socialstyrelsen	269	226
Statens Räddningsverk	232	263
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	156	496
EU	138	86
Organisationer och ideella föreningar	90	157
Landsting	20	462
Valmyndigheten	-4	538
Övriga ¹⁾	-44	360
	33 921	33 242

¹⁾ I posten Övriga redovisas de organisationer som både 2006 & 2007 lämnat bidrag understigande 100 tkr.

Not 4 - Finansiella intäkter

	2007	2006
Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret ¹⁾	2 434	1 180
Ränta på övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret (deponerade medel)	59	41
Övriga finansiella intäkter	1	1
	2 494	1 222

1) Ränteintäkterna har ökat de två senaste åren då externa projektmedel numera redovisas på räntekonto. Genomsnittsräntan på räntekontot var 3.52% 2007 jämfört med 2.25% under 2006.

Not 5 - Kostnader för personal

	2007	2006
Lönekostnader exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter	62 137	61 946

Not 6 - Finansiella kostnader

	2007	2006
Ränta på lån hos Riksgäldskontoret ¹⁾	145	66
Övriga finansiella kostnader	65	50
	210	116

1) Den genomsnittliga låneskulden var ca 1.2 milj. kr högre 2007 jämfört med 2006. Genomsnittsräntan på räntekontot var 3.52% 2007 mot 2.25% 2006.

Not 7 – Förlikningslikvid

	2007	2006
Förlikningslikvid enligt avtal efter skadeståndskrav ¹⁾	0	4 700

¹⁾Förlikningslikvid utbetald under 2006 efter skadeståndskrav från tio lantbrukare i länet.

Not 8 - Intäkter av avgifter mm samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten

	2007	2006
Inkomster ¹⁾	24 917	220 631
Periodiseringsposter ²⁾	95 930	-96 775
	120 847	123 856

1)) Under 2006 rekvirerades mer medel från strukturfonder än tidigare. Ökningen berodde på att 84 312 för mycket rekvirerats. Pga. att för mycket rekvirerades under 2006 inbetalades också mer pengar under året varpå inbetalningarna under 2007 i motsvarande grad minskade.

2) Under 2006 rekvirerades mer medel från strukturfonder än tidigare. Ökningen berodde på att 84 312 för mycket rekvirerats. I samband med det bokades en förutbetalad intäkt upp på 101 175, den posten bokades tillbaka i början av 2007 varpå skillnaden mellan åren blir stor.

Not 9 - Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag

Anslag	Benämning	2007	2006
19,33:05,005	Europeiska regionala utvecklingsfonden	99 965	110 653
19,33:01,014	Allmänna regionalpolitiska åtgärder	35 300	37 256
13,22:06,004	Rådet för Europeiska socialfonden ¹⁾	13 015	5 862
22,37:07,010,002	IT-infrastruktur, Regionala transporter	79	265
01,32:01,014	Förvaltningsanslag länsstyrelsen ²⁾	2 004	117
		150 363	154 153

1) Många projekt slutrapporterades under 2007

2) Bidrag till Regionförbundet Örebro län ingår med 1 800.

Not 10 - Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag

Finansiär	2007	2006
Kammarkollegiet (lönegaranti) ¹⁾	18 820	-1 072
Naturvårdsverket	11 742	11 580
Regeringskansliet ²⁾	7 753	2 659
Socialstyrelsen	6 802	5 070
Post- och telestyrelsen ³⁾	6 073	18 360
Nutek	0	192
Övriga	71	25
	51 261	36 814

1) Under 2006 var det få konkurser och låg utbetalning av lönegaranti samt ovanligt hög erhållen utdelning kopplad till tidigare stora konkurser. 2007 var utbetalningarna låga i förhållande till tidigare år, undantaget 2006. Under 2005 erhöles 33 588 och 2004 129 770 från Kammarkollegiet.

2) Ökningen avser främst bidrag för att förebygga alkoholskador.

3) Bidragsutbetalningar gällande bredband har minskat.

Not 11 - Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag

	2007	2006
Utdelning i konkurser Lönegaranti ¹⁾	8 016	18 911
Medel från EU-institutioner	3 135	1 861
Älgvårdsfonden	251	163
Övriga	202	0
	11 604	20 935

1) Under 2006 fick länsstyrelsen ovanligt hög utdelning härrörande från tidigare stora konkurser 2003 & 2004.

Not 12 – Avsättning/upplösning av fonder för transfereringsändamål

Älgvårdsfonden	2007	2006
Inbetalningar till Älgvårdsfonden	638	627
Verksamhetskostnader som har belastat fonden	-387	-464
Lämnade bidrag	-209	-271
Avsättning/upplösning av fond	42	-108

Not 13 - Lämnade bidrag

	2007	2006
Kommunala sektorn ¹⁾	109 835	70 265
Företag och organisationer ²⁾	44 685	60 171
Statliga sektorn	34 494	57 446
Privatpersoner ³⁾	1 162	3 187
Lönegarantiutbetalningar ⁴⁾	27 292	20 265
	217 468	211 334

1) Ökning i lämnade bidrag för sociala frågor samt attraktionskraft och tillgänglighet och strukturer och kompetensförsörjning inom den Regionala fonden mål 2 Västra.

2) Minskningen härrör till största delen till lämnade bidrag från regionala medel och Regionala fonden mål 2 Västra.

3) 2006 lämnades extra medel till Kvismaren & Tysslingen.

4) Lågt antal konkurser med få anställda 2006.

Not 14 - Specifikation av årets kapitalförändring

Årets kapitalförändring utgörs huvudsakligen av en periodiseringsdifferens mellan redovisade kostnader och de inkomster som tillgodogörs genom intäkt av anslag.

	2007	2006
Årets amorteringar	2 283	2 443
Årets avskrivningar anläggningstillgångar	-2 598	-2 584
Förändring semesterlöne- och löneskuld	-218	-541
Förändring upplupna/förutbetalda intäkter	71	-418
Förändring upplupna/förutbetalda kostnader	116	408
Upplupna intäkter avseende transfereringar	95 930	-96 774
Lönegaranti	-456	-2 426
Avgiftsfinansierad verksamhet	-617	-809
EG:s strukturfonder (ej finansierat)	-3 199	3 014
Summa årets kapitalförändring	91 312	-97 687

Not 15 - Immateriella anläggningstillgångar

	2007	2006
Ingående anskaffningsvärde	1 671	1 458
Årets anskaffningar	0	213
<i>Utgående anskaffningsvärde</i>	<i>1 671</i>	<i>1 671</i>
Ingående ackumulerade avskrivningar	-1 458	-1 105
Årets avskrivningar	-142	-353
<i>Utgående ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-1 600</i>	<i>-1 458</i>
Bokfört värde	71	213

Not 16 - Materiella anläggningstillgångar

	Förbättringsutg. annans fastighet		Maskiner & inventarier		Anläggningstillg. finansiell leasing	
	2007	2006	2007	2006	2007	2006
Ingående anskaffningsvärde	3 240	2 094	11 456	9 947	1 926	1 690
Årets anskaffningar	210	1 146	1 760	1 796	30	459
Årets försäljning/utrangering	0	0	-619	-287	-228	-223
Utgående anskaffningsvärde	3 450	3 240	12 597	11 456	1 728	1 926
Ingående ackumulerade avskrivningar	-1 952	-1 451	-8 649	-7 723	-1 620	-1 614
Årets avskrivningar	-502	-501	-1 560	-966	-163	-229
Årets försäljningar/utrangeringar	0	0	389	40	228	223
Utgående ackumulerade avskrivningar	-2 454	-1 952	-9 820	-8 649	-1 555	-1 620
Bokfört värde	996	1 288	2 777	2 807	173	306

Not 17 - Utlåning

Övriga jordbruksstödslån	2007	2006
Utlåning ingående balans	150	150
Årets amortering	0	0
Utlåning utgående balans	150	150

Not 18 - Fordringar hos andra myndigheter

	2007	2006
Fordran rekvisition Lönegaranti (KAM)	3 548	3 004
Momsfordran (SKV)	2 071	1 565
Kundfordringar annan myndighet	2 765	917
Övriga kortfristiga fordringar annan myndighet	343	9
	8 727	5 495

Not 19 - Periodavgränsningsposter

	2007	2006
Förutbetalda hyreskostnader	2 477	2 415
Övriga förutbetalda kostnader	356	507
Upplupna bidragsintäkter annan statlig myndighet	3 644	2 123
Upplupna bidragsintäkter ej statlig myndighet	858	947
Övriga periodavgränsningsposter	165	93
	7 500	6 085

Not 20 - Avräkning med statsverket

	2007	2006
Ingående balans	3 143	-6 113
<i>Avräknat mot statsbudgeten:</i>		
Anslag	240 458	250 114
Inkomsttitlar	-24 917	-220 631
<i>Avräknat mot statsverkets checkräkning:</i>		
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-90 902	-88 489
Uppbördsmedel mm	78 365	305 111
Transfereringar mm	-212 903	-236 849
Utgående balans	-6 756	3 143

Not 21 - Behållning på räntekonto i Riksgäldskontoret

Räntekontots utveckling påverkas av dels årets finansiering och dels anslagssparandet på förvaltningsanslaget från föregående år.

	2007	2006
Anslagsmedel	2 692	471
Projektmedel, statligt	59 556	46 656
Projektmedel, icke statligt	1 159	615
Avgiftsfinansierad verksamhet	-1 247	-629
Övriga medel ¹⁾	6 948	2 069
	69 108	49 182
Varav kortsiktigt likviditetsbehov	12 378	8 076
Tillgänglig kredit på räntekontot	8 659	5 400

Depositionerna finns på ett särskilt räntebärande konto i Riksgäldskontoret.

Not 22 - Statskapital

	2007	2006
Ingående balans	150	150
	150	150

Not 23 - Balanserad kapitalförändring

	2007	2006
Ingående balans	-15 473	-24 525
Föregående års kapitalförändring exkl. lönegaranti	-95 262	8 858
Föregående års kapitalförändring lönegaranti	-2 425	194
Utgående balans	-113 160	-15 473

Not 24 – Fonder

	2007	2006
Älgvårdsfonden	468	426
	468	426

Not 25 - Avsättningar

	2007	2006
Ingående avsättning	108	68
Årets pensionskostnad	25	134
Årets pensionsutbetalningar	-56	-94
Utgående avsättning	77	108

Not 26 - Lån i Riksgäldskontoret

	2007	2006
Ingående balans	4 185	3 013
Nyupptagna lån	1 600	3 615
Årets amorteringar	-2 283	-2 443
Utgående balans	3 502	4 185
<i>Beviljad låneram ¹⁾</i>	<i>5 000</i>	<i>4 500</i>

¹⁾ Den beviljade låneramen ska inrymma även skuld avseende finansiell leasing.

Not 27 - Skulder till andra myndigheter

	2007	2006
Leverantörsskulder andra myndigheter	3 540	2 127
Sociala avgifter Länsstyrelsen (SPV, SKV)	2 169	1 814
Arbetsgivaravgifter Lönegaranti (SKV)	866	733
Skuld lönegaranti (KAM)	466	0
Skuld utgående moms (SKV)	100	95
	7 141	4 769

Not 28 - Övriga skulder

	2007	2006
Skuld leasing avtal		
Långfristig skuld finansiell leasing	26	169
Kortfristig skuld finansiell leasing	166	153
	192	322

Not 29 – Periodavgränsningsposter

	2007	2006
Upplupna löner och semesterlöner inkl avgifter	7 713	7 496
Övriga upplupna kostnader	164	240
Ej förbrukade bidrag från annan statlig myndighet ¹⁾	63 200	48 780
Ej förbrukade bidrag som erhållits från icke statliga organisationer eller privatpersoner ²⁾	4 930	7 990
Övriga förutbetalda intäkter ³⁾	13 062	109 118
	89 069	173 624

¹⁾ Ökningen härrör framför allt från bidrag till att förbereda och åtgärda för efterbehandling av förorenad mark från Naturvårdsverket, bidrag för förebyggande av alkoholskador från Regeringskansliet samt en minskning vad gäller redundant regional infrastruktur från Post- och telestyrelsen.

²⁾ Minskningen från 2006 härrör framför allt från ett förskott avsett för Innovativa åtgärdsprogrammet E-ship i skolan som erhöles under 2006.

³⁾ Förutbetalda intäkter gällande strukturfonderna har minskat kraftigt från 2006 vilket beror på att under 2006 rekvirerades 84 312 för mycket medel.

Not 30 - Anslag 13,22:06,004 Europeiska socialfonden m.m. 2000-2006

Länsstyrelsen disponerade under året 22 215, vilket bestod av tilldelat anslag enligt regleringsbrev 9 677 och anslagssparande 12 538. Av disponibelt belopp har 13 178 använts. Återstående anslag om 9 037 får disponeras under 2008.

Not 31 - Anslag 01,32:01,014 Länsstyrelsens ramanslag

Länsstyrelsen disponerade under året 90 910, vilket bestod av tilldelat anslag enligt regleringsbrev 89 298, anslagssparande om 458 och omdisponerat anslagsbelopp om 1 154. Av disponibelt belopp har 88 218 använts. Återstående anslag om 2 692 får disponeras under 2008.

Not 32 - Anslag 19,33:01,014 Allmänna regionalpolitiska åtgärder

Länsstyrelsen disponerade under året 37 651, vilket bestod av tilldelat anslag enligt regleringsbrev 37 530 och anslagssparande 121. Av disponibelt belopp har 36 471 använts. Av återstående anslag om 1 180 får 1 130 disponeras under 2008. Resterande 50 kommer dras in av regeringen då de överstiger 3% gränsen. Under 2007 har det beloppsmässigt fattats lite beslut eftersom en stor del av anslaget var in-tecknat sedan tidigare. Eftersom den framtida fördelningen mellan Länsstyrelsen i Örebro län och Regionförbundet Örebro varit osäker har länsstyrelsen varit restriktiv att bevilja fleråriga stöd.

Not 33 - Anslag 19,33:05,005 Europeiska regionala utvecklingsfonden 2000-2006

Länsstyrelsen disponerade under året 115 406, vilket bestod av tilldelat anslag enligt regleringsbrev 115 000 och anslagssparande 406. Av disponibelt belopp har 102 020 använts. Återstående anslag om 13 386 får disponeras under 2008.

Not 34 - Anslag 22,37:07,010,001 IT-infrastruktur, regionala transportnät, administrativa kostnader

Länsstyrelsen fick 88 genom ett omfördelat anslagssparande. Hela summan användes under året.

Not 35 - Anslag 22,37:07,010,002 IT-infrastruktur, regionala transportnät

Länsstyrelsen fick inga nya medel på anslaget under 2007. Anslagssparandet för 2006 uppgick till 330. Av dessa förbrukades 79 under året. Återstående anslag om 251 får disponeras 2008.

Not 36 – Anslag 13,10:01,019 Integrationsverket – del till LORE

Länsstyrelsen fick ett omdisponerat anslagsbelopp om 450 under året då Integrationsverket är under avveckling. Under nästa år kommer medlen för dessa arbetsuppgifter att ingå i Länsstyrelsens ramanslag.

Not 37 - Inkomsttitel 631205, 641205**Bidrag från EG:s regionala fond resp. socialfond år 2000-2006**

Från och med 2001 redovisar Länsstyrelsen strukturfondsmedel från EU mot inkomstitlar. Överföringen mellan EU och Sverige går via Riksbanken/Riksgäldskontoret.

Not 38 - Anslag 13,22:06,004 Europeiska socialfonden m.m. 2000-2006

Åtaganden som täcks av redan tilldelat anslag, 7 681, finns inte med i bemyndiganderedovisningen. Årets anslagssparande på 9 037, minskat med utestående antaganden, ger – 1 356 i bemyndiganderedovisningen under utestående åtaganden per 20071231.

Not 39 - Anslag 19,33:01,014 Allmänna regionalpolitiska åtgärder

Åtaganden som täcks av redan tilldelat anslag, 1 130, finns inte med i bemyndiganderedovisningen.

Not 40 - Anslag 19,33:05,005 Europeiska regionala utvecklingsfonden 2000-2006

Åtaganden som täcks av redan tilldelat anslag, 13 386, finns inte med i bemyndiganderedovisningen.

Styrelseledamöters ersättningar och uppdrag i andra myndigheter, aktiebolag med mera

Sören Gunnarsson

Lön från Länsstyrelsen: 998 887 kr

Övriga styrelseuppdrag:

Örebro Innovation Center, OIC (ledamot)

Boforsstiftelsen (ordf)

Robotdalen (ordf)

Inger Högström-Westerling

Arvode från länsstyrelsen: 10 150 kr

Övriga styrelseuppdrag:

Örebro Rådhus AB (ordförande)

Örebro Kompaniet AB (ersättare)

Mälardalsrådets styrelse (ersättare)

Örebro Innovation Center, OIC (ledamot)

Marie-Louise Forsberg Fransson

Arvode från länsstyrelsen: 8 700 kr

Övriga styrelseuppdrag:

Landstingsstyrelsen (ordförande)

Sveriges kommuner och landsting, beredningen för primärvård och äldreomsorg (vice ordf.)

Samverkansnämnden Uppsala-Örebroregionen (ordförande)

Mälardalsrådets styrelse (ledamot)

Läkemedelsskadenämnden (ledamot)

Örebro Innovation Center, OIC (ledamot)

Länsteaterns styrelse (ordförande) t.o.m. juni 2007

Nora Bergslags Veteran-Jernväg (ordförande)

Kommuninvest ekonomisk förening (ordförande) t.o.m. våren 2007

Rikssjukvårdsnämnden (ledamot)

Landstingens Ömsesidiga försäkringsbolag, LÖF (ombud)

Kommunalförbundet Avancerad strålbehandling (ledamot)

Sjukvårdsrådgivningen Förtroendemannarådet (ledamot)

Sven-Gunnar Persson

Arvode från länsstyrelsen: 7 250 kr

Övriga styrelseuppdrag:

Energimyndighetens styrelse (ledamot)

Gentekniknämnden (ledamot)

SIS Miljömärkning AB (ledamot)

Annika Johansson

Arvode från länsstyrelsen: 10 150 kr

Övriga styrelseuppdrag:

Länsarbetsnämnden t.o.m. mars 2007 (ledamot)

Regionala Strukturfondspartnerskapet Östra Mellansverige (ledamot)

Ola Karlsson

Arvode från länsstyrelsen: 9 228 kr

Övriga styrelseuppdrag:

Statens kärnkraftsinspektion (ledamot)

Länstrafiken i Örebro län AB (v. ordf)

Länstrafiken i Örebro län förvaltnings AB (ledamot)

Länstrafiken i Mälardalen AB (ledamot)

Mälardalstrafik AB (ledamot)

Tåg i Bergslagen (ledamot)
Örebro läns landstings förvaltnings AB (ledamot)
Kommunstyrelsen i Karlskoga kommun (ledamot)
Landstingsstyrelsen Örebro (ledamot)
Regionförbundet Örebro (v. ordf)

Lars-Erik Soting

Arvode från länsstyrelsen: 5 910 kr
Övriga styrelseuppdrag:
Atlas Copco AB (ledamot) t.o.m. 26 april 2007
Atlas Copco RDAB (ledamot)
Kommunstyrelsen i Örebro kommun (ledamot)
LO-distriktet i Örebro län (ordförande)

Matilda Ernkrans

Arvode från länsstyrelsen: 5 932 kr
Övriga styrelseuppdrag:
Taltidningsnämnden (ledamot) t o m 31 oktober 2007

Anna Ragén

Arvoden från länsstyrelsen: 7 547 kr
Övriga styrelseuppdrag:
Innovationsbron AB (ledamot i moderbolaget)
Fakultetsnämnden för naturvetenskap och teknik Örebro Universitet (ledamot)
Örebro Läns flygplats (ledamot)
Jubo Mechatronics AB (ledamot)
Sensor Control AB (ordförande)
Jubo Kvalitetsproduktion AB (ledamot)
Fintl. Ytbehandlingsfabrik AB (ordförande)
Tennstar Holdning i Karlskoga AB (ledamot)

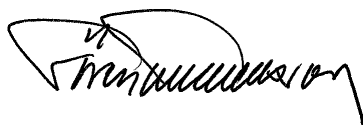
Ledande befattningshavare utsedda av Regeringen**Sören Gunnarsson**

Ordförande i Länsstyrelsens styrelse
Se styrelseledamöters engagemang

Lars Östring

Lön från Länsstyrelsen: 725 033 kr
Övriga styrelseuppdrag:
Regionala Strukturfondspartnerskapet Östra Mellansverige (ledamot)
Vattendelegationen för Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt (ledamot)

Örebro den 18 februari 2008

Sören Gunnarsson
Landshövding

Länsstyrelsen Örebro län